

Riksdagens protokoll

2010/11:111

Onsdagen den 8 juni

Kl. 09.00 – 17.11

Protokoll
2010/11:111

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 31 maj.

2 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2010/11:24 för tisdagen den 31 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från skatteutskottet.

3 § Anmälan om inkommen faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2010/11:FPM118 Halvtidsutvärdering av EU-programmet Ung och aktiv i Europa *KOM(2011)220* till kulturutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2010/11:149 till civilutskottet

2010/11:151 och 152 till miljö- och jordbruksutskottet

2010/11:156 till finansutskottet

Motioner

2010/11:T18 och T19 till trafikutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2010/11:AU11
Utrikesutskottets betänkanden 2010/11:UU15–UU17
Justitieutskottets betänkanden 2010/11:JuU7 och JuU19
Civilutskottets betänkande 2010/11:CU28

6 § Nya regler för elektroniska pengar

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2010/11:FiU39
Nya regler för elektroniska pengar (prop. 2010/11:124).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

Apoteksomregleringen

7 § Apoteksomregleringen

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2010/11:SoU14
Apoteksomregleringen (redog. 2010/11:RRS8).

Anf. 1 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Det är nu dags för socialutskottet att debattera betänkande SoU14 som behandlar Riksrevisionens styrelses redogörelse om förberedelsearbetet i apoteksreformen.

I betänkandet behandlas två motioner som väckts med anledning av redogörelsen. Dessutom behandlas tre motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010 och ett motionsyrkande som sedan tidigare har överlämnats av näringsutskottet.

Den 7 april i år höll socialutskottet en öppen utfrågning för att informera sig i ämnet. Temat var Erfarenheter från den första tiden efter omregleringen av apoteksmarknaden, och inbjudna var ett antal aktuella aktörer.

I betänkandet finns en reservation.

Fru talman! Efter denna inledning ges nu tillfälle till debatt.

Anf. 2 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Försök aldrig laga något som inte är trasigt var ett argument som användes för att beskriva det i mitt och Socialdemokraternas tycke vansinniga beslutet att slå sönder Apoteket, en allt viktigare del av vår svenska hälso- och sjukvård. Det då av oss alla ägda Apoteket var dessutom i ett internationellt perspektiv ett för alla skattebetalare väldigt billigt system för att ge oss tillgång till de mediciner som vi då och då behöver ha under livets gång.

Det fanns visserligen ett behov av att öka service och tillgänglighet i vissa delar, men det hade mycket väl kunnat ordnas inom ramen för det ”gamla” Apoteket.

Ibland försöker borgerliga politiker försvara sitt handlande med att man numera minsann kan köpa både nässprejen och huvudvärkstabletterna även i vanliga livsmedelsbutiker och på bensinmackar. Det är visserligen sant, men om den förändringen var vi i stort sett helt överens. Det är inte där som det stora problemet ligger.

Receptfritt i dagligvaruhandeln är inte problemfritt på något sätt. Det är trots allt läkemedel det handlar om och de måste hanteras med en stor ansvarsfullhet av handeln. Det riktigt problematiska börjar när man går över till den receptbelagda sidan.

Om de receptfria produkterna kan hävdas vara en del av en vanlig marknad, om än inte fullt ut, är de receptbelagda utan tvekan det inte. Din läkare bestämmer vilken medicin du behöver, samhället sätter priset och vi betalar alla tillsammans ca 80 procent av kostnaden genom skatten.

Nu har den borgerliga majoriteten ändå bestämt sig för att vi inte ska äga och organisera saker gemensamt, även om det fungerar väldigt bra – kosta vad det kosta vill.

För att vara säker på att locka utländska apotekskedjor att komma hit och öppna nya apotek trodde man att lönsamheten behövde ökas. Därför gjorde man det med ca 500 miljoner, pengar som annars hade kunnat komma skattebetalarna till del.

Fru talman! Tillgängligheten skulle öka. Det var ett av de viktigaste målen med omregleringen, avregleringen eller utförsäljningen, vilket ord man nu väljer att använda. Har den då gjort det? Antalet apotek har i alla fall ökat ganska kraftigt, men hur ser det ut med tillgängligheten?

I många olika sammanhang rapporteras om problem med att få den medicin som man har fått recept på eftersom den inte finns i lager och för att det apotek man har gått till inte kan upplysa om på vilket apotek man skulle kunna få tag på den.

En annan problematik är att om du går till flera apotek med olika ägare och har behov av att betala din medicin på avbetalning kommer du att finna att de inte använder sig av samma avbetalningssystem, vilket gör det både dyrare och besvärligare för den enskilde.

Det var två av många exempel som gör att man i hög grad kan ifrågasätta om tillgängligheten verkligen har ökat. Det hjälper ju inte hur många apotek som finns om de inte har det du behöver.

På Sveriges Apoteksförenings hemsida, som också finns citerad i det här betänkandet, kan man läsa att under monopoltiden kunde alla apotek se varandras lager. På så sätt fick kunden hjälp med att ta reda på vilket apotek den medicin de behövde fanns på. Det var en service som gav en hög servicenivå och som kunderna vande sig vid.

Jag tänker på begreppet ”vande sig vid”. I mina öron låter det som om de tycker att kunderna är för bortskämda. Och så var det nog. Vi skämdes bort med en väldigt bra service. Men svenska folket har rätt att bli bortskämt när det handlar om hälso- och sjukvård. Alla ska behandlas lika och få den hjälp man behöver om man har haft otur att drabbas av sjukdom.

Prot. 2010/11:111
8 juni

Apoteksomregleringen

Här har den borgerliga majoriteten sedan de kom till makten inte bara slagit sönder ett väl fungerande apotekssystem utan också öppnat upp för att man ska kunna köpa sig före i kön på våra gemensamt finansierade sjukhus. Det här är en viktig anledning till att vi har kämpat för att få behålla våra apotek.

Nu är skadan redan skedd och det gäller att försöka se till att de negativa effekterna blir så små som möjligt. I det jobbet spelar Riksrevisionens rapport en stor och viktig roll.

Fru talman! Riksrevisionen framför en hel del kritik mot regeringen i sin granskning. De menar att det är anmärkningsvärt att regeringen inte säkerställde att det samlades in data som skulle kunna göra det möjligt att utvärdera hela omregleringen. De vill också se att våra skattepengar används på ett så bra sätt som möjligt och att apoteksverksamheten i glesbygden garanteras.

Vi ställer i vår reservation oss bakom Riksrevisionens förslag i dessa delar och vill dessutom att det görs en snar uppföljning av problematiken med att det ofta är svårt att få tillgång till den medicin man behöver inom rimlig tid och slutligen också när det gäller avbetalningsproblematiken. Det är inte rimligt att den som är i behov av medicin inte ska få tillgång till den på ett snabbt och säkert sätt.

Sedan skulle jag vilja rekommendera läsning av något som jag kom över alldeles nyligen. Det är tidningen Mitt i Vasastan som i går hade en artikel om just avregleringens effekter. Där skriver man: "Priserna skulle sjunka och det skulle bli lättare att få tag i medicin när apoteksmonopolet skrotades. Men läkemedlen har inte blivit billigare – och de flesta av länets 89 nya apotek har öppnat i rika områden och stora köpcentrum." Var det så tanken var?

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 3 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Miljöpartiet var aldrig positivt till apoteksmonopolets upphörande. Nu som då förstår jag varför.

Ett skäl till avreglering som ofta nämns är att tillgängligheten har ökat. På det kan man svara både ja och nej. Apoteksutbudet är större, åtminstone i större städer och fram till 2013 i glesbygden. Vad som händer med apoteken i glesbygden efter 2013 vet vi inte riktigt. Det som inte är lönsamt tenderar att bli tveksamt. Tillgänglighet handlar också om att få tillgång till det som apoteket i första hand är till för, nämligen medicinutgivning till kunder.

En av frågorna runt avregleringen som diskuterats mycket är 24-timmarsregeln. Den tillgängligheten är viktig, men för många kunder fungerar den inte tillfredsställande i dag. Jag ska ge ett exempel på "överdriven" tillgänglighet till gagn för – ja, vem? I min hemstad Västerås finns tre nya apotek med några stegs mellanrum. Det verkar ganska överflödigt. Jag gick i vintras in på alla tre apoteken med ett recept. Inget av dessa tre apotek kunde hjälpa mig. De kunde inte heller berätta var medicinen fanns eller när jag kunde få den. Då gick jag ytterligare några steg, till det "gamla" Apoteket, och efter några minuter gick jag ut med min medicin. Den försvårande faktorn här är att man alltså inte kan hänvisa till ett annat apotek, eller den möjligheten är i alla fall begränsad, vilket

är mycket negativt för kunderna. Tillgänglighet – ja, det är nog en smakfråga.

En annan brist är att en del nya apotek har sommarstängt och då menar jag hela sommaren. Andra har lunchstängt. Tillgänglighet – ja, det är nog en smakfråga.

PRO uttryckte sin tveksamhet vid en utfrågning den 7 april i år och sade: "När det gäller tillgänglighet är väl vår syn annorlunda än vad som redovisats här." Tillgänglighet – ja, det är, återigen, en smakfråga.

Avslutningsvis vill jag säga att alla inte har råd att köpa mediciner. Den ekonomiska tillgängligheten fungerar inte hela vägen. För några år sedan var det runt 80 000 personer som inte hade råd att ta ut alla sina mediciner utan fick lov att ta dem på avbetalning. Det finns anledning att tro att antalet har ökat avsevärt från 80 000 i takt med alla utförsäkringar.

Om mina mediciner finns på olika apotek ska det göras en ansökan på varje apotek för att få köpa dem på avbetalning, och en ny avgift tas ut för varje faktura. Det innebär att de som har det ekonomiskt svårast får betala ännu mer för sina mediciner. Motionen som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet skrev inför avregleringen 2008 är så att säga överkörd men för den skull inte fel.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation.

Anf. 4 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Miljöpartiets gemensamma reservation. Jag kan helt och fullt instämma i vad både Lennart Axelsson och Agneta Luttröpp har sagt tidigare.

Vi har i dag en debatt om vad som hänt efter regeringens utförsäljning av Apoteket som vi ägde gemensamt. Den bygger på Riksrevisionens redogörelse men har även fått input från den hearing för cirka en månad sedan som vi hade i socialutskottet.

Riksrevisionen lyfter fram flera viktiga frågor när de tar upp vad som borde ha gjorts bättre och vad som borde tas tag i inför framtiden. Till exempel har man inte samlat in tillräckligt med grundläggande fakta för att kunna utvärdera reformen ordentligt. Det är bra att ha i minnet när sedan utvärderingarna kommer. Man pekar på att det behövs en effektivare tillstånds- och tillsynsorganisation samt att det är dags att ordentligt ta tag i frågan om apotek i glesbygden och apoteksombudens roll. De är säkrade för tre år, och vi får väl se om vi kan få några besked från regeringspartierna om vad som kommer att hända framöver.

Som Lennart Axelsson sade pekar Riksrevisionen också på handelsmarginalen, det som man alltså bygger in för att det ska vara lönsamt att starta privata apotek. Hur ska det se ut i framtiden för att både vara transparent och för att vi inte i onödan ska satsa skattepengar på en tillgänglighet som egentligen inte behövs eller satsa så att priserna kommer att öka?

Den borgerliga utförsäljningen av Apoteket var en rent ideologisk fråga. Det fanns ingen stor debatt i samhället om att Apoteket inte fungerade – inga protestmöten, inget folkligt tryck att sälja ut vårt gemensamma Apoteket AB. Tvärtom hade vi ett av världens mest patientsäkra och kostnadseffektiva läkemedelssystem. Apoteket var populärt. Den rapport som Konsumentverket gjorde kort före avregleringen visade att

svenska folket gillade sitt apotek. 92 procent ansåg att Apoteket sköttes bra eller mycket bra. Nio av tio ansåg att närheten till Apoteket var bra, och 80 procent var nöjda med öppettiderna.

De argument man utåt hört från regeringen har handlat om att öka tillgängligheten och servicen. Nu pekas det på att det tillkommit 200 nya apotek och ökade öppettider. Om det var det man verkligen ville hade det varit både enklare och billigare att ge det statligt ägda Apoteket direktiv om att starta fler apotek än shoppar och öka öppettiderna. Det var dock inte det som det egentligen handlade om utan om att skapa en marknad.

Jag tycker att Lennart Axelsson på ett bra sätt beskrev att läkemedel inte är en marknadsvara. Vad du ska ha för receptbelagda mediciner bestäms av läkaren och betalas till stor del av staten. Patientsäkerheten och att du får din medicin enkelt och säkert är de allra viktigaste frågorna. De är en del av hela hälso- och sjukvården, och därför är det bra med ett kostnadseffektivt system. Nej, det handlade egentligen om att skapa en marknad för apotekskedjor och enskilda personer som ville starta privata apotek. Det var grunden till utförsäljningen.

Jag kan inte låta bli att citera PRO:s representant Sten Broström som vid socialutskottets hearing sade följande: "Man har sagt att vi fått 200 nya apotek och det är riktigt. Förtätningen är viktig. Sedan kan man fråga sig om personer som bor runt Liljeholmstorget blivit lyckligare och friskare av att nu ha tre apotek istället för ett."

Tillgängligheten handlar, precis som sagts här tidigare, om mycket mer än antalet apotek.

Apoteken har en skyldighet att se till att kunden får sitt läkemedel inom 24 timmar efter att det efterfrågats. Undersökningar gjorda i början av 2011 visar att inget av de sju största apoteksföretagen klarar 24-timmarsregeln vid alla tillfällen. Det ska kunna finnas undantag vid beaktansvärda skäl, men vilka dessa skäl är har ännu inte prövats.

Det handlar om att medicinen verkligen finns på apoteket när man kommer dit. Nu råkar människor ut för att medicinen inte finns när de kommer till ett apotek, och av konkurrensskäl kan personalen inte längre titta efter vilket som är det närmaste apoteket där medicinen finns. Eftersom lagerhållningen dessutom har minskat när många fler apotek ska dela på kunderna blir det allt vanligare att medicinerna inte finns. Man hänvisar till en branschöverenskommelse.

Det var intressant att höra Farmaciförbundets ordförande Carina Jansson berätta från verkligheten. Hon sade bland annat: "Nu finns branschöverenskommelsen om att vi ska höra av oss till närliggande apotek. Det är inte så lätt alla gånger när det är otroligt många kunder som står och väntar. Vi ska lämna vår kund och gå till en telefon och försöka ringa upp det andra apoteket. Förmodligen har även det apoteket väldigt många kunder och har inte möjlighet att svara just då. Det är tyvärr alltså lite så och så med branschöverenskommelsen."

Det som då händer är att människor tvingas komma tillbaka till apoteket senare eller kуска runt och leta efter rätt medicin på något annat av de apotek som finns. Detta ställer till problem för många. Det tror jag att vi alla förstår. Det gäller inte minst äldre människor som kanske anlitar färdtjänst eller behöver ha någon som följer med till apoteket. Men det rör även många andra.

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa lyfter fram hur det till exempel kan kännas för någon med en psykisk funktionsnedsättning, sjukdom, att gå in på ett apotek och hämta sin medicin. På grund av sjukdomen tycker man att det är jobbigt att springa runt och leta. Då är det lätt hänt att man i stället avstår, och det förstår nog alla vad det kan innebära. Är det verkligen bättre tillgänglighet?

Åter till Pensionärernas Riksorganisation, som sade så här:

”Vi har en annan fråga som uppmärksamats av våra medlemmar. Det gäller delbetalningen, alltså möjligheten till kredit och att dela upp inköpsbelopp på en längre period. Det innebär att vi när vi nu använder oss av flera apotekskedjor också får en räkning från varje kedja när vi gör våra inköp och har fått krediten accepterad. Det kan också ställa till besvär för de äldre. Man får flera räkningar på läkemedel. Det kan vara svårt att betala rätt. Man kanske betalar en och tror att man gjort rätt för sig, när man ska betala alla tre eller två eller hur många det nu kan vara. Man tycker att detta borde ses över. Det måste väl ändå uppfattas som en försämring mot det som var tidigare.

Vad värre är, skulle jag vilja säga, är själva kreditprövningen. Jag fick ett samtal häromdagen från en medlem som hade drabbats. Man hade icke beviljat kredit från ett apotek därför att vederbörande ansågs ha för låg pension. Det måste väl ändå vara därför vi har infört ett creditsystem, för att de som har låga inkomster eller låga pensioner ska få möjlighet till uppdelning av läkemedelskostnader över ett år? Det är alltför många i dag som beroende på sin inkomst inte kan hämta ut de läkemedel som är förskrivna. Man får en underbehandling av läkemedel som är lika allvarlig som den överförskrivning som finns inom läkemedelsvärlden.”

Jag vill återigen ställa frågan: Är detta bättre tillgänglighet för människor med dålig ekonomi och låga inkomster?

PRO hade också fått signaler från sina medlemmar om att de fick mindre hjälp och service när det gäller utlämning av receptbelagda läkemedel. De funderade på om det kunde bero på stress hos personalen eller på att det är färre anställda.

Svaret gavs av både Farmaciförbundet och Sveriges Apoteksförening: Vi har fler apotek, men det är något färre anställda på varje apotek. Farmaciförbundets medlemmar, de som jobbar ute på golvet på apoteket och lämnar ut recepten, upplever väldigt tydligt att det är mer stress och press och mer tryck på försäljningsresultat. De upplever också att de får mindre tid till kompetensutveckling och att följa upp och sätta sig in i nya läkemedel.

Återigen ställer jag frågan: Ger detta bättre service och ökad patient-säkerhet?

Om vi utgår från att tillgänglighet inte bara handlar om antalet apotek utan om att enkelt få tag på den medicin man ska ha, att få den medicin man behöver även när man har dålig ekonomi och att få de råd man behöver när man får läkemedlen, skulle jag vilja ställa frågan till er alla från de borgerliga partier som har drivit igenom utförsäljningen: Anser ni att tillgängligheten har ökat, och vad vill ni göra åt de brister som lyftes fram på den hearing vi hade?

Prot. 2010/11:111

8 juni

Apoteksomregleringen

Anf. 5 ISABELLA JERNBECK (M):

Fru talman! I Astrid Lindgrens Lönneberga finns det en gumma som heter Krösa-Maja. Krösa-Maja springer omkring på bygden och talar om all olycka som ska komma, som finns eller som kanske faktiskt kan inträffa. I riksdagen finns det ett antal Krösa-Major. Ibland kan de finnas i alla partier. Jag kan ha förståelse för det till exempel före en avreglering av Apoteket om man inte tror att konkurrens är bra, om man inte tror att företagsamhet är bra och att företagare gör allt för att deras kunder ska få bra service. Då kan jag förstå om det finns Krösa-Major.

Tidigare i vår har vi fått höra den nye partiledaren i S kritisera avregleringen. De nya språkrören för Miljöpartiet kritiserar den. Det finns interpellationer från både V och S i den här frågan. Och här i dag får vi höra S-representanten prata om det vansinniga förslaget att slå sönder apoteket. Miljöpartiet pratar om att de aldrig var positiva – och det är de minsann inte nu heller – och instämmer helt och hållet i klagan.

Vad var det då som hände? Ja, regeringen såg att det fanns ett problem. Tillgängligheten var inte så hög. Om man tittade ut i Europa var det lägre tillgänglighet till apotek per invånare i Sverige. Servicen var inte lika bra, och det var inte så stort tjänsteutbud.

Hur skulle man då uppnå det här? Ja, man ville skapa en marknad som möjliggjorde fler aktörer, och ambitionen var också att både små och mindre företag skulle kunna äga och driva apotek.

Och resultatet har inte låtit vänta på sig! Jag är själv rätt förvånad att vi så snabbt kunde se en sådan succé som det här faktiskt blev, med en ökad tillgänglighet och ett ökat serviceutbud.

Rapporter och utredningar som gjorts efter bara ett år visar på en bransch som utvecklas snabbt och mycket positivt. Det har skett en stor förbättring både för kunderna och på arbetsmarknaden.

Över 200 nya apotek har öppnats, vilket innebär en ökning på hela 22 procent. Apotek har öppnat i orter som tidigare inte hade något. I dag går det ca 1 700 färre personer på varje apotek, det vill säga att det är närmare till apotek för alla. Enligt undersökningar planeras i dag fler än 200 nya apotek inom de närmaste två åren.

99 procent av kunderna tycker att öppettiderna har förbättrats eller är lika bra som innan. Undersökningar visar tydligt att apoteken i dag anpassar sig till det kundbehov som finns på orten när det gäller utbud, tjänster och öppettider. Det finns mängder av nya tjänster, produkter och yrkesroller. Det underlättar för kunden och avlastar vården. Apoteken är i dag en alltmer betydande del av vårdkedjan när man kan få hjälp med provtagningar och läkemedelsrådgivning på apoteken av experter.

Att ge kunden bättre service på apoteken var ett av de främsta argumenten för omregleringen. I dag visar flertalet Siforapporter och undersökningar gjorda på uppdrag av olika aktörer, som apoteksbranschen och Konkurrensverket, att dessa förbättringar har skett. Kundnöjdheten är i dag mycket hög.

Det visar också att svenska folket uppskattar och uppfattar det som förbättrad service och utbud av tjänster. Hela 97 procent av dem som efter omregleringen besökt ett apotek bedömer sin upplevelse som utomordentligt bra eller bra. Hela 97 procent påstår sig också tycka att servicen har blivit bättre eller lika bra som förut. Kunderna är mycket nöjda med den specialistkunskap som personalen gett dem, och 85 pro-

cent av de tillfrågade uppger att de känner sig mycket nöjda med den. 90 procent av svenskarna anser att priserna är bättre eller lika bra som före omregleringen.

Jag vet inte om ni har besökt apotek. Det har nämligen jag gjort, och jag har besökt apotekare som har startat eget företag. Det borde ni på vänsterkanten göra, för det är en fröjd att gå ut och träffa dem som med stolthet kan berätta hur de har startat och driver sitt eget och just vad som är det viktigaste för dem. Det finns en drivkraft att tjäna pengar, men hur gör man det? Det är naturligtvis genom att de nöjda kunderna kommer tillbaka. Kunden står i centrum – det är helt klart när man möter apotekare. De gör allt.

Det finns en 24-timmarsregel som säger att man ska få medicin inom 24 timmar, en frivillig överenskommelse som apoteksbranschen själv har tagit fram. Naturligtvis gör varje apotek sitt allra bästa. Jag var ute och tittade på en kedja, och där fullföljs regeln till 96 procent i dag.

I betänkandet från Riksrevisionen tas det upp en del frågeställningar, och det gäller bland annat handelsmarginalen. Priserna fastställs av TLV, och där sker hela tiden uppföljning och översyn. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar har fått i uppdrag att följa prisutvecklingen. Det sker avrapporteringar som redovisas under tre perioder: december 2010, december 2011 och slutrapport december 2012. Man bygger upp en databas för att följa prisutvecklingen. Man följer upp och utvärderar även den geografiska tillgängligheten.

Riksrevisionen har också kommenterat 24-timmarsregeln. Läkemedelsverket övervakar att överenskommelsen följs. Det finns i dag två leverantörer. Pratar man med apotekarna själva vill de ju följa den här regeln. Problemet ligger oftast i att de två leverantörerna inte kan leverera den medicin som finns.

Man har också tagit upp frågan om delbetalning. Nu finns det en lag om handel med läkemedel som säger att man ska erbjuda delbetalning, och så sker även på apoteken. Läkemedelsverket är tillsynsmyndighet och gör särskild inspektion. Hela reformen ska också följas upp och utvärderas efter tre år avseende just effekter på tillgänglighet, service och tjänsteutbud. Därför yrkar jag avslag på den reservation som finns.

Som fru talmannen förstår yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. Jag vill avsluta med att ställa några frågor till vänsterkanten. Blev det sämre på grund av att det blev lättare att köpa medicin till sina barn alla tider på dygnet? Raserades verkligen välfärden för att det blev närmare till apoteken? Drabbades folkhälsan för att man kan köpa nikotinläkemedel i handeln? Gick verkligen sjukvården under för att apoteken har öppnat när man behöver medicin?

(Applåder)

Anf. 6 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag får tacka Isabella Jernbeck för ett väldigt spännande inlägg. Att tillhöra Krösa-Majornas skara är inte dåligt.

Jag hittade en annan Krösa-Maja. Det var en reporter på den tidning som Isabella i och för sig kommenterade i sitt inlägg. Man beskriver en kund som nyligen skulle försöka ta ut receptbelagda värktabletter till sin fru och som efter fyra besök på fyra apotek kom hem tomhänt. Inget apotek hade läkemedlet, och ingen kunde säga var det fanns. Jag vet inte

Prot. 2010/11:111
8 juni

Apoteksomregleringen

om jag betraktar det som den succé som Isabella Jernbeck nu beskrev denna reform som. Jag vill nog ändå påstå att det finns ganska mycket problematik runt detta.

Jag sade tidigare i mitt anförande att vi var emot själva omregleringen från början, men nu är det så. Omregleringen är gjord, och då måste vi naturligtvis se till att människor som har behov av medicin verkligen får tillgång till den så snabbt och smärtfritt som möjligt. Lite grann tycker jag att Isabella Jernbeck duckar för dessa problem och lyfter upp detta som något saliggörande och positivt i alla delar. Jag skulle vilja höra vad Isabella Jernbeck vill göra åt de problem som ändå finns.

Anf. 7 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! När det gäller succén som jag lyfter fram måste man göra det, för alla rapporter visar på att det har blivit en ökad tillgänglighet, fler apotek, bättre för kunderna och att kunderna är nöjda med den service som finns. Det är det första man måste lyfta fram när man pratar om avregleringen.

När det gäller 24-timmarsregeln är det klart att det möjligtvis går att hitta något enskilt fall, och det är beklagligt. 24-timmarsregeln är dock ingen nyhet; den fanns innan. Det var precis samma regler innan, att man skulle kunna ta fram medicin på 24 timmar. Det är denna regel jag sade att Tillväxtmyndigheten har i uppdrag att se till efterlevs. Det är det vi vill. Sedan har jag svårt att tro, i varje fall utifrån de apotek jag har varit på, att inte alla apotek gör allt de kan för att hitta medicin på ett annat apotek åt sin kund. Det är nämligen det de lever på, att kunden ska ha det bra.

Jag kan också tala om att apoteken har sina egna system. Det finns en kedja som använder sig av mystery shoppers. Det är alltså en fiktiv kund – de vet inte vem det är – som kommer in på apoteket, handlar, beställer mediciner och gör allting och går därifrån. Sedan får apoteken en utvärdering av hur de har behandlat kunden. Var det bra, var det dåligt? Det är just för att de ska känna att de alltid gör sitt bästa. Jag har alltså en stark tilltro till detta.

Sedan ska man komma ihåg att det faktiskt är en ganska stor sak att avreglera ett monopol. Det kan finnas saker som behöver finslipas, men det är det vi har satt i gång. Regeringen har redan satt i gång detta arbete.

Anf. 8 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! En av tjugo kunder går tomhänta från apoteket. Isabella Jernbeck säger att det kan vara ett fåtal fall där det händer, men en av tjugo är ganska många. Det är många kunder som går in på apoteket och kommer ut utan den medicin de skulle hämta. Jag tycker alltså inte att man ska förminska detta problem. Det allra viktigaste med apoteket är att man får tillgång till den medicin läkaren anser att man behöver ha så snabbt som möjligt och till ett pris som gör att man har möjlighet att betala.

Allt runt omkring kan visserligen vara positivt i vissa delar, till exempel att man får en service utöver det man hade förut. Det absolut viktigaste med apoteket över huvud taget är dock att man får den medicin man behöver. Det andra kan vara positivt i sig, men om den grundläggande delen inte fungerar fullt ut kan man inte kalla det en succé oavsett

vilken ytterligare service man har kunnat få tillgång till. Jag tycker alltså att Isabella Jernbeck ska ta med sig detta och försöka komma fram till ett sätt att organisera detta så att alla människor verkligen får den medicin man behöver.

Prot. 2010/11:111
8 juni

Apoteksomregleringen

Anf. 9 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! På en väldigt stor kedja som jag har besökt är det 96 procent av kunderna som har fått den medicin de vill ha när de har kommit in till apoteket eller inom 24 timmar. Jag vill påstå att det är ett bra resultat.

När du, Lennart Axelsson, i dag står och talar om det vansinniga förslaget att slå sönder Apoteket skulle jag vilja att du talade om för svenska folket vad du vill göra. Vill du ta tillbaka Apoteket, minska antalet och minska utbudet? Vad har ni tänkt att ni ska göra med apoteken? Jag förstår att det känns jobbigt att tala om detta, men man kan också komma tillbaka och säga: Det blev faktiskt bra. Vi är glada för detta system. Vi tycker att det är bra och vill ha det kvar.

Jag undrar vad ni vill göra när du talar om en vansinnig avreglering.

Anf. 10 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite symtomatiskt att Isabella Jernbeck när hon är uppe i talarstolen talar om företag, att starta företag, branscher och hur roligt det är att starta ett apotek. Jag trodde att vi hade apoteken och receptbelagda läkemedel främst som en del av hälso- och sjukvården. Vi lägger mycket skattepengar på det, och det är väldigt viktigt för människors hälsa.

Precis som Lennart Axelsson sade måste väl det viktiga vara att man får den medicin och rådgivning man behöver och inte blir utestängd av ekonomiska skäl. Det kanske inte är du och jag, Isabella Jernbeck, om har stora möjligheter att ta oss runt till andra apotek när vi behöver det, som är bekymret. Det är i stället dessa 4–5 procent, eller äldre människor som kanske inte har möjlighet eller ork att ta sig ut dagen därpå och komma tillbaka.

Det kan också vara de personer som inte har råd och faktiskt inte går till socialkontoret utan avstår sin medicin. 80 000 människor som inte tar ut sin medicin av ekonomiska skäl tycker jag är många. Jag skulle alltså vilja höra vad du egentligen vill göra när det gäller detta att så många människor har svårt att ta ut sin medicin av ekonomiska skäl. Att man nu kan få öppna kredit och delbetalning på flera olika apotek för att få den medicin man behöver är besvärligare, dyrare och ger många olika räkningar – inte bara att hålla ordning på utan också att ha råd med.

Vill du göra det bättre på något sätt för de människor som har dålig ekonomi? Det kanske inte är den kundkrets alla privata företag satsar på i första hand, men de har lika stor rätt till sin medicin som alla andra.

Anf. 11 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Apoteksmarknaden är fortsättningsvis strikt reglerad, eftersom det handlar om att garantera konsumenternas intressen och säkerställa hög kompetens och säkerhet i läkemedelsförsörjningen. Det är hela grunden. Det är inte lätt att få starta apotek, utan det är Läkemedelsverket som ger tillstånd och ställer dessa krav. Det fantastiska är dock att man

just kan se företagsamheten och vad det faktiskt gör i kundnytta att människor driver sitt eget och sätter kunden i centrum.

Fru talman! Eva Olofsson tar upp att det är 80 000 personer som av ekonomiska skäl inte kan ta ut sin medicin, men det har ingenting med avregleringen att göra. De fanns även innan, och det är inte bra. Nu har vi i Sverige ett högkostnadsskydd på 1 800 kronor per år för att ta ut mediciner. Apoteken har också en skyldighet att erbjuda delbetalning. Detta gör apoteken. Då betalar man 150 kronor i månaden.

Anf. 12 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Vi hörde från PRO:aren att till och med en pensionär hade blivit nekad kredit på grund av för låg pension. Apoteket hade ett system där man även gav kredit till människor som hade betalningsanmärkningar om de betalade Apotekets räkningar. Det är faktiskt skillnad mellan att ha kredit och få en räkning från *ett* ställe och att tvingas få det från tre ställen.

Jag tycker inte att jag har fått något svar om hur människor med dålig ekonomi har fått en förbättring av utförsäljningen av Apoteket. Den frågan vill jag alltså fortfarande ställa till Isabella Jernbeck: Behöver det göras något, eller är det bra som det är?

Anf. 13 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Det sker en översyn. Den översynen sattes i gång av regeringen redan i och med avregleringen. Statskontoret, Tillväxtanalys, Konsumentverket och Handelshögskolan i Göteborg kommer under de kommande två tre åren att komma med utvärderingar och översyner av hela avregleringen, där också det här kommer att finnas med.

Jag påstår fortfarande att delbetalningen inte har med avregleringen att göra, för det finns en skyldighet hos varje apotek. Man gör också detta. Man tar inte kreditupplysningar. Jag har varit ute och pratat med apoteken. Det är just det som är grejen. Man kan inte gå efter en kreditupplysning om människor behöver pengar för mediciner.

Sedan finns det faktiskt ett skyddssystem i Sverige både med högkostnadsskyddet och i försörjningsstödet, så att man får ut mediciner.

Anf. 14 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Jag vill fråga så här: Tror du inte, Isabella Jernbeck, på beskrivningarna av den faktiska brist på tillgänglighet som finns för kunderna när det gäller huvuduppdraget, att lämna ut medicin? Existerar inte allt det som vi har sagt, det som är skrivet och det som, så att säga, är framlagt av många kunder?

Det är därför jag ifrågasätter att det här är en succé. Huvuduppdraget är ändå att lämna ut medicin. Man kan inte säga att det fungerar som det var tänkt, även om intentionerna fanns.

Sedan gäller det priser och konkurrens. När det gäller recepten är det reglerat prismässigt. Vad gäller receptfria läkemedel gjorde också PRO en undersökning. De kunde inte se att konkurrensen spelade någon som helst roll.

Anf. 15 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Jag vill fortfarande påstå att det har varit en succé. Alla de undersökningar som har gjorts av Konkurrensverket och branschföreningar visar just på att tillgängligheten har ökat. Kundnöjdheten har ökat. 97 procent är nöjda, precis som jag sade tidigare, med det här.

Jag kan ta ett exempel. I Stockholm är det faktiskt färre apotek per invånare än vad det är ute i landet. Och jag ska tala om för dig hur det var här i Stockholm när mina barn var små. Det fanns *ett* apotek i Stockholm, Apoteket Scheele, dit vi fick åka med barn i pyjamas på nätter, på helger och på kvällar. Det var det enda stället vi hade för att plocka ut medicin. Tror du att det fanns medicin där hela tiden? *Ett* apotek hade vi att välja på.

I dag finns det väldigt många apotek som har öppet på helgerna och som har kvällsöppet. Vi kan också gå till andra försäljningsställen, 6 000 andra försäljningsställen, och köpa Alvedon, nässprej och så vidare. Jag säger absolut: Ja, tillgängligheten har ökat. Alla rapporter visar på det.

Anf. 16 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Nu är det ju inte den tillgängligheten som vi pratar om. Det är ingen av oss som förnekar att det finns fler apotek. Men den tillgänglighet som vi pratar om gäller receptbelagda mediciner, inte receptfria Alvedon som du kan köpa på Statoil eller var som helst. De receptbelagda medicinerna är inte lika tillgängliga i dag, enligt många av kunderna. Men Isabella Jernbeck tycker fortfarande att medicinerna är precis lika tillgängliga som tidigare. Jag menar nu inte att det finns fler apotek, utan det handlar om att få ut den medicin man ska ha.

Anf. 17 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Jag menar att tillgängligheten när det gäller mediciner är god. Jag har också sagt att det pågår en översyn och en utredning som regeringen har tillsatt. Man har gett tillväxtmyndigheten i uppdrag att se över att den här överenskommelsen, om att människor ska få ut sin medicin inom 24 timmar, hålls. Det finns bara två – det kanske är det som är felet – leverantörer av mediciner. De har inte alltid mediciner när apoteken hör av sig.

Jag har sagt att den översynen pågår. Regeringen startade den här avregleringen för att det skulle bli mycket bättre. Man såg att det fanns brister. Regeringen kommer naturligtvis att göra allt i sin makt för att se till att det ska bli bättre. Vi ser redan nu avsevärda förbättringar. Det finns en liten bit till att gå, men det var inte så längesedan det här monopollet slogs ut och vi fick en friare marknad. Man måste också förstå att det kan finnas saker som tar lite längre tid. Men att det kommer att bli bra är jag övertygad om. Och den här översynen är redan igångsatt.

Anf. 18 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Fru talman! Lite historia kan vara på sin plats. År 1971 bildades Apoteksbolaget. Apoteken fick då inte bara uppgiften att leverera läkemedel över disk, utan de skulle också informera om hur vi kan åtgärda hälsoproblem utan läkemedel. Apoteken blev också Folkhälsoinstitutets för-

längda arm när det gällde arbetet med folkhälsan. Naturligtvis vill Folkpartiet att de här uppdragen fortsättningsvis ska finnas kvar i apotekens uppdrag.

Fru talman! Andra uppgifter som Apoteksbolaget fick var bland annat utgivningen av *Läkemedelsboken* och driften av Giftinformationscentralen. Man kan ju undra varför de här uppgifterna hamnade på apoteken. Ja, det fanns inga andra som ville ta på sig de här uppdragen.

Nu har Läkemedelsverket tagit på sig båda de här uppgifterna. För mig och Folkpartiet är det utmärkt. *Läkemedelsboken 2011–2012*, 18:e utgåvan, har alldeles nyligen kommit ut. I den utgåvan har läkemedel till barn fått ett större utrymme än tidigare med bland annat två nya kapitel. Annat nytt handlar om läkemedelsbehandling av äldre på särskilt boende och inom hemsjukvården, läkemedel och trafik samt olagliga läkemedel.

Giftinformationscentralen är en viktig verksamhet, och det är bra att den ligger under en myndighet.

Fru talman! Apoteksomregleringen, som trädde i kraft 2009, är en stor reform och därmed långt ifrån enkel att genomföra. En reform av det här slaget kräver hela tiden utvärdering och uppföljning. Därför är Riksdagens revisionens redogörelse av hur arbetet kring förberedelserna inför omregleringen förlöpt mycket viktig och lärorik inför framtiden. Folkpartiet tar den på stort allvar, och vi anser att det är nödvändigt med alla de utrednings- och tillsynsuppdrag som regeringen nu satt till för att så tidigt som möjligt hitta brister som behöver rättas till.

Fru talman! Jag kan tycka att oppositionen med sin reservation i betänkandet slår in redan öppna dörrar. Handelsmarginalen är föremål för överväganden. Flera myndigheter arbetar med frågan just nu, Statskontoret, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. Alla har frågan på sitt bord.

Vi är överens med oppositionen om 24-timmarsregeln för tillhållande av läkemedel. Det har inte fungerat, och det fungerar inte. Det måste rättas till, och det måste hållas. Branschen har lovat att klara ut detta men har inte lyckats fullt ut.

Vår skrivning i betänkandet visar tydligt att vi förutsätter att regeringen vidtar åtgärder om man inte klarar av den här frågan.

Vad gäller möjligheten till delbetalning kan vi bara konstatera att det i lagen om handel med läkemedel framgår att den som har tillstånd att bedriva detaljhandel med läkemedel till konsument på begäran också ska erbjuda konsumenten delbetalning. Det finns alltså redan ett krav på att ett apotek ska erbjuda konsumenten delbetalning, oavsett i vilken form det drivs. Erbjudandet om delbetalning omfattas också av Läkemedelsverkets tillsyn.

Till sist, fru talman, kan vi konstatera att en stor reform har genomförts. Det finns förbättringsområden, men vi kan också konstatera att erfarenheterna så här långt är positiva. Målet med omregleringen var ökad tillgänglighet, bättre service och större tjänsteutbud. Vi kan konstatera att tillgängligheten har ökat. Vi har fått fler än 200 nya apotek runt om i landet. 750 nya arbetstillfällen har skapats. Receptfria läkemedel säljs på omkring 6 000 försäljningsställen – det har jag faktiskt ofta fått hejarop kring.

De län som har bäst apotekstäthet är bland annat Västernorrland, Västernorrland, Norrbotten och Kronoberg. Kostnaderna för läkemedel har inte ökat – det har man konstaterat.

För mig och Västernorrland har apoteksombuden en mycket viktig roll, och det är ett absolut måste i ett län som har stor yta och som dessutom har mycket glesbygd. Apoteksreformen ska därför följas upp efter tre år bland annat vad gäller apoteksombuden och tillgänglighet, service och tjänsteutbud över lag.

Fru talman! Tillgängligheten till läkemedel och apoteksservice måste garanteras i hela landet. Detta måste garanteras även efter den här övergångsperioden på tre år. Såväl Kittelfjällsbor som Hemavansbor måste kunna känna trygghet i detta.

Anf. 19 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att använda en liten del av min tid till att svara på det förra inlägget. Det går ganska snabbt.

Vi är positiva till receptfritt i handeln. Vi tycker att det är bra att det finns möjlighet att köpa de här medicinerna när man behöver dem på ett smidigare sätt än förut. Men vi vill att man använder de skattepengar som vi tar in från svenska folket på ett så bra sätt som möjligt, och det tycker vi inte att man gör genom det system som Alliansen nu har genomfört. Det är faktiskt så att alla de apotek som kommer hit och naturligtvis gör det i syfte att tjäna pengar på den här verksamheten måste få pengarna någonstans ifrån. De 500 miljoner som ju i första skedet ökade handelsmarginalen är naturligtvis någonting som någon i slutändan kommer att betala. Så är det alltid, och det blir i de allra flesta fall kunden.

Sedan skulle jag vilja fråga Maria Lundqvist-Brömster angående just de 500 miljonerna. Jag tror att alla är överens om att det var den ökningen av handelsmarginalen som man gjorde i inledningsskedet. Vad har man fått ut av det? Vad är det som har blivit bättre av att man har satsat dessa pengar?

Den andra frågan har vi inte kommit in på så mycket, men det är en väldigt viktig sak och det gäller apoteksverksamheten i glesbygd. Hur har ni tänkt garantera att den kommer att finnas kvar efter 2013? I dagsläget känns det som att det är ett väldigt stort frågetecken för hur man kommer att lösa detta.

Anf. 20 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Lennart Axelsson ställer ungefär samma fråga om handelsmarginalerna som han ställde på vår hearing den 7 april. Det konstaterande som de som var insatta då gjorde var att hur skulle vi annars ha fått ett intresse för att få fler apotek. Det är en viktig del. Vi vill ju ha en mångfald av apotek och en god tillgänglighet och ett bättre serviceutbud.

Det finns en del frågetecken kring hur inköpspriser och försäljningspriser kommer att se ut och skillnaden däremellan, men det är en fråga som man tittar på och utreder och som vi naturligtvis måste följa upp. Där har vi tagit till oss Riksrevisionens synpunkter om att verkligen belysa och få en struktur på hur det ser ut kring handelsmarginalen och hur detta ska användas och styras.

När det gäller glesbygden och apoteken i hela landet var det precis det jag sade i mitt anförande: Det är oerhört viktigt, och av de interpellat-

Prot. 2010/11:111
8 juni

Apoteksomregleringen

ionsdebatter som vi har kunnat ta del av, i betänkandet och i den diskussion vi har i Alliansen sägs ju att alla har rätt till apoteksservice. Det kan vara i form av ombud eller apotek på plats. I mitt hemlän och i Norrbotten, som Lennart Axelsson vet är ett stort glesbygdslän, har apotekstättheten ökat.

Det är ett steg i rätt riktning, och jag känner faktiskt ingen oro för detta. Jag tycker att det är bra att vi i det här läget har gett dessa uppdrag till myndigheterna för att titta på hur apoteksnäringen ser ut i hela landet och hur de uppfyller de krav vi har på dem eftersom Läkemedelsverket ju har tydliga direktiv för hur apotek ska skötas.

Anf. 21 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att alla som jobbar på både de gamla och de nya apoteken gör det i förhoppningen om att man ska kunna ge så bra service som möjligt till de kunder som kommer in. Det är klart att det kanske är ännu viktigare för vissa att göra det eftersom de nu är konkurrensutsatta och en del förmodligen kommer att slås ut.

Men det som oroar mig lite grann i Maria Lundqvist-Brömsters svar när det gäller glesbygden är att hon inte är oroad. Det tycker jag nog att det finns alla skäl att vara. Det finns inte någon plan efter 2013 för hur man ska lösa det här. Att marknaden skulle lösa alltihop utan att man på något sätt skulle få kompensation om man inte får verksamheten att gå runt är lite naivt att tro, tycker jag.

Anf. 22 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi har fått de garantierna i hela prospektet med omregleringen av apoteksmarknaden. Det är självklart att vi ska ha apotek i hela landet och att glesbygdsborna ska kunna känna en trygghet i detta. De har rätt till sina läkemedel och sin medicin. Förutsättningslöst är det bara det som gäller. Man jobbar med detta från tillväxtmyndigheten. Även Statskontoret har fått uppdraget från regeringen att verkligen göra en bra kartläggning av hur det ser ut geografiskt och av hur vi ska fortsätta efter övergångsperioden.

Omregleringen trädde i kraft 2009, Lennart Axelsson. Nu är det 2011. Det är helt klart så att det finns mycket att göra, men det finns också mycket som är positivt. Sedan kan man tycka att de angreppspunkter som Lennart Axelsson har är utifrån de källor som han tycker är viktiga och som visar på det han vill se. Men jag kan också redovisa källor som säger något helt annat i positiv riktning.

Anf. 23 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det var intressant när Maria Lundqvist-Brömster började med att berätta att Apoteket AB hade haft ett samhällsuppdrag tidigare som nu var flyttat till andra. Det är nämligen en av de saker som jag saknar med utförsäljningen. Naturligtvis måste man reglera, för det handlar om läkemedel. Det är farligt med för mycket, och det är farligt med för lite, så naturligtvis måste det vara reglerat även när man har privata apotek. Men man kan inte lägga på dem ett så tydligt samhällsuppdrag, och jag tror ändå inte att man kan flytta det på det sättet som Maria Lundqvist-Brömster sade. Apoteket är en väldigt tydlig mötesplats och en kontaktyta mot många fler människor än vad till ex-

empel Läkemedelsverket är. Regeringen har alltså sett till att vi har blivit av med den viktiga aktör som vi kunde ha använt för att lägga ett utvecklat samhällsuppdrag på när det gällde folkhälsan.

Det här med glesbygden skulle jag vilja återvända till. Jag skulle gärna vilja veta när det kommer något förslag på hur man ska hantera glesbygden. Det är inte så himla lång tid kvar. Jag har också läst interpellationssvaren. Där hänvisar Göran Hägglund till att man ska titta på distansförsäljning, och jag tolkar det som att det kanske inte är nödvändigt med lika många apotek och apoteksombud i glesbygden. Då funderar jag också lite på hur detta kommer att drabba olika kategorier människor, till exempel äldre för vilka kanske apoteket varit väldigt bra. De kanske inte är vana vid distansförsäljning och annat, och just det här samtalet om medicinen och hur man använder den har varit väldigt viktigt.

Jag skulle gärna vilja höra hur man ser på apoteksombud och apotek i glesbygd. Kommer vi att kunna ha dem kvar i samma utsträckning som vi har haft, och när kommer vi att få se förslag på hur det ska vara?

Anf. 24 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Eva Olofsson talar till att börja med om folkhälsan och apotekets roll i historien, vilket jag tog upp inledningsvis. Den rollen finns kvar hos de apotek som vi har även i dag. Det finns många exempel på hur man nischar sig med egenvård, coacher, personlig handledning, blodtryckstagning, vaccinationer och det ena med det andra.

När det gäller glesbygdspoteken känner jag ingen oro för att de ska försvinna. Jag är övertygad om att vi kommer att ha lika god service ute i glesbygden som tidigare. Däremot tycker jag att det är oerhört viktigt att man kartlägger hur det ser ut geografiskt kring apoteken, med kvalitetskrav, tillgänglighet och sådant som ligger i det uppdraget.

Det är svårt för mig att föregå vad en sådan kartläggning kan säga, Eva Olofsson, men däremot har inte alliansregeringen någon tanke på att försämra apotekstillgängligheten eller möjligheten till ombud och försäljning till personer som bor i glesbygd. Något sådant har i alla fall inte nått mig.

Anf. 25 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Vi kan väl säga att så olyckligt som det blev på det där apoteket som använde samma nål när man tog blodprov på ett antal personer för några månader sedan hoppas jag att det inte blir på andra ställen. Jag tror aldrig att något sådant hade hänt på Apoteket AB, måste jag säga, men jag tror heller inte att det kommer att hända på de flesta andra ställen.

Det visar att det kan hända saker som annars inte hade hänt eftersom man har anställt personal som inte har den kompetens och erfarenhet som man hade på Apoteket AB.

Jag har tre frågor till Maria Lundqvist-Brömster.

Det kom farhågor från Farmaciförbundet om kompetensutveckling. Man upplever att apoteken har mindre personal och att stressen ökat. Personalen har för närvarande inte tid att sätta sig in i nya läkemedel. Är det något som ni i Folkpartiet vill ta tag i?

Prot. 2010/11:111
8 juni

Apoteksomregleringen

Den andra frågan gäller delbetalningssystemet. När vi hade Apoteket AB som en sammanhållen utförare behövde man bara ha kredit på ett ställe. Man hade ett system där man, även om man hade betalningsanmärkningar kunde få delbetala. Nu kan man ha kredit på flera ställen, och det blir betydligt krångligare. Är Folkpartiet anhängare av att försöka hitta ett enklare system för människor med dålig ekonomi?

Förut kunde apoteket titta i sina datasystem för att se vilket som var det närmaste apoteket där en medicin fanns, om den inte fanns på det egna apoteket. Då visste man att den fanns där när man åkte dit. Så ser det inte ut i dag. Att ringa runt tror jag inte kommer att fungera på samma sätt. Ska man hitta ett bättre system som underlättar att få tag på den medicin man behöver? Vill Folkpartiet göra något konkret åt det?

Anf. 26 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik:

Fru talman! Kompetensutveckling är oerhört viktigt. Vi vet ju vilka yrkeskategorier som ska finnas på apotek. Det är tydligt deklarerat. Det är apotekare, apotekstekniker, receptarier och farmaceuter. Jag var med på hearingen och hörde att det finns stressituationer på apoteken. Det är en fråga som man tar på största allvar. Om vi ska kunna hålla hög kvalitet måste vi se till att kompetensutveckla personalen och dessutom se till att de känner mindre stress. Det fanns stress även före omregleringen. Jag hade ganska mycket kontakt med apoteken då eftersom jag var engagerad i landstingspolitiken. Det är inte något nytt fenomen, men det ska absolut tas på största allvar.

Delbetalningssystemet ska fungera. Det är viktigt att följa upp att det verkligen gör det. Det finns en lag som tydligt deklarerar att man har den rätten.

När det gäller 24-timmarsregeln för lagerhållning finns det en strategi från Svensk apoteksförening om hur man ska lägga upp arbetet för att människor inte ska behöva springa runt till olika apotek. Vi följer detta noga. Det är ett avtal som vi har ingått, och det ska också fungera.

Jag har tittat på statistik från Svensk apoteksförening. Man kan tycka att det är en partsinlaga, men vi använder ju partsinlagor på olika sätt här. Statistiken för kundnöjdhet och så vidare ser väldigt bra ut. Men det finns alltid områden som går att förbättra.

Anf. 27 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

En av många stora förändringar som har genomförts på hälso- och sjukvårdens område sedan maktskiftet 2006 är omregleringen av apoteksmarknaden där apoteksmonopolet har avskaffats. Det var en mycket stor reform med många inblandade. Ett antal fallgropar fanns, och erfarenheten av att omreglera en läkemedelsmarknad var av naturliga skäl begränsad.

Viss erfarenhet kunde dras av Island som var näst näst sist i Europa med av skaffa sitt apoteksmonopol. Det skedde i mitten av 90-talet. En hel del erfarenhet kunde också dras av Norge som avskaffade sitt apoteksmonopol vid millennieskiftet. Förhoppningsvis kommer Nordkorea och Kuba att kunna dra nytta av våra erfarenheter då de avskaffar sina monopol.

Under förberedelsearbetet kände jag mer än en gång en viss oro för hur processen skulle gå. Socialdemokraterna drev tillsammans med PRO en kampanj, Rör inte mitt apotek. Äldre skrämdes med att utan monopol skulle de kanske inte få sina läkemedel.

Min oro rörde inte att läkemedelsförsörjningen skulle slås ut, vilket Socialdemokraterna förebådade, utan att man skulle råka ut för allvarliga bakslag på grund av reformens omfattning. Jag lugnades dock när jag i samtal med en erfaren norsk politiker som var väl förtrogen med den norska processen ställde frågan: Är det inte många i Norge som nu när monopolet har avskaffats vill återgå till monopoltiden? Hans svar löd: Du får gå mycket länge på Karl Johan och fråga, innan du finner någon som vill ha det som det var förr.

Fru talman! Jag är övertygad om att våra socialdemokratiska vänner får gå länge på Drottninggatan och fråga innan de hittar någon som tycker att vi ska gå tillbaka till monopoltiden. Flera mil måste nog Socialdemokraterna vandra, frågandes på den svenska landsbygden innan man hittar någon som vill gå tillbaka till apoteksmonopolet. På monopolets tid stängde Apoteket AB ned apotek efter apotek på den svenska landsbygden. Kälarne, i östra Jämtland, som jag kommer från, hade tidigare ett apotek, men det stängdes. Inte en enda socialdemokrat hördes protestera. När ett offentligt monopol bestämmer sig för att försämra servicen på landsbygden, oavsett om det är den socialdemokratiskt styrda kommunen som stänger en skola eller ett ålderdomshem, landstinget som stänger en vårdcentral eller det statliga apoteksmonopolet som stänger ett litet apotek i Kälarne, då tycker Socialdemokraterna att det är helt okej. Men när det offentliga monopolet i apoteket avskaffas räds man inte att använda glesbygden som slagträ. I Centerpartiet vet vi att det är precis tvärtom. Vi vet att det är offentliga monopol som är glesbygdens fiende. Det är när monopolen rivs och entreprenörerna släpps fria som det öppnas möjligheter till kloka lösningar utanför tätorterna.

Vi ser det tydligt när det handlar om avskaffandet av apoteksmonopolet. Jag läste en artikel i Falu-Kuriren i helgen. Där stod att läsa: Nu kan Sonja Marander, 79 år, promenera till apoteket. Hon behöver inte längre ta bussen in till Leksand, utan kan handla sin medicin hemma i byn.

Fru talman! Jag har svårt att förstå varför socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister är negativa till att flera byar som inte hade apotek under monopoltiden nu har fått apotek.

Dalarna har fått fem nya apotek sedan monopolet upphörde. Sonja Maranders nyöppnade apotek hemma i byn är ett. I Sverige har, som vi har hört från talarstolen, mer än 200 nya apotek öppnats. Jag fick själv inviga ett apotek hemma i Sandviken. På det apotek jag invigde berättade man att man hade valt en butikslokal utefter den väg de flesta i Sandviken går till och från jobbet. Dessutom hade man bestämt sig för att öppna redan klockan åtta så att människor skulle kunna handla sina läkemedel på väg till jobbet eller efter det tidiga läkarbesöket på morgonen.

Jag har svårt att förstå varför socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister är så negativa till att öppettider nu är anpassade till när människor vill handla sina läkemedel. Helg- och kvällsöppna apotek har blivit resultatet. Under monopolets tid behövde inte öppettiderna anpassas efter kundernas behov. Kunderna fick anpassa sig efter apotekets behov. Nu vet exempelvis Kronans droghandel att om man inte har öppet

när kunden vill handla sina läkemedel väntar inte kunden till nästa dag utan går till Doc Morris. I artikeln i Falu-Kuriren berättar småbarnsmamman Johanna att om barnen blir sjuka under helgen behöver man inte längre vänta till måndagen för att köpa medicin.

Fru talman! Jag har svårt att förstå varför vänsteroppositionen är negativ till att småbarnsföräldrar ska kunna köpa Alvedon och näsdroppar nära och på hemmaplan.

Under den här processen är det två aspekter som har varit viktiga för oss i Centerpartiet. Det är för det första att garantera att läkemedelstillgången är god i glesbygden. Erfarenheterna från den norska omregleringen visar att tillgången snarast ökade efter att monopolet avskaffades. Närmare 20 norska kommuner som inte tidigare hade apotek fick ett apotek efter att monopolet försvann. Vi kan nu se motsvarande utveckling i Sverige.

Därtill kommer att krav har ställts på att det hundratal apotek som har avyttrats i glesbygden inte får läggas ned av de nya apoteksaktörerna.

Systemet med apoteksombud fyller en viktig funktion i många gles- och landsbygder. Det får inte avvecklas innan noggranna analyser av framtida behov har gjorts. Dessutom har staten valt att behålla Apoteket AB för att kunna kompensera om behov skulle uppstå.

Den andra viktiga aspekten från Centerpartiets sida var att vi inte skulle hamna i den norska situationen där man gick från ett monopol till ett oligopol. Vi ville att apoteksmarknaden skulle vara en väl fungerande marknad med goda möjligheter för småföretagare. Vi kan nu konstatera att även den aspekten är väl tillgodosedd. Ett stort antal mindre aktörer har kunnat etablera sig på marknaden.

Få reformer har likt apoteksomregleringen omgetts av så många utvärderingar. Riksrevisionens rapport som vi i dag debatterar är en. Alla dessa utvärderingar kommer med all sannolikhet att leda till korrigeringar och förändringar. Men jag är fullständigt övertygad om att det inte kommer att leda till det som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet så hett eftertraktar, nämligen en återgång till hur det var förr. (Applåder)

Anf. 28 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära någon replik på detta euforiska inlägg.

Avregleringen av de receptfria läkemedlen kom först, och vi har aldrig någonsin haft någonting emot att man har möjlighet att köpa Novolucol, som jag för egen del behöver ibland, huvudvärkstabletter och liknande i den vanliga dagligvaruhandeln. Därför kan vi en gång för alla slå fast att det är så. Vi behöver inte stå och slå på varandra om någonting som vi är överens om. Isabella Jernbeck gjorde också det i sitt anförande tidigare och lyfte fram detta som någonting som skiljer oss åt. Men i den delen är vi inte oense.

Det som vi är oense om är om det är klokt att använda skattepengar för att utöka antalet apotek i stället för att använda dem i det gamla systemet för att öka effektiviteten i det system där vi hade våra egna apotek och där vi använde skattepengarna effektivt.

De nya apoteken vill naturligtvis göra ett så bra arbete som möjligt. Jag ifrågasätter inte det. Men de har ett behov av att ha vinster, och de har ett behov av att ha personal som ska jobba på alla de extra tider som man säger att man ska ha öppet. Det är klart att det kostar, annars vore det knepigt.

Man kan fundera lite grann på öppettiderna. Jag har hört berättelser om att vissa apotek har stängt på luncherna och att de har sommarstängt. Bilden är alltså inte likadan överallt, alltså att man har nya öppettider. Men de som väljer att inte ha öppet lika mycket kanske kommer att slå ut.

Det viktigaste som jag ville ta upp gällde de receptfria läkemedlen.

Anf. 29 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag utgår från att det som Lennart Axelsson säger i talarstolen stämmer. Han inledde sitt anförande med att säga att hela apoteksomregleringen var vansinnig. Han använde ordet vansinnig. Jag ser fram emot en valrörelse 2014 när Socialdemokraterna ska åka land och rike runt och försöka övertyga svenska folket om att detta var vansinnigt och att vi måste återgå till det gamla.

Sedan sade Lennart Axelsson att försäljningen av receptfria läkemedel över disk var långt ifrån problemfri. Där var det Lennart Axelsson själv som pekade på stora svårigheter just i den reformen. Det var det som jag tog fasta på.

Sedan är den beskrivning som Socialdemokraterna och Lennart Axelsson ger intressant. Det sägs att vi har tagit skattepengar för att det ska bli fler apotek. Men statens och samhällets kostnader för läkemedel minskar nu för första gången. Handelsmarginalen har ökat med 500 miljoner kronor, men det är inte skattepengar, utan man har pressat marginalen gentemot läkemedelsindustrin. Jag kan inte förstå att Socialdemokraterna kan se det som ett problem att vi pressar priserna hos läkemedelsindustrin för att öka tillgängligheten på den svenska landsbygden och runt om i Sverige så att det blir rimligare öppettider.

Jag tycker också att det är så fascinerande att från Miljöpartiets representant i talarstolen höra att det har blivit så fruktansvärt eftersom ett apotek hade lunchstängt och ett annat apotek hade semesterstängt. Då undrar jag vilken värld som oppositionen lever i. Så har det varit i alla tider. Apoteket i Hedesunda där jag bor har alltid haft lunchstängt en timme beroende på att det är en person som jobbar där, och då måste man få stänga när man har lunch. Det är fyra mil till närmaste andra apotek. Semesterstängda apotek har förekommit i alla tider på orter där apoteket har haft ett mindre kundunderlag. Jag förstår därför inte vilken värld som man utgår från när man hela tiden säger att det var bättre förr.

Anf. 30 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag sade inte att det var långt ifrån problemfritt. Jag sade att det inte är problemfritt att man säljer receptfria läkemedel i dagligvaruhandeln eftersom det är fråga om läkemedel. Det läggs ett stort ansvar på dem som hanterar läkemedel, och det ska man vara noga med att betona. Man kan inte ha dessa läkemedel i korgar vid kassan, precis som lösgodis, som man i vissa fall kunde se i början. Nu tror jag att dessa

avarter har försvunnit. Men det är ändå viktigt att se till att detta hanteras på ett så klokt sätt som möjligt.

Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag känner mig mycket nöjd över att Socialdemokraterna välkomnade regeringens förslag om att tillåta försäljning av receptfria läkemedel på andra ställen än apoteken. Jag har också en stark förhoppning om att när Socialdemokraterna nu använder tiden fram till valet 2014 och faktiskt går ut och pratar med människor kommer inte den beskrivning som Socialdemokraterna ger i valrörelsen 2014 att vara att rivandet av apoteksmonopolet var ett fullkomligt vansinnigt beslut. Den uppfattningen finns nämligen inte ute på gator och torg.

Anf. 32 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi apoteksomregleringen. Vi har under debattens gång hört att det finns olika åsikter om hur det har blivit, alltifrån katastrof till succé. Sanningen ligger nog mitt emellan med en viss övertikt för succé.

I ärlighetens namn ska jag säga att vi var delvis skeptiska till denna omreglering från början och såg en del farhågor. Men lyckligtvis besannades de inte, vilket vi naturligtvis är mycket glada för.

En ökad tillgänglighet var ett av huvudsyftena med apoteksomregleringen. I stort sett har man lyckats med detta mål. Vid tiden före omregleringen gick det ett apotek på ca 10 000 invånare. Efter omregleringen har antalet ökat till ett apotek på ca 8 300 invånare, vilket innebär att det finns ca 1 200 apotek i Sverige i dag. Det är en ökning med 20 procent på lite mer än ett år.

Även öppettiderna på svenska apotek var ett problem före omregleringen. Få apotek var öppna på helger och sent på kvällen. Detta har nu förbättrats betydligt. Dessutom har apotek etablerats på orter som tidigare var helt utan, till exempel Älmsta och Insjön.

Men vi har påpekat att allt inte är positivt. Vi kan inte blunda för de problem som finns, för det finns fortfarande problem, och här måste det till en förbättring. Före omregleringen hade apoteken gemensam lagerhållning. På det sättet fick kunden hjälp med att lokalisera på vilket annat apotek som läkemedlet fanns om det inte fanns på besöksapoteket. I och med omregleringen har varje apotekskedja sitt eget lager, och då kan man inte se var varan finns. Det finns dock en frivillig överenskommelse i branschen om att hjälpa kunden att lokalisera på vilket apotek som varan finns. Men detta fungerar inte alltid i praktiken, och vi har sett alltför många sådana fall.

Detsamma gäller den så kallade 24-timmarsregeln. Här bör man se över de så kallade stopptiderna och kanske göra dem mer generösa. Man bör kanske också ha snabbare och tätare leveranser till apoteken. På dessa två områden måste det till en förbättring.

I förlängningen utesluter vi inte att man kanske får införa tvingande åtgärder. Men vi kommer att följa denna fråga noga framöver så att patienterna ska få sin medicin på ett tryggt och säkert sätt.

Fru talman! Vi debatterar just nu ett reformområde där det handlar om läkemedel och apotek – ett reformområde där syftet är att öka tillgängligheten och att få till stånd en bättre service till allmänhet och patienter.

Den apoteksomreglering som vi genomfört var föremål för många och ganska långa debatter innan det blev ett beslut. En sak är uppenbar: Det krävdes en alliansregering för att komma till skott, för att komma till handling.

Hade det varit så att vi fått leva med en rödgrön majoritet i riksdagen även efter 2006 är jag alls inte säker på att Lennart Axelsson här i talarstolen hade kunnat hylla möjligheterna när det gäller receptfria läkemedel på bensinmackor och i mataffärer. Han hade inte ens fått den chansen, för i den rödgröna regeringssituation som vi levde med fram till 2006 förmådde man aldrig att lägga fram en proposition för riksdagen.

Det krävdes ett valresultat innebärande att vi i allianspartierna visade att vi vågade gå före, att vi vågade visa att Sverige inte skulle bli det eftersläpande landet som försummar tillgänglighet och service och som nonchalerar patienters krav på god tillgänglighet och på service och kvalitet.

Därför är de receptfria läkemedlen inte så oväsentliga. Jag tycker att det är lite spännande att gå på gång i både repliker och anförande lyssna till socialdemokraten Lennart Axelsson som intygar att han står bakom försäljningen av receptfria läkemedel till pensionärer och barnfamiljer på bensinmackor och i mataffärer. Det är välkommet, Lennart!

Om några år kommer, tror jag, din ersättare eller möjligen du själv, Lennart, att stå här i talarstolen och säga: Visserligen var vi lite kritiska till en utökning och till att ge möjlighet till en omreglering som gett oss 200 nya apotek med en helt annan servicesituation när det gäller öppettider. Vi hade en del debatter där det var en oro.

Det var nog lite av inte Kajsa Kavat från Bullerbyn höll jag på att säga men väl av Krösa-Majas olyckskorpar som kraxade. Men nu när ytterligare fyra år gått konstaterar vi att frågorna hanterats på ett klokt sätt. Därigenom kommer också Socialdemokraterna att sälla sig till kören och tycka att det är ganska bra – ungefär som för de receptfria läkemedlen.

Situationen för den svenska allmänheten är att alliansregeringen hela tiden måste ploga i de här frågorna. Om vi inte gör det stannar utvecklingen upp. Socialdemokraterna har även i denna debatt visat att man är ett bakåtsträvande parti som bara talar om att det var bättre förr. Det är dags att syna korten.

När det gäller talet om att det var bättre förr är det precis så som Anders W Jonsson beskriver: Apotek stängdes under sommaren. Det var lunchstängt. Öppettiderna var inte anpassade till patienternas situation och livsförutsättningar. Det var en situation om vilken socialdemokrater och övriga oppositionspartier alltså säger att det var bättre förr.

Jag är övertygad om att ingen här på Drottninggatan egentligen vill tillbaka till den situationen. Inte heller någon på bygatan runt om i de småsamhällen som fått en förbättring vill, tror jag, tillbaka dit.

Vi kan nu se att vi har fått en ökad tillgänglighet med 6 000 olika möjligheter att få receptfria läkemedel i mataffärer och på bensinmackar. Det har skett en utökning med 200 nya apotek runt om i landet. Det intressanta att konstatera är var i landet vi fått flest nya apotek.

Om man tror på och lyssnar på Vänsterpartiet och Socialdemokraterna måste det nästan vara vid Stureplan. Men flest nya apotek procentuellt har man fått i Norrbotten. När det gäller att ha den bästa tillgängligheten – antalet apotek per invånare – kan man fråga sig om den finns i Stockholm. Nej, den finns i Jämtland. 5 200 invånare per apotek i Jämtland ska jämföras med Stockholms 9 600 invånare per apotek.

Chansen till täthet i fråga om apotek är alltså nästan dubbelt så stor i Jämtland, ett av landets glesbygdslän. Efter Jämtland kommer Norrbotten och Västerbotten när det gäller att ha många apotek per invånare, så snacka inte om att det var bättre förr!

Det är dags att syna korten. När vi gör det avslöjas att omregleringen med regler för att skapa kvalitet och tillgänglighet har syftat till att patienterna ska få tillgång till läkemedel. Man ska få service utifrån sina förutsättningar och sina behov. Därför välkomnar vi detta. Det är också därför vi kan se att det i långa stycken är en framgångsrik reformering som påbörjats.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet luftar gärna sin kritiska hållning. Det var bättre förr är, som jag här uttryckt, deras snack. Trots den redogörelse som vi fått från Riksrevisionen och trots Konkurrensverkets rapport och den tydliga redovisningen vid utskottets hearing finns det de som inte riktigt vill se framgångarna utan mest målar allt i ett ifrågasättande. Men det är inget nytt utan snarare något att vänta sig när någon från Vänsterpartiet och Socialdemokraterna står i talarstolen.

Min fundering gäller egentligen hur Miljöpartiet har resonerat. Det är kanske inte så enkelt att fråga om det när ingen miljöpartist finns i kammaren. Jo, nu har en miljöpartist kommit hit. Agneta Luttröpp som tidigare talade här i debatten ser jag tyvärr inte här just nu.

Min fundering gäller om det är en lapsus att Miljöpartiet finns med på reservationen. Hände inget på den kongress som var för ett par veckor sedan och då Miljöpartiet sade att man skulle bli ett tydligt självständigt parti?

Är det inte dags till och med för en företrädare för Miljöpartiet att inta talarstolen och efter mitt inlägg ge besked om att det med majoritetens skrivningar och med det jag och andra här redovisat inte finns några skäl att vara med i det gamla socialistiska testuggandet med ständig kritik mot allt som gäller sjukvårdens utveckling?

Jag tror att Miljöpartiet skulle må väl av att låta Vänsterpartiet och Socialdemokraterna stå ensamma som bakåträvar i apoteksfrågan och när det gäller patienters möjligheter till tillgänglighet i sjukvården. Vi får se om ett besked kommer eller om man har låst upp sig trots sina fina deklarationer och kongressbeslut.

Fru talman! Vi i Alliansen tvekar inte att påpeka att förbättringar bör och kan göras. Det gäller tillhandahållandeskyldigheten och den så kallade 24-timmarsregeln. Vi utgår från att regeringen, om så krävs, vidtar de åtgärder som behövs för att säkerställa tillhandahållandeskyldigheten. Den är lika viktig nu som förr. Det bekymmersamma är att den inte alltid gällde förr. Vi vill att den ska gälla nu och i framtiden.

I utskottsbetänkandet beskriver vi hur vi tänker följa och ange eventuella behov av åtgärder för att garantera tillgänglighet till läkemedel och apoteksservice i alla delar av landet, även efter övergångsperiodens utgång.

Som jag här beskrivit är det Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som har fått den stora utvecklingen när det gäller antalet apotek.

Själv bor jag i en del av landet som ofta betraktas som glesbygd, så jag kan lova dem som lyssnar på debatten här i kammaren att jag som kristdemokrat kommer att följa frågan och att ha den i fokus för detta med tillgänglighet över hela landet.

Min lilla fråga till Miljöpartiet handlar om den självständighet som man så tydligt har deklarerat. När man den 29 april 2009 röstade om en omreglering av apoteksmarknaden var Miljöpartiet sammansvetsat med de två andra röda partierna i en ambition att bilda regering.

Nu är det en ny tid. Inte minst miljöpartisterna själva talar om ett nytänkande. Frågan är om det nytänkandet innebär att man inte delar Vänsterpartiets ideologiska låsningar, för om det är någon som har en ideologisk låsning är det just Vänsterpartiet som hyllar monopolet framför allt annat.

Vi hyllar dels patientens möjligheter och patientens rätt att få tillgång till kvalificerad service, god tillgänglighet och närhet, dels att patientens behov på olika sätt tillgodoses och att man inte är inlåst i ett monopol-system. Jag har uppfattat att det var Miljöpartiets nya signaler. Det hade varit spännande om man i handling hade vågat visa att kongressbesluten betyder någonting och att man lämnar Vänsterpartiet och Socialdemokraterna åt sin eviga vänsterretorik.

Fru talman! På område efter område i betänkandet redovisar vi i socialutskottet det arbete som regeringen gjort och det som planeras när det gäller utrednings- och tillsynsuppdrag. Därför yrkar jag bifall till socialutskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

Prot. 2010/11:111

8 juni

Apoteksomregleringen

8 § En EU-agenda för barns rättigheter

*En EU-agenda för
barns rättigheter*

Föredrogs

socialutskottets utlåtande 2010/11:SoU17

En EU-agenda för barns rättigheter (KOM(2011)60)

Anf. 34 CATHARINA BRÅKENHJELM (S):

Fru talman! Utlåtandet handlar om en EU-agenda för barns rättigheter. Det är ett utlåtande där vi alla partier är överens. Men vi anser frågan så viktig att vi ändå vill ägna den en stunds debatt här i kammaren.

Varje dag dör över 20 000 barn under fem år i världen. Över en miljon barn utnyttjas i människohandel varje år, och en miljon barn sitter i fängelse. 21 miljoner barn flydde från förföljelse i konflikter i världen.

Konventionen om barns rättigheter, barnkonventionen, antogs av FN 1989. Sverige antog konventionen året efter.

Praktiskt taget alla världens stater har anslutit sig till barnkonventionen, där länderna förpliktar sig att vidta lämpliga lagstiftningsåtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen. Men konventionen ställer inga krav på hur länderna genomför rättigheterna.

Barnkonventionen är bra. Det är ett viktigt dokument som – om det följdes – skulle förändra livet för tusen och åter tusen barn i världen. Men det följs lite si och så.

Vår syn på barn är väldigt olika. I Sverige och de övriga nordiska länderna har vi kommit långt, även om vi med våra mått mätt tycker att vi har oerhört mycket kvar att göra. När vi ser på hur barn behandlas i olika delar av världen kan vi knappt tro att det är sant, att det exempelvis är tillåtet med barnaga, att slå barn. Hur kan det vara förenligt med barnkonventionen?

I EU-agendan tas det upp en rad viktiga saker, som att man i flera länder använder barn i krig som barnsoldater. Vi ser häpnadsväckande bilder på små pojkar som används i väpnade strider. Nu föreslås i agendan att åldersgränsen höjs till 18 år för att obligatoriskt kunna rekrytera pojkar till soldater.

En annan viktig fråga som tas upp i agendan är försäljning av barn till prostitution och barnpornografi. Kraven måste höjas, så att staterna verkligen gör något som garanterar att alla flickor och pojkar skyddas mot denna vidriga hantering.

Syftet med EU-agendan för barns rättigheter är att skydda barns rättigheter men inte bara att skydda dem utan också att omsätta detta i konkret handling med resultat, se till att det verkligen blir något gjort. EU-arbetet bygger på att länderna själva prioriterar och driver en effektiv politik för sina barns rättigheter.

Fru talman! Frågan är här vilka ansträngningar Sverige gör när det gäller vår egen barnpolitik. Då vill jag särskilt ta upp frågan om barnfattigdomen.

I Sverige ökar barnfattigdomen igen, och allt fler familjer har svårt att klara att ha mat på bordet varje dag. Många familjer vittnar också om att de måste ransonera maten: en ostskiva, inte två. För många blir det måltider med gröt och blodpudding och uppmaningen att äta ordentligt av maten i skolan, eftersom det inte är så mycket när man kommer helt enkelt.

Rädda Barnen slår nu larm om att något måste göras. Vi vill sätta frågan om barnfattigdom i centrum. Här behövs en svensk politik som sätter minskad barnfattigdom som mål för politiken, med åtgärder som är konkreta. Man kan inte bara fortsätta att hänvisa till arbetslinjen, som man ständigt gör.

Att växa upp i en familj som har så dålig ekonomi att man kallar dem fattiga är oerhört kämpigt: att inte ha råd med någonting, att inte ens kunna köpa nya gympaskor när de gamla går sönder, att inte ha några pengar till skolresan utan vara tvungen att ljuga och hitta på varför man inte kan följa med, att inte ha råd med glass eller biobesök med kompisarna någon enda gång. Det är också bland de fattiga familjerna som vräkningarna ökar igen.

Man har inte pengar som räcker till det dagliga, och man har aldrig någonsin råd att sätta någon enda liten guldkant på tillvaron. Att leva så år ut och år in och vara barn i en sådan familj är kämpigt. Det är nog något man behöver uppleva för att verkligen kunna förstå hur det är. Barnfattigdomen hör inte hemma i ett land som Sverige.

Arbetet med detta måste alltid pågå. Vi tror att vi genom att göra barnkonventionen till lag får ytterligare möjligheter att förbättra barnens situation och då också kunna utkräva ansvar när principerna inte följs.

Hittills har vi i vårt land jobbat med att följa barnkonventionen genom att gå igenom samhällsområde efter samhällsområde och ändra de lagar som berör barn så att lagstiftningen utgår från barns bästa. Men nu tycker vi att vi ska ta nästa steg. Vi har lyssnat på starka argument som har framförts av bland annat Rädda Barnen, Unicef och Unga Örnar.

I Norge, som vi ibland har som föregångsland, har man genomfört barnkonventionen som lag, och deras erfarenheter är bra. Barnkonventionen används där med tyngd inom områden som hälsa, utbildning, övergrepp och straffrätt.

Frågan om barns rättigheter är naturligtvis inte löst genom att göra barnkonventionen till lag. Men då har man ändå kommit en bra bit på väg.

Vi måste arbeta både nationellt och internationellt. Genom agendan för barns rättigheter inom EU kan EU fortsätta stödja medlemsstaternas ansträngningar för alla barns rättigheter, som är en stor och viktig fråga.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utlåtandet.

Anf. 35 METIN ATASEVEN (M):

Fru talman! Vi debatterar ett viktigt ämne, nämligen en EU-agenda för barns rättigheter. Detta är något som ligger mig varmt om hjärtat. Därför är jag oerhört glad över att ett enigt utskott välkomnar agendan, som är ett viktigt led i EU:s arbete för barns rättigheter.

Våra barns uppväxt är en spegel av vårt lands välfärd och vår förmåga att ta till vara kommande generationer. EU-agendan är ett steg i rätt riktning mot ett samhälle som bättre tillvaratar barns intressen och rättigheter. Målsättningarna med denna agenda är att barnets rättigheter alltid ska beaktas i alla åtgärder på EU-nivå som rör barn.

I detta dokument presenteras framför allt tre allmänna principer som ska tjäna som föredöme för att garantera efterlevnaden av bestämmelserna om barns rättigheter i stadgan och i barnkonventionen.

I korthet innebär detta att den första principen är att barns rättigheter är en del av kommissionens strategi för EU:s tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna. Kommissionen måste därför i ett tidigt skede se till att lagstiftningsförslag är förenliga med de rättigheter som garanteras i stadgan.

Den andra principen är att politik ska grundas på faktiska förhållanden. Kommissionen ska därför samarbeta med berörda organisationer och institutioner för att ta fram data och information som ska utgöra beslutsunderlag.

Den tredje principen gäller samarbetet med berörda aktörer inklusive medlemsstaterna. Kommissionen ska stödja medlemsstaternas ansträngningar med och mellan de nationella myndigheter som ansvarar för att skydda och främja barns rättigheter.

Utöver dessa generella principer aviseras även konkreta insatser för barn som handlar om att göra rättssystemen i EU mer anpassade till barns behov, liksom att bekämpa barnfattigdom, våld mot barn, barnarbete och förekomst av barn i väpnade konflikter.

Fru talman! Det finns tyvärr gott om barn som lever under svåra omständigheter. Barn är särskilt utsatta då barn är beroende av de vuxna som står barnet närmast. Det finns mycket att berätta och mycket att diskutera om detta. Vi löser inte allt i denna församling. Däremot kan vi börja med att diskutera några konkreta åtgärder på ett problem som i allra högsta grad är aktuellt, nämligen barnfattigdom.

Barnfattigdom – eller rättare sagt barn som lever under ekonomiskt svåra förhållanden – är tyvärr inget nytt fenomen, även om det i nyhetsflödet kan uppfattas så. Orsaken till barnfattigdom är till största delen att barnets föräldrar eller förälder är i avsaknad av arbete. Detta drabbar framför allt de grupper som inte har kommit in på arbetsmarknaden, nämligen familjer där föräldrarna är väldigt unga och familjer med utländsk bakgrund.

I tider efter ekonomisk kris, då nedskärningar på arbetsmarknaden sker, är det också dessa grupper som drabbas hårdast. Det är också bland dem som har svårt att bryta in på arbetsmarknaden som andelen som uppbär försörjningsstöd är som högst.

Att långvarigt vara beroende av ekonomiskt bistånd är lika med en långvarig ekonomisk utsatthet. Det är något vi sett inte minst bland många familjer med invandrarbakgrund. Nästan vartannat barn till föräldrar med utländsk härkomst är ekonomiskt utsatt, något som mycket väl skulle kunna förklaras med höga trösklar för att komma in på arbetsmarknaden, en hårt reglerad arbetsmarknad där kompis- och nätverksrekrytering är vanligt förekommande.

Därför är arbetslinjen och en politik för fler i arbete det bästa för att motverka att barn växer upp i ekonomisk utsatthet, dels för att fler kan försörja sig själva, dels för att fler ska kunna omfattas av de inkomstrelaterade försäkringarna.

Vi gör riktade satsningar till barnfamiljer med små marginaler, där höjningen av flerbarnstillägget i barnbidraget och bostadsbidraget för barnfamiljer är två viktiga delar. Effekterna av dessa förstärkningar syns dock inte i dagens statistik eftersom förstärkningarna inte hade trätt i kraft 2009.

Fru talman! Jag vill med detta uppmärksamma att vi tar barns rättigheter och barnfattigdom på allvar. Denna debatt behandlar just barn, men jag vill poängtera att utanförskapet ofta följer med från barndom till vuxenliv. Möjligheten att på lika villkor få växa och utvecklas som individ är något som jag och Moderaterna anser måste vara grundläggande i vår politik.

Som jag tidigare nämnde är våra barns uppväxt en spegel av vår välfärd och vår förmåga att ta till vara kommande generationer. Alla barn bör få goda förutsättningar att växa upp och göra det mesta av sina liv. Tyvärr begränsas alltför många individer tidigt i livet, och det är något vi jobbar emot.

(Applåder)

Fru talman! EU:s agenda för barns rättigheter är ett viktigt ärende. En av grundvalarna i Miljöpartiets politik är solidariteten med kommande generationer. Mycket klokt har sagts av bägge talarna här före mig. Jag håller mest med Socialdemokraternas representant, men ovanligt mycket klokt sades även av Moderaternas representant.

Det är helt sant att barnfattigdom inte är någonting nytt, men det är inget argument för att inte göra någonting mer. Barnfattigdomen går upp och ned, så att säga. Vi ska inte slösa bort en enda talang i det här landet. Vi måste ta vara på varje individs möjligheter att utvecklas. Även föräldrar finns i utanförskap, och många kanske har varit i långvarigt utanförskap. Då måste vi ha kompensatoriska åtgärder för att barnen faktiskt ska kunna utvecklas i en positiv inriktning, som nämndes här förut. Det handlar inte bara om bidrag, vilket man lätt kan få intryck av hos en del av alliansföreträdarna. Det kulturella kapitalet är oerhört viktigt, till exempel kompensatoriska åtgärder i förskolan och skolan så att barn har möjligheter att vara med i kulturella aktiviteter och utvecklas. Har man inte de kulturella nycklarna blir man efter i hela personlighetsutvecklingen. Det är oerhört viktigt att få fart på en sådan utveckling.

Sverige har varit en förebild i många sammanhang när det gäller barns rättigheter. Går vi före när det gäller barnfattigdom och tar tag i grundproblemen, om vi går före och visar att det leder till ekonomisk utveckling att ta vara på varenda unge har vi lättare att motivera länder som har en relativt sett värre situation än Sverige inom vår union och i världen över huvud taget att lyfta frågan. Varenda unge har en potential som samhället kan ta till vara och absolut borde ta till vara.

Som ni kanske tagit del av i medier kommer vi från Miljöpartiet att lyfta upp barnfattigdomen ytterligare genom ett förslag till utskottsinitiativ. Att motverka barnfattigdomen är helt grundläggande för hela samhällets framtid egentligen. Jag hoppas verkligen att vi från alla politiska håll kan lägga undan den politiska prestigen. Det är mycket glädjande att enigheten är stor om utlåtandet. Jag hoppas att det blir samma sak när det gäller barnfattigdomen och att vi tittar på den väldigt brett: Vad kan vi gemensamt göra? Detta är ett exempel på den nya inriktning som efterlysts tidigare av Kristdemokraternas representant. Vi tar ett initiativ och har förhoppningen att vi ska kunna samlas över alla blockgränser. Sedan får vi se om det är möjligt.

Jag kan lägga till att FN:s barnrättskommitté granskar hur väl en konventionsstat följer barnkonventionen. I sin senaste rapport skriver kommittén:

”Kommittén rekommenderar att konventionsstaten vidtar alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att alla barn inte lever under fattigdomsgränsen. Kommittén rekommenderar också att konventionsstaten vidtar lämpliga åtgärder, inklusive särskilda stödåtgärder, för att se till att barn, framför allt de från socialt missgynnade familjer, inklusive ensamstående föräldrar och icke-svenskt etniskt ursprung, inte lever i fattigdom, oavsett var de bor. Sverige bör överväga att upprätta en handlingsplan för att bekämpa barnfattigdom i tider av ekonomisk kris.”

Det var fritt översatt från FN:s barnrättskommittés rapport.

Anf. 37 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Fru talman! Det är med glädje som vi kan konstatera att man på EU-nivå vill fokusera på barns rättigheter genom denna EU-agenda som vi debatterar i dag. Vi har ganska nyligen här i riksdagen antagit en strategi för att stärka barnets rättigheter. Man kan säga att målsättningen är densamma som för EU.

Vi säger i strategin bland annat – jag säger det för att fräscha upp minnet lite – att all lagstiftning ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen, att barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras, att barn ska få uttrycka sina åsikter och att de ska få kunskap om sina rättigheter. Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter, och beslutsfattare och professionella ska också ha kunskap om barnets rättigheter. Kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn.

Fru talman! Att nu en EU-agenda kommer om barnets rättigheter är verkligen ett steg i rätt riktning. Här har vi kommit olika långt i medlemsländerna. Från utskottet hade vi dock några synpunkter som vi ville skulle följa med den svenska ståndpunkten när vi diskuterade utlåtandet i utskottet. Det var bland annat att all information, data och statistik ska delas upp utifrån kön för att stärka pojkars och flickors rättigheter. Det fokuseras även på barn med funktionsnedsättning och deras behov. Det är absolut nödvändigt att fokusera på barn med funktionsnedsättning. Vi vet att barn med funktionsnedsättning har en större utsatthet vad gäller våld och psykisk ohälsa. I många länder i Europa räknar man inte med de resurser som barn med funktionsnedsättning utgör. Det finns en hel del att göra inom det området.

Det poängterades från utskottet att det i arbetet med flyktningbarn är viktigt att arbeta med papperslösa barn. Utskottet vill vidare skärpa vikten av att undanröja barna i alla former och till sist poängtera vikten av att intensifiera arbetet med att implementera barnkonventionen i varje medlemsstat eftersom alla medlemsstater har ratificerat barnkonventionen.

Det här är viktiga synpunkter att skicka med eftersom vi vet att trots att många länder har ratificerat barnkonventionen är det så och så med hur man efterlever den.

Fru talman! Min och Folkpartiets förhoppning är att det blir handling av alla de här åtagandena. Vi vet att det inte alltid är så lätt.

Slutligen vill jag återigen lyfta fram barnkonventionen och Folkpartiets önskan att den ska bli svensk lag. Varför? kan man undra. Jo, därför att trots att svensk lag anpassats till konventionen har den inte fått genomslag i praktiken. FN:s barnrättskommitté har kritiserat Sverige i fråga om just hur det ser ut i olika kommuner vad gäller barns utsatthet.

Till sist, fru talman: Alla barn har rätt att leva, växa och ges möjligheter till egna val. Alla barn ska ges chanser i livet. Den utmaningen måste vi ta på allra största allvar både här hemma och i Europa i övrigt. Min förhoppning är nu att vi är en bit på väg.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utlåtandet.

Anf. 38 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Arbetet med att förverkliga FN:s barnkonvention är något som måste ske på alla nivåer. I barnkonventionen slås fast att när

åtgärder berör barn ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet. Och vid alla åtgärder, oavsett om det handlar om ett beslut i Nordanstigs kommunfullmäktige eller i Europeiska parlamentet, måste det vara så.

Den föreslagna strategin som vi diskuterar i dag är ett viktigt steg framåt för att skydda barn och främja deras rättigheter.

Förra veckan besökte socialutskottet Bryssel och kunde då träffa kommissionär Reding. Det var mycket intressant att höra hennes beskrivning av hur arbetet nu ska gå vidare, att kommissionen kommer att presentera konkreta åtgärder för att förbättra situationen för Europas barn.

Att det behövs åtgärder visar bland annat en europeisk enkät där 78 procent av de svarande barnen inte visste att de hade några särskilda rättigheter, och vad värre var är att 80 procent av barnen inte visste vart de skulle vända sig om de behövde hjälp.

I listan från kommissionen med de elva konkreta förslag till åtgärder som nu följer i EU-agendans spår finns en tydlig inriktning på att hjälpa barn som har det särskilt svårt och där gränsöverskridande åtgärder krävs för att förändra deras liv.

Det handlar bland annat om förslag syftande till att skydda ensamkommande barn som söker asyl i EU. Det handlar om tydliga regler för att vårdnadsbeslut efter en skilsmässa eller separation ska gälla i hela unionen och inte bara i ett land.

En grupp barn och ungdomar som har det särskilt svårt i Europa är de romska barnen. Bara 42 procent av Europas romska barn går över huvud taget i skolan. Motsvarande siffra för barn generellt är närmare 100 procent.

Nu ställs särskilda krav på alla Europas länder att presentera tydliga åtgärder och vad man avser att göra för att hjälpa den romska folkgruppen, och då framför allt de romska barnen.

Som vanligt är det inte ett dokument eller ett papper som förändrar barns villkor, men EU:s Agenda för barns villkor är ett viktigt steg mot en bättre värld för våra barn.

Fru talman! I debatten har också lyfts frågan om den svenska barnfattigdomen, och även där tror jag att vi är helt överens om att åtgärder måste vidtas. Sedan skiljer sig partierna åt när det gäller vilka åtgärder man vill vidta och vilka åtgärder man ser som faktiskt kan minska barnfattigdomen i Sverige. Från Alliansens sida ser vi det som det absolut viktigaste att deras föräldrar kommer i arbete, kanske inte i första hand att åtgärda med ytterligare bidrag.

Det har också i den här diskussionen lyfts frågan om man ska inkorporera FN:s barnkonvention i den svenska lagstiftningen. Det är något som vi har diskuterat noggrant i utskottet. För min del är jag beredd att stödja det i ett läge där man faktiskt kunde se att det förbättrade situationen för de svenska barnen, men det är inte alls säkert att det är på det viset. En konventionstext framtiden under 80-talet är inte helt säkert något som våra domstolar kommer att kunna tolka med lätthet till barnens fördel.

Jag tycker, fru talman, att det är en väldigt bra dag i dag då vi debatterar den här EU-agendan, beroende på att alla partier i riksdagen är helt eniga om utskottets utlåtande. Det är intressant att notera att sju av riksdagens åtta partier också tycker att frågan är så oerhört viktig att vi väljer

att lägga ned tid på att ha en debatt här i kammaren om den. Jag tycker att det är betänkligt att bara sju av riksdagens åtta partier tycker att frågan är så viktig att vi faktiskt bemödar oss att vara närvarande här i kammaren. Det är, fru talman, talande för det åttonde partiet, Sverigedemokraterna, och dess syn på barn.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till utlåtande.

Anf. 39 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att hålla med Anders W Jonsson här. Jag hade också önskat att Sverigedemokraterna hade stått här i talarstolen och sagt vad de tycker om barnkonventionen, barnfattigdomen, barnfrågorna och barns rättigheter, inte minst eftersom de har ställt sig bakom utlåtandet.

EU-agendan för barns rättigheter är ett viktigt papper. Förhoppningsvis kommer det inte att vara bara ett papper utan, precis som man säger här, något som ska genomsyra EU:s politik på alla viktiga områden och som man ska följa upp, utvärdera och hålla levande. Det är en förutsättning för att EU-agendan ska få en betydelse.

Jag vill tillägga att det inte minst är viktigt när det gäller de krispaket som nu tvingas på Grekland, Irland och Portugal med stora nedskärningar som följd att se hur barns rättigheter och liv i de här länderna kommer att påverkas av de åtgärderna, för självklart kommer barnens välfärd och rättigheter att påverkas i de länder som får göra så stora besparingar.

När det gäller barnfattigdomen här i Sverige publicerade Rädde Barnen Tapio Salonens rapport om den ekonomiska familjepolitikens betydelse. Och jag tror inte att man ska racka ned på omfördelande bidrag, för i rapporten sägs att utan en ekonomisk familjepolitik och utan de insatser, bidrag och omfördelningar som vi har hade en fjärdedel av Sveriges barn, 25 procent, levt under den fattigdomsnivå som EU räknar på, alltså under 60 procent av medianinkomsten.

Vi har nu över 200 000 barn som lever i fattiga familjer i Sverige, och där har vi alla ett ansvar. Här finns det olika syn. Vänsterpartiet tycker att det är oerhört viktigt att bekämpa arbetslösheten, att satsa på utbildning och jobb. Men vi tycker också att barn som råkar leva i en familj där föräldrarna är arbetslösa, sjuka eller tillfälligt inte har ett jobb inte ska behöva leva i fattigdom med de konsekvenser som det får. Det kanske är där den ideologiska skillnaden går mellan oss och de borgerliga partierna.

EU-agendan tar upp flera viktiga frågor. En fråga som togs upp här av talaren före mig var de romska flickornas och pojkarnas situation. Det är en oerhört viktig fråga, för de förföljs och diskrimineras i många EU-länder, också i vårt eget land – jag skulle tro i alla EU-länder egentligen. De lever i många länder i mycket stor fattigdom, utsatta för grov diskriminering, med dåliga bostadsförhållanden och utan möjlighet till en ordentlig skolgång. Jag tycker att vi också ska ta med oss frågan om hur det ser ut för romerna i Sverige, eftersom vi vet att det är en låg utbildningsnivå och hög arbetslöshet bland romerna i Sverige och att av de barn i Sverige som har det tufft med skolgången är de romska barnen en alldeles för stor andel.

Jag vill också lyfta fram hur viktigt det är att vi har varit överens om de synpunkter vi lagt till. För Vänsterpartiet är det viktigt att vi också följer upp frågan om att flickor och pojkar behandlas olika beroende på kön. Det är inte självklart att man alltid tycker att det är lika viktigt med hög utbildning för flickor som för pojkar och att de i lika hög grad ses som blivande familjeförsörjare eller att de ska vara självständiga och oberoende. Därför är det viktigt att titta på hur det ser ut för flickor respektive pojkar, för vad vi vill är att både flickor och pojkar ska kunna ha ett bra liv och lika rättigheter.

Det har också varit viktigt för oss att ta upp de ensamkommande flyktingbarnens situation. Vi pekar på att i vissa länder i EU ser det helt bedrövligt ut. På Malta bor ensamkommande flyktingbarn tillsammans med barn med helt annan problematik, till exempel olika funktionsnedsättningar, psykisk sjukdom och annat. Man sätter alltså alla barnen i gemensamma boenden.

Vi har också all anledning att titta på hur vi hanterar ensamkommande flyktingbarn i Sverige. I samband med det är det viktigt att se på de papperslösa barnens situation. Det finns tusen och åter tusen papperslösa barn som lever mitt ibland oss i Europa. Det ser väldigt olika ut med dessa barns rättigheter till hälso- och sjukvård och skolgång och vad de har för rätt enligt barnkonventionen. Det är viktigt att man tittar på papperslösa barns rättigheter, och jag hoppas att utredningens förslag om full rätt till hälso- och sjukvård och tandvård upp till 19 år också blir ett beslut i riksdagen – och att det även blir ett beslut om laglig rätt till skolgång.

Det är viktigt att Sverige lyfter upp att aga också är våld mot barn. Där skiljer sig synsättet i många länder, och Sverige har där en viktig roll.

Att barnkonventionen ska bli lag är något som Vänsterpartiet länge har drivit. Jag är övertygad om att det skulle förbättra barns rättigheter och ställning. Vi bör göra som i Norge där man har gjort barnkonventionen till lag och samtidigt tittat över lagstiftningen för att se hur det står till med barns rättigheter i den.

Barnkonventionen är skriven på ett sådant sätt att man mycket väl kan gå längre. Tycker man att barnkonventionen inte går tillräckligt långt har vi full frihet att gå längre. Det finns alltså ingen anledning att inte ta barnkonventionen som lag. I dag finns det en majoritet för detta bland partierna i Sveriges riksdag, så låt oss göra det.

Barns rättigheter måste ständigt bevakas och lyftas fram. Alla beslut ska ha barnperspektiv och barnets bästa för ögonen. Det låter självklart, men i verkligheten ser det inte ut så. Därför är det viktigt att EU-agendan blir en konkret handling som utvärderas och följs upp. Kampen för barns skydd och rättigheter måste ständigt pågå och hållas levande.

Anf. 40 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Vi debatterar alltså i dag EU-agendan för barns rättigheter. Det är med glädje vi konstaterar att barnens situation lyfts fram på det här sättet på EU-nivå. En flerårig dialog mellan medlemsstaterna mynnar ut i konkreta förslag till åtgärder. Glädjande är också att EU-agendan för barns rättigheter överensstämmer med vår egen strategi för att stärka barns rättigheter i vårt land.

En viktig del i EU-agendan är att stärka barnens rättsskydd. Det handlar bland annat om att fortbilda personer inom rättsväsendet så att barnen bättre kan delta i rättssystemet och bättre hänsyn tas till deras behov. En mängd åtgärder föreslås, bland annat vill man införa journumret 116 000 för försvunna barn – här har barn- och äldreminister Maria Larsson redan arbetat fram ett förslag för Sverige – motverka nätmobbning och bekämpa våld mot barn, barnarbete och barnsexturism.

Herr talman! Den svenska strategin som vi antog här i Sveriges riksdag den 1 december förra året har som mål att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling, trygghet, delaktighet och inflytande.

Som jag ser det finns i den svenska barnrättspolitiken några delvis nya perspektiv som jag tror kommer att betyda en hel del för barns rättigheter:

- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.

Detta överensstämmer med den EU-agenda som vi i dag debatterar. Det går också hand i hand med FN:s barnkonvention där andemeningen är att barn ska respekteras och att barndomen är värdefull och därför ska värnas.

Barnkonventionen har kommit upp i ett par anföranden, och de flesta vet nog att vi kristdemokrater gärna ser att den blir till svensk lag.

Kristdemokraterna är det parti som främst av alla lyfter fram familjens betydelse. Det är i de nära relationerna som tryggheten skapas. Familjen är den viktigaste sammanhållande länken i vårt samhälle – även om det från vissa håll görs försök att eliminera familjens betydelse. Därför vill vi politiskt prioritera barns och ungas uppväxtvillkor.

Man kan naturligtvis inte gå förbi det faktum att det finns något som kallas barnfattigdom. Det är ett lite märkligt uttryck eftersom det handlar om familjer som lever under fattiga omständigheter. Barnfattigdom finns i vårt land och i hela Europa, och det är kopplat till den ekonomiska krisen.

Vi är i stort överens om EU-agendan. Men när det gäller barnfattigdom, som är ett hett ämne i dessa dagar, vill vänstersidan gärna lägga all skuld på regeringen, och det blir inte helt sanningsenligt. Barnfattigdom har funnits under såväl borgerliga som socialdemokratiska regeringar stödda av Vänsterpartiet. Den ökning vi ser från 2007 sker från en nivå som var den lägsta sedan 1991. Går man tillbaka till 1997, när Göran Persson regerade, var barnfattigdomen dubbelt så hög som 2007.

Barnfattigdomen är en realitet för många. Den primära orsaken till ekonomisk utsatthet är avsaknad av arbete. Därför är arbetslinjen viktig. Det hjälper dock föga att säga det till den som är utsatt i dag. Vi kristdemokrater kommer inte att svika de personer som lever i utsatthet. Det är själva grunden i vår ideologi.

Jag mötte häromdagen en dam som sa att hon växte upp i ett hem där det saknades pengar. Med dagens mått mått levde hon i fattigdom. Men hon sade att hon var rik på andra sätt. Det finns andra värden som är viktiga. Gemenskap, en kärleksfull mor och ett fundament av goda värderingar har format många stora män och kvinnor. Det handlar inte bara om pengar. Det handlar om ett gott liv, och då finns det många andra aspekter att ta med.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 41 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Alliansen försöker måla upp en motsatsställning mellan arbetslinje och bidrag. Roland Utbult talar sig varm för familjepolitiken och dess betydelse, men Rädda Barnen släppte en rapport i går som visar att familjepolitiken fått sämre och sämre träffsäkerhet när det gäller att utjämna skillnader, vilket är den grundläggande ansatsen för att över huvud taget ha transfereringssystemet. Man ska kunna vara ledig med sina barn när de är små och få barnbidrag, underhållsstöd med mera.

Delar inte Roland Utbult analysen att det finns ett problem och att det finns ett behov av att utvärdera hur politiken fallit ut och hur jämlikheten i samhället har påverkats av hur politiken är utformad? Är det så enkelt att man bara kan lyfta fram arbetslinjen och framhålla jobben som Alliansen brukar göra?

Miljöpartiet delar inte denna antingen-eller-politik. Visst är arbetslinjen viktig; det är viktigt att ha jobb. Det finns dock alltid en andel som inte kommer att ha jobb, och då måste vi ha kompensatoriska åtgärder för de barn som annars hamnar i kläm. Delar Alliansen inte den synen?

Anf. 42 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det är helt klart så att vi har en arbetslinje som vi driver. Jag tycker, som jag sade i mitt anförande, att den viktigaste orsaken till ekonomisk utsatthet är att man inte har något arbete. Därför är det viktigt för oss att människor kommer i arbete, och det är därför vi har denna arbetslinje. Det gör också att fler får det bättre. Fler familjer får det bättre.

Men jag delar Magnus Ehrencronas uppfattning att det är ett problem att människor lever i fattigdom. Som jag har sagt är fattigdom kanske ett relativt begrepp. Det finns också andra värderingar. Det är lite svårt att se vad fattigdom är ibland. Det kan handla om någon som bor på landsbygden som har ärvt ett hus och som inte har några kostnader för sitt boende över huvud taget, till exempel, men som ändå har små inkomster. Det kan alltså vara ganska relativt vad fattigdom är.

Jag delar känslan av vanmakt när det gäller barn som inte har råd att följa med på resor och så vidare därför att man inte har råd, som vi har hört i vissa anföranden här. Jag minns min egen barndom. I vår familj, i alla fall, fick man vara noga med hur man använde sina pengar.

Jag menar att Alliansen tar ansvar. Vi gör vad vi kan. Barnfattigdomen, om vi kallar den så, har sjunkit rejält under 2000-talet. Den ökade med 2 procent under den senaste mätningen, vilket är relativt lite.

Jag står för arbetslinjen – absolut!

Anf. 43 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik:

Herr talman! Det är oerhört intressant att Kristdemokraternas representant lite grann relativiserar begreppet barnfattigdom. Det är olyckligt att göra det. De flesta – eller åtminstone många – i barnfattigdom är boende i större städer och i utsatta stadsdelar. Jag har själv vuxit upp i en av dessa stadsdelar i Helsingborg, och där har det knappast blivit bättre genom åren. Det är inte min bild, och det tycker inte heller de som fortfarande bor kvar där.

Jag har sett på nära håll vad det innebär att ha så pass lite resurser i hushållet. Och jag var inte bland dem som hade det sämst ställt – inte på långa vägar. Men för dem som inte kan följa med på utflykter och måste komma med undanflykter eller rent av skolka i vissa sammanhang för att komma undan skammen att inte kunna betala avgiften är detta någonting förskräckligt.

Jag hoppas att vi inte ska relativisera detta, för det är en reell verklighet som människor lever i. Även om inte fattigdomen är absolut på det vis som det är när människor svälter i Afrika och så vidare är det med svenska mått mätt angeläget att ta itu med detta. Utanförskapet lever kvar. Som Moderaternas representant sade här tidigare lever det kvar upp i vuxen ålder. Det står också i EU-agendan att dessa barn löper större risk att hamna i konflikt med rättvisan, till exempel. Det är oerhört angeläget att ta itu med detta. Vi har en ökande brottslighet på många plan, och det har många gånger sin grund i denna fattigdomsproblematisering. Vi i Miljöpartiet tycker i vår analys att det är helt klart.

Anf. 44 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tapio Salonen, som vi hörde nämnas här, är den professor som kom med Rädda Barnens rapport. Han säger att det är viktigt att politiker håller sig till fakta. Det tycker jag också.

Det som vi kallar barnfattigdomen är nu hälften så stor som den var under Göran Perssons regim 1997. Den har minskat och sedan ökat något, vilket naturligtvis är allvarligt.

Nu finns det inte rätt till fler repliker här. Men Miljöpartiet talar mycket om pengar. Jag trodde att ni hade mer av en värdegrund. Det tycker jag är viktigt, och det är viktigt att vi också tar in andra aspekter i detta.

Ni vill, vad jag har förstått, höja skatten. Åtminstone vill vänstersidan göra det. Jag vet inte hur det kommer att förbättra för barnfamiljer.

Vad vi gör är bland annat att höja bostadsbidraget för familjer från 350 kronor upp till över 600 kronor beroende på hur många barn man har och vilken situation man befinner sig i. Vi vidtar också flera andra åtgärder.

Jag menar att Alliansen arbetar hårt för de här barnen. Vi har hört Maria Larsson, vår barn- och äldreminister, uttala sig i medierna om de åtgärder som vi vidtar. Jag känner trygghet i vad Alliansen gör och den inriktning som vi har.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU23
Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft (prop.
2010/11:93).

*Miljöledning,
miljörevision och
prövning av vindkraft*

Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Vi ska nu i kammaren debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 23 *Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft*.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2010/2011:93 *Nya EU-regler om miljöledning och miljörevision*. Regeringen föreslår i propositionen vissa lagändringar med anledning av att EU:s förordning om frivillig miljöledning och miljörevision har ersatts av en ny EU-förordning. I denna del av betänkandet är vi socialdemokrater överens med regeringen.

Förutom propositionen behandlas även en motion om tillståndsprövning av vindkraft. Det är i denna del som vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en avvikande uppfattning. Jag vill därför börja med att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Herr talman! I augusti 2009 infördes nya regler för att underlätta utbyggnaden av vindkraft. De nya reglerna innebär att kraven på detaljplan och bygglov i huvudsak inte gäller i de fall uppförandet av ett vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken. För att kommunerna trots ändringen skulle behålla ett inflytande över etableringen av vindkraft infördes en bestämmelse i 16 kap. 4 § miljöbalken om att prövningsmyndigheten får ge tillstånd till en vindkraftsanläggning endast om kommunen har tillstyrkt detta – det så kallade kommunala vetot.

Herr talman! Som vi har debatterat ett otal gånger här i kammaren står världen inför en stor utmaning. Vi måste lösa problemen med de klimathot som börjar bli mer och mer påtagliga världen över. Vi måste då ta ställning till och hitta hållbar energiproduktion, och vi måste hitta nya lösningar. Jag tror bland annat på att vi måste skapa en mångfald av både små och stora energiproducenter, och där tror jag att vindkraft och även solenergi i framtiden är två områden med oerhört stor potential.

Under den socialdemokratiska regeringen gjordes stora satsningar på vindkraft. Under de sista åren med socialdemokratiskt styre kom vindkraftsutbyggnaden i gång och växte kraftigt. Sedan dess har Sverige halkat efter. Inga nya försök har gjorts som har stimulerat utbyggnaden. Den borgerliga regeringens passivitet syns tydligt på detta område liksom på många andra områden i den miljöpolitiska delen.

Det enda som man kanske i det här fallet kan se som positivt och som kan ha bidragit till en ökad etablering kan vara det höjda elpriset. Det har faktiskt gjort det mer lönsamt att bygga vindkraftverk. Men det har å andra sidan avigsidor.

Herr talman! Jag går nu vidare till själva sakfrågan. Det kommunala vetot för vindkraftsetableringar är olyckligt. Ett av de största problemen med det kommunala vetot är den osäkerhet som det medför. Kommuner kan i och med detta strunta i att ta upp ett ärende till prövning eller säga nej till vindkraft utan att behöva motivera sitt beslut och utan att ge möj-

lighet att överklaga detta. Om kommunen inte är tydlig i sitt ställningstagande eller drar ut på beslutet leder det i många fall till oerhört höga kostnader och en stor osäkerhet för exploatören. Det är någonting som jag ser som oerhört problematiskt.

Jag tycker inte att regeringen är speciellt konsekvent i sin argumentation. Med den argumentation som regeringen lägger fram borde kommunerna i väldigt mycket större utsträckning ha vetorätt vid olika typer av andra etableringar. Anser regeringens företrädare här i kammaren till exempel att kommunerna kanske ska ha vetorätt vid etableringen av nya gruvor? Jag tror inte det. Varför ska de då ha denna speciella vetorätt just när det gäller vindkraften?

Det kommunala vetot är ingen bra lösning. Man borde i stället ha utvecklat ett samförstånds-förfarande med bra planeringsverktyg. Då hade natur- och kulturvärden och respekten för såväl kommunernas som medborgarnas synpunkter kunnat hanteras. Nu upplever de initiativtagare som faktiskt vill bygga och jobba med förnybara energikällor att processen är svår att följa och att det saknas en helhetssyn. Därför byggs det inte så mycket vindkraft som vi skulle kunna bygga här i Sverige.

Herr talman! Självfallet är etableringen av vindkraft, och kanske speciellt stora vindkraftsparker, inte en enkel fråga. Självfallet krävs det analyser gällande buller, säkerhetsavstånd, skuggning med mera. Men utvecklingen måste gå framåt. Vi måste hitta nya energikällor som kan ersätta de gamla.

Vidare tror jag att tillståndsfrågan i mångt och mycket kan lösas lokalt. Det handlar om samförstånd, och det handlar om att många aktörer är delaktiga i det som händer i närområdet eller i bygden. Jag tror också att det med en sådan lokal förankring kommer en ökad acceptans. Min erfarenhet är att om man har gått ut brett och informerat omgivningen och låtit en del av omgivningen vara delaktig i arbetet och kanske till och med bli delägare i de verk som byggs har detta löst väldigt många problem.

Sammanfattningsvis måste vi ha ett system där vi ökar etableringen av vindkraft för att på så sätt öka andelen förnybar energiproduktion i Sverige, men detta måste göras i samråd och i samklang med miljöbalkens regler. Det måste finnas en rättssäkerhet så att investerarna faktiskt vågar satsa på detta och vet om man får etablera eller inte när man får svar.

Avslutningsvis vill jag bara säga att jag är glad att vi i oppositionen verkar ha miljöministern på vår sida i denna fråga. Jag hoppas att miljöministern kommer att lyckas övertala regeringen att ta bort det kommunala vetot och se över lagstiftningen så att den blir mer funktionell.

(Applåder)

Anf. 46 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen angående kommunens roll vid tillståndsprövning av vindkraft.

Som föregående talare, Johan Löfstrand, mycket riktigt sade beskrivs det kommunala vetot i 16 kap. 4 § miljöbalken. Undantag finns om det är av synnerligen angelägenhet för landet. Det står i 17 kap. miljöbalken.

Eftersom denna prövning av vindkraftsetablering förhindrar och fördröjer utbyggnaden av vindkraft är vi många som vill avskaffa den enskilda kommunens möjlighet att säga nej.

Vi menar att den enskilda kommunen har stor kompetens och kunskap genom planmonopolet. Genom plan- och bygglagstiftningen, PBL, kan det kommunala inflytandet säkras vid till exempel vindkraftsetableringar. Det kommunala vetot innebär att en strukturerad prövning enligt PBL har bytts ut mot ett mer otydligt, oberäkneligt och ostrukturerat beslutsfattande i de skilda kommunernas fullmäktigeförsamlingar. Vi är också för att en tidig dialog etableras mellan vindkraftsintressenter och berörda kommuninvånare. Det innebär att vi skapar en lokal förankring för att få en bättre acceptans.

Att hävda att ett borttagande av det kommunala vetot vid vindkraftsetableringar är ett hot mot den kommunala självbestämmanderätten ekar ihåligt då samma intressen försvarar utvinning av fossilgas och uran, och det utan att ge kommunerna samma veto. Här gäller det att genomskåda argumenten och välja vilket samhälle som man vill se i framtiden.

I själva verket ger det kommunala vetot ett demokratiskt underskott. Kommunen behöver inte motivera sitt beslut, och det behöver inte prövas. Här lämnas alltså utrymme åt en enskild tjänsteman att fatta beslut utan att frågan får en politisk prövning. I andra sammanhang och i andra länder skulle vi kalla det för skendemokrati.

Vi vill skapa en folklig delaktighet och ett engagemang när det gäller vindkraft genom att ha en lagstiftning där småskaliga elproducenter ges tillgång till nätet, och det ska vara lika över hela landet.

Vi vill också öka den folkliga delaktigheten och engagemanget genom att ha ett fastprissystem, liknande det som finns i Tyskland, som garanterar priset under lång tid, till exempel 20 år, för att folk ska våga investera.

Vi vill också avskaffa uttagsskatten på kooperativt ägd vindkraft.

Vi menar att regeringen inte alls, genom att ta bort det kommunala vetot, har bidragit till att skapa större folklig delaktighet.
(Applåder)

Anf. 47 JENS HOLM (V):

Herr talman! Sverige behöver storsatsa på förnybar el, inte minst ren och billig el från vindkraft. Men samtidigt som många andra länder storsatsar på vindkraft står vindkraftsutbyggnaden i Sverige inför flera stora hinder. Det handlar till exempel om uttagsskatten på kooperativ vindel, som tidigare talare tog upp här, eller om att den svenska Försvarsmakten agerar för att riva sprillans nya vindkraftverk. Det handlar också om att regeringen inte vill införa ett ekonomiskt stöd för att bygga vindkraft till havs. Detta är mycket bekymmersamma saker, och regeringen måste agera i de här frågorna.

Men det kanske främsta hindret mot vindkraften är den borgerliga regeringens införande av ett kommunalt veto mot vindkraftsetablering. Vindkraften är nu den enda verksamhet som prövas enligt miljöbalken där kommunerna har ett uttalat veto. Det finns inget kommunalt veto mot utbyggnad av fossila energislag som till exempel olja eller gas. Varför ska vindkraften särbehandlas på det här negativa sättet?

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Miljöledning,
miljörevision och
prövning av vindkraft*

Branschorganisationen Svensk Vindenergi påpekade i sin rapport från december i fjol att det kommunala vetot, som bara funnits i drygt ett år, redan nu har stoppat 380 planerade vindkraftverk, och ytterligare 750 vindkraftverk löper stor risk att stoppas på grund av det kommunala vetot. Det här handlar om minst 7,5 terawattimmar ren, förnybar vindel som har stoppats eller kommer att stoppas på grund av det kommunala vetot.

Energimyndigheten gjorde nyligen, på uppdrag av regeringen, en analys av vindkraftsvetot. Man kom fram till att vetot är rättsosäkert och att tillståndsprocessen för vindel kraftigt har försårats. Energimyndigheten menar därför att det kommunala vetot måste ses över.

Vad gör då vår borgerliga regering? Ja, näringsminister Maud Olofsson från Centerpartiet sade nyligen i ett svar till min kollega Kent Persson att den nya tillståndsprocessen med ett kommunalt veto var ”rätts-säker”. Miljöminister Andreas Carlgren från samma parti, Centerpartiet, sade nyligen – det var i början av februari – till flera svenska medier, bland annat till Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter, att ”det kan bli aktuellt att ta bort kommunens vetorätt”. Så sade miljöministern.

Å ena sidan har vi en energi- och näringsminister från Centerpartiet som tycker att det här är bra. Å andra sidan har vi en miljöminister från samma parti som tycker att det här måste avskaffas. Vi rödgröna vet vad vi tycker. I vår gemensamma rödgröna reservation, som för övrigt bygger på en motion från Vänsterpartiet, vill vi få ett slut på diskrimineringen av vindkraften. Därför måste vindkraftsvetot avskaffas.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma rödgröna reservation.
(Applåder)

Anf. 48 CHRISTER AKEJ (M):

Herr talman! Vi har i dag här i kammaren att behandla ett utlåtande om miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft. Beträffande miljöledning och miljörevision är det en proposition från regeringen med anledning av en ny EU-förordning om frivilligt deltagande i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning, EMAS. Till följd av detta måste det göras ändringar i svensk lag så att det sker hänvisningar till den nya förordningen. I denna del kan det i stort betraktas som en ren formaliaändring, och det har därför inte föranlett några delade uppfattningar i utskottet.

Den del som det däremot råder olika uppfattning om är kommunens roll vid tillståndsprövning av vindkraft. Beträffande detta beslutade riksdagen 2009 att göra en förändring för att underlätta och förenkla utbyggnaden av vindkraft. Målet var att samtidigt bibehålla rättssäkerheten och det kommunala inflytandet över exploateringarna. Tidigare prövades utbyggnad av vindkraft dubbelt dels genom detaljplan och bygglov, dels genom anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken. Det innebar att handläggningstiderna kunde bli långa. Därför beslöt riksdagen att slopa dubbelprövningen när tillstånd givits enligt miljöbalken. Tidigare utgick också prövningen från verkens effekt i megawatt. Nu infördes i stället att prövningen ska utgå från antalet verk och verkens storlek. Det känns mer logiskt och riktigare eftersom olika teknik kan användas för att producera samma energimängd. För att behålla det kommunala inflytandet krävs

kommunernas tillstånd för att pröva en vindkraftsutbyggnad enligt miljöbalken.

Vindkraft, herr talman, är något som i hög grad både berör och upprör invånarna. Det finns ofta två motsatta bestämda uppfattningar som delar befolkningen i två grupper. En grupp är positiv till vindkraftsetablering och menar att det är viktigt att vi satsar på förnybar energi. En grupp är kategorisk motståndare och menar att vindkraft förfular landskapet, är olönsamt och bara utgör en marginell del av vår energiförsörjning. Det är därför viktigt att finna en lämplig balansgång beträffande utbyggnad och satsning på vindkraft till de områden där energiutbytet är bäst och in-trånget i landskapet och störningarna på landskapsbilden är minst. Många kommuner gör därför vindkraftsplaner som belyser just detta.

För mig som moderat är det otroligt viktigt att den lokala nivån i vårt samhälle, kommunen, har ett avgörande inflytande på hur det byggs och exploateras i en kommun. Vi måste ha respekt för det kommunala självstyret, och vi måste ha tilltro till våra kommunpolitiker. Dessutom har kommunerna planmonopol. Det är också kommunerna som drabbas av eventuella intrång och störningar på landskapsbilden som därmed kan göra kommunen mindre attraktiv.

Herr talman! Det är därför min bestämda uppfattning att tillstånd till vindkraft aldrig får ges över huvudet på kommuninvånarna och utan att dessa har ett avgörande inflytande.

Med detta, herr talman, vill jag slutligen yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 49 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Christer Akej från Moderaterna sade i sitt anförande att han vill ha en lämplig balansgång mellan å ena sidan utbyggnaden av vindkraft och å andra sidan olika hänsyn som kan vara helt rimliga och som måste tas.

Med anledning av detta vill jag fråga Christer Akej om han tycker att vi har en lämplig balansgång just nu, när det är närmare 400 vindkraftverk som har stoppats på grund av det kommunala vetot och det inte sker någon rättslig korrekt prövning. De bara ligger där i byrålåden hos kommunkontoren. Ytterligare 750 håller på att stoppas eller kommer att stoppas på grund av vetot. Är det en bra balansgång nu? Eller tycker Christer Akej som till exempel Energimyndigheten och uppenbarligen också vår miljöminister att det här är något som måste ses över och ändras eller rent av upphävas helt?

Anf. 50 CHRISTER AKEJ (M) replik:

Herr talman! Först och främst är det beklagligt att Jens Holm inte har tilltro till sina egna kolleger i kommunerna och att frågorna kan skötas på ett bra sätt där.

För mig är det självklart att kommunerna ska ha ett stort och avgörande inflytande, precis som kommunerna har i fråga om detaljplaner och planläggning i övrigt, där det just finns ett kommunalt planmonopol.

Jens Holm säger att det inte sker en korrekt prövning i kommunerna och att frågorna får ligga i byrålåden. Det är en direkt kränkning av hur frågor hanteras i kommunerna. Jens Holm har också verksamma parti-

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Miljöledning,
miljörevision och
prövning av vindkraft*

kamrater. På det sättet kritiserar han också sitt eget folk, sina egna kolleger.

Jens Holm säger att det och det antalet vindkraftverk har stoppats. Han har inget stöd för påståendet. Då jämför han med det optimala läget att varje ansökan skulle ha bifallits. Det är ingenting som säger så, även med det gamla systemet som ni stödde i riksdagen, alltså dubbelprövning. Det skulle alltså vara detaljplan, bygglov och prövning enligt miljöbalken för tillstånd.

Förändringen har gjorts därför att regeringen tycker att det är angeläget att snabba upp vindkraftsutbyggnaden så att utbyggnaden sker i högre takt. Det ska bli enklare. Därför har förändringen skett så att dubbelprövningen har slopats. Nu prövas frågan på ett sätt. Givetvis kan detta inte ske över huvudet på kommunerna och kommunpolitikerna. De måste vara med i processen och känna att de kan påverka och styra.

Anf. 51 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Låt mig få göra en viktig korrigering. Jag har det största förtroendet för våra lokalvalda politiker. Kommunerna har ett planmonopol. De har ett stort inflytande – åtminstone hade kommunerna det tidigare genom plan- och bygglagen. Det är oerhört viktigt att respektera.

Jag ställde en konkret fråga till Christer Akej. Jag undrade om Christer Akej tycker att såsom det är nu är en lämplig balans. Jag skulle vilja ha ett svar. Jag vill veta vad Christer tycker och vad Moderaterna tycker.

Eftersom Christer Akej uppenbarligen tycker att det är så viktigt med kommunalt veto, vill jag veta om det ska införas i fråga om fossila energislag som olja och gas. Ska det vara ett kommunalt veto även där?

Anf. 52 CHRISTER AKEJ (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Jens Holm pratar emot sig själv. Han säger å ena sidan att han självklart har ett förtroende för lokalpolitikerna, samtidigt vill han ta bort att kommunerna ska ha ett inflytande på vindkraftsutbyggnaden. Det är ett stort ingrepp i kommunerna. Detta handlar om stora vindkraftsparker med höga vindkraftverk som syns långt, och de är många till antalet. Det är vad vetot gäller.

Jens Holm vill ta bort vetot. Samtidigt säger han att han har förtroende för de lokala politikerna. Jag kan inte se att det rimmar med varandra, att det finns en balans i det.

Jag tycker att det är viktigt att kommunpolitikerna på den lokala nivån har ett avgörande inflytande på vad som ska hända i kommunen. Det är just kommunpolitikerna som gentemot sina kommuninvånare har ett ansvar för hur kommunen utvecklas och på vilket sätt vindkraften byggs och exploateras.

Vi kan göra en jämförelse med vad som har sagts tidigare. Jens Holm förespråkar ett system med dubbelprövning, det vill säga detaljplan, bygglov och prövning enligt miljöbalken. Vet du någon kommuninvånare som tycker att en sådan planläggning går snabbt? Är inte alltid kritiken att processerna är för långsamma? Det är därför den har ändrats för vindkraften, det vill säga att dubbelprövningen har slopats. Nu prövas frågan på bara ett sätt. Men självklart ska kommunerna inte fräntas ett avgörande inflytande.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionen. Som tidigare talare varit inne på gäller det här delvis regeringens proposition *Nya EU-regler om miljöledning och miljörevision*. Vad gäller den delen fanns det inga motioner. Den motion som finns från den allmänna motionstiden är den som renderar debatten. Där finns en reservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Herr talman! Vindkraften är viktig. Klimatutmaningen berör oss alla. Men ibland kan man utifrån debatterna i riksdagen tro att svaren bara finns i vinden, som i Bob Dylans låt *Blowin' in the wind*:

The answer, my friend,
is blowin' in the wind,
the answer is blowin' in the wind.

Herr talman! Aldrig tidigare har någon regering satsat så mycket på vindkraft som den sittande alliansregeringen. Vindkraften är en pusselbit bland flera för att lösa de energiutmaningar som finns. Svaret finns delvis i vindkraft, men energipolitiken måste ha en bred ansats.

Vilka är de nya tekniker och möjligheter som kommer att utvecklas? Svaren finns i framtiden, och vi står bara på tröskeln till den. Energiöverskommelsen innehåller en kraftfull satsning på förnybara energislag som vindkraft, men vi måste också arbeta med energieffektiviseringar.

Herr talman! Denna debatt handlar inte om energipolitik i allmänhet, utan om huruvida kommunerna ska tillfrågas vid nya vindkraftsetableringar. Jag vill hålla mig till den sakfrågan.

Reservanterna hyser inte någon större tilltro till kommunpolitiker och vill ta bort kommunernas möjlighet att påverka om etableringen ska ske. Men det finns inget förslag från reservanterna om vad någon annan process skulle kunna innebära. Vill ni återinföra dubbelprövningen? Hur skulle den processen se ut?

Regeringen har ändrat dubbelprövningen i syfte att förenkla ansökningsförfarandet och förkorta handläggningstiderna utan att rättssäkerheten åsidosätts. Det är också bakgrunden till de regelförändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2009.

Reformeringen av regelverket innebar att utbyggnaden av vindkraft underlättades utan att kraven på en rättssäker och noggrann handläggning minskade. Översynen av ett flertal processer i plan- och bygglagen och miljöbalken syftade till att förenkla och öka effektiviteten i tillståndsgivningen. Den onödiga dubbelprövningen har därför avskaffats. Kraven på detaljplan och bygglov har tagits bort i de fall uppförandet av ett vindkraftverk fått tillstånd enligt miljöbalken.

Att det görs en uppdelning i större och mindre vindkraftsanläggningar vid tillståndsgivningen är rimligt. Men när en tillståndsprozess förenklas är det viktigt att värna den demokratiska öppenheten och möjligheten att påverka. Avsikten med de nya reglerna var att ta bort dubbelprövningen, inte att ta bort kommunernas inflytande. Det är en avvägning av intressen, naturvärden, energifrågor och mycket annat.

Möjligheten att påverka finns genom den dialog och delaktighet som skapats ute i kommunerna. Vindbruksplaner upprättas nu i kommunerna, vilket är ett stöd vid en eventuell lokalisering av vindkraft. Kommuner-

nas möjlighet att besluta om lämpligheten vid placering av vindkraftverk är viktig att slå vakt om.

Men det finns utmaningar. Prospektörernas dialog med berörda har ibland väckt reaktioner. Man har trots protester valt att förlägga verken i områden där det uppkommit konflikt med naturvärden. Ersättningen till enskilda för intrång är ett annat område.

En utbyggnad av vindkraft som har stöd i den kommunala planeringen ger bra förutsättningar för en väl lokaliserad utbyggnad. Det nya regelverket syftade till att skapa en enklare och effektivare tillståndsprövning samtidigt som kommunernas inflytande över markanvändningen säkerställs. Den kommunala översiktsplanen är viktig som vägledande verktyg och möjliggör tidig dialog med både vindkraftsintressenter och kommuninvånare. Berörda centrala myndigheter och länsstyrelser har ett tydligt ansvar i arbetet med att skapa planmässiga förutsättningar. Energimyndigheten har i sitt regleringsbrev i uppdrag att följa tillståndsprövcen och därefter föreslå eventuella åtgärder.

Det är viktigt att utveckla vindkraften i dialog med kommuner och medborgare. Men frågorna om energiutmaningar i bred mening kräver i dag även andra och fler satsningar än bara vindkraft. Alla svar finns inte i vinden, herr talman.

Anf. 54 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman! Riksdagsledamöter och åhörare! I detta betänkande behandlar vi som flera varit inne på bland annat regeringens proposition om nya EU-regler om miljöledning och miljörevision. I den delen råder inga oklarheter eller motsättningar. Det har inte väckts någon motion. Utskottet är enigt. Det vi diskuterar är en motion från allmänna motionstiden om att avskaffa det kommunala vetot vid prövning av vindkraftsetableringar. Här är inte utskottet enigt. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverar sig och vill avskaffa det kommunala vetot. Enligt min bedömning är det oklart vad de vill ha i stället.

Herr talman! I augusti 2009 infördes nya regler för att underlätta utbyggnad av vindkraft. Dubbelprövningen avskaffades. Tidigare krävdes det både bygglov och detaljplan samt tillstånd enligt miljöbalken. Detta krav försvann. Regelverket förenklades så att kraven på detaljplan och bygglov i huvudsak inte gäller då man har ett tillstånd enligt miljöbalken.

Men för att kommunerna trots denna förändring fortsatt skulle ha inflytande – vi har ett kommunalt planmonopol, det är viktigt att komma ihåg och värna det – över etableringar av vindkraft infördes ett så kallat kommunalt veto. Kommunen måste säga ja till etablering av en vindkraftspark.

Herr talman! För mig som centerpartist, som gillar förenklingar, utbyggnad av förnybar energi och lokalt demokratiskt inflytande, är det naturligt och funktionellt med slopandet av dubbelprövningen och att kommunerna fortsatt har ett avgörande inflytande, ett kommunalt veto.

Johan Löfstrand hade inte sett några initiativ från regeringen. För fem år sedan hade vi en socialdemokratisk regering. Johan Löfstrand tillskriver den socialdemokratiska regeringen det som till nöds har hänt när det gäller etablering av vindkraft.

Jag vet inte hur det är med Johan Löfstrands syn, men en sak är säker: Sedan 2008 och fram till nu har vi haft en alliansregering som fördubblat den installerade effekten av vindkraft. Under förra mandatperioden gjordes en stor och bred klimat- och energiöverenskommelse, där vi bland annat höjde ambitionen när det gällde elcertifikaten och förlängde tids-horisonten. Det skapade framförhållning, långsiktighet och investeringsvilja vad gäller vindkraft.

Jag vill inte dra några stora växlar på att vi slopade dubbelprövningen, men jag tror att detta tillsammans med långsiktigheten och den höjda ambitionen när det gäller elcertifikaten har möjliggjort de senaste årens kraftiga utbyggnad. Jag hade gärna sett en större utbyggnad, men det har ändå varit en kraftig utbyggnad av vindkraften de senaste åren, en fördubbling sedan 2008. Detta har en botten i att alliansregeringen har skapat en långsiktighet. År 2010 producerades det tre och en halv terawatt-timme el från vindkraft. Det är två gamla kärnkraftsreaktorer eller en stor ny. Vi har en installerad effekt på över fyra terawatt nu.

Samtidigt är det viktigt att vara ödmjuk och ständigt följa hur nya regler fungerar. Regeringen har därför gett Energimyndigheten i uppgift att följa hur de nya tillståndsreglerna fungerat. Det framgår tydligt i betänkandet.

Om man då som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill avskaffa det kommunala vetot utan att vara tydlig med vad man vill i stället skapar man bara osäkerhet. Låt mig citera. Man skriver: "Det kommunala inflytandet vid vindkraftsetableringar tas bäst till vara genom plan- och bygglagstiftningen." Jag kan inte tolka det som annat än att man vill återinföra dubbelprövningen. Jag tror att mer byråkrati inte underlättar utbyggnaden av vindkraft. Mer byråkrati är inte bra i något sammanhang.

Om man därtill lägger att Miljöpartiet vill slopa elcertifikaten, alltså det som jag menar skapar långsiktighet och investeringsvilja, skapar man ännu större osäkerhet. Det är lätt att peka på hur många vindkraftsetableringar som har fått nej eller hur många ansökningar som ligger och väntar, men referenspunkten är vad som skulle ha varit i stället, och det vet vi inget om. Jag tror inte att det hade varit bättre.

Man bör också gå tillbaka till vad utskottet sade när vi införde detta, nämligen att det är viktigt att en kommun som är negativ till etablering av vindkraft redan tidigt i processen talar om det. Det är inte bra om kommunalt veto innebär att man avdömer ett redan färdigt exploateringsförslag. I stället är det viktigt att kommunerna kommer in tidigt i processen. Jag förstår att Energimyndigheten också har pekat på detta.

Vi ska vara ödmjuka och ständigt förbättra våra processer, men vi ska inte, som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, kasta ut barnet med badvattnet. Med detta vill jag yrka avslag på reservationen och bifall till utskottets förslag.

Anf. 55 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag frågade Christer Ake från Moderaterna om det var bra som det var nu. Jag tycker inte att jag fick något riktigt bra svar, så jag passar på och frågar Roger Tiefensee: Tycker du att det är bra som det är nu, när det är närmare 400 vindkraftverk som inte har uppförts på

grund av det kommunala vetot och uppemot 800 andra som inte kommer att bli av på grund av vetot?

Sedan vill jag veta vad det är som egentligen är Centerpartiets linje. Är det Maud Olofssons svar att det kommunala vetot är bra och dessutom rättssäkert, som hon säger? Eller är det som Andreas Carlgren sade i februari, att det kommunala vetot kanske ska avskaffas och att det, precis som Energimyndigheten har konstaterat, har varit ett stort problem för utbyggnaden av vindkraft i Sverige och att det är något som man måste ta tag i? Vad är det som gäller för Centerpartiet?

Anf. 56 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Centerpartiets tydliga ståndpunkt, som jag också nämnde i mitt anförande, är att det för oss är viktigt med ett kommunalt inflytande. Jag tror också att det är viktigt att kommunerna kommer in tidigare i processen. När det gäller detta har Andreas Carlgren känt sig felciterad, för han har aldrig haft för avsikt att säga att det kommunala vetot ska tas bort. Han resonerade utifrån uppdraget till Energimyndigheten.

Jag tror att det är viktigt att kommunerna kommer in tidigare i processen, precis som vi i utskottet sade när vi införde den här ordningen. Är man negativt inställd ska det dömas av tidigt. Annars skapas det en osäkerhet för dem som vill investera. Man får ingen avdömning. Däremot ska det vara tydligt att kommunerna ska ha ett avgörande inflytande. Det tycker jag att de har med det kommunala vetot, och jag är inte beredd att ta bort det.

Jag tror att Jens Holm bör fundera på vilken osäkerhet det skapar att man säger att man ska ta bort det utan att riktigt veta vad man ska införa i stället. Det tror jag inte är bättre. Jens Holm och jag är ju överens om att det behövs en ännu större investering i vindkraft. Vi har haft en kraftig utbyggnad av vindkraft, men vi vill ha ännu mer.

Anf. 57 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Om man inser att det finns ett problem måste man vara beredd att göra något åt det. Det tycker jag inte att den här regeringen gör. Jag undrar också varför man ska särbehandla just vindkraften på detta negativa sätt. Om Roger Tiefensee skulle tänka logiskt skulle han tycka att man borde införa ett kommunalt veto även mot fossila energikällor, exempelvis olja och gas. Är Centerpartiet berett att införa ett kommunalt veto även där? Där är ju det lokala inflytandet minst lika viktigt.

När man talar om de riktigt stora vindkraftsparkerna som är synnerligen angelägna ur nationell synpunkt, som jag tror att det står i miljöbalkens 17 kap., finns det inget kommunalt veto. När det gäller de riktigt storskaliga projekten finns det alltså inget kommunalt veto, utan där kan staten köra över kommunerna. Var finns logiken egentligen?

Anf. 58 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Skillnaden mellan mig och Jens Holm är att Jens Holm och Vänsterpartiet vill återinföra en större byråkrati. Man vill återinföra en dubbelprövning. Jag kan inte tolka er reservation på annat sätt. Ni säger ju att det kommunala inflytandet ska ske genom plan- och bygg-

lagen. Det är att återinföra ett byråkratiskt arbetssätt med en dubbelprövning enligt både plan- och bygglagen och miljöbalken. Det tror jag inte kan underlätta vindkraftsetableringar.

Det vi gjorde när vi tog bort dubbelprövningen och förenklade regelverket var att vi ändå värnade om ett kommunalt inflytande. Det har populärt kallats ett kommunalt veto, och jag tror att det är jätteviktigt att behålla det kommunala inflytandet.

Vi har också gett Energimyndigheten ett uppdrag att följa detta. Som jag sade, och som Andreas Carlgren också har varit inne på, måste man följa hur praxis utvecklas. Jag tycker att det är olyckligt om beslut blir liggande och man kommer in väldigt sent i stället för att man, som utskottet sade när regelverket antogs av riksdagen, dömer av i ett tidigt skede om man är negativ till en etablering.

Anf. 59 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Roger Tiefensee nämnde i sitt anförande den breda energiöverenskommelse som hade ingåtts i den här kammaren. Jag vet inte om den var särskilt bred, men om Centerpartiet är intresserat av att jobba för en bred energiöverenskommelse är man välkommen att gå tillbaka till den politik som man bedrev ganska framgångsrikt för ett antal år sedan, då man var emot kärnkraft och jobbade mer för att utveckla de gröna näringarna. Jag tror att det skulle vara bra med en energiöverenskommelse som var bredare. Roger Tiefensee och andra är alltså välkomna att sätta sig och diskutera detta.

Roger Tiefensee säger att det är viktigt att vi får ett mer rättssäkert system och att man behöver se till att kommunerna avgör frågan tidigare. Varför har man då inte tagit upp den här bollen? Om man nu ser ett problem i dag med kommuner som håller på besluten väldigt länge och att det skapar både kostnader för exploatören och en stor osäkerhet, varför gör regeringen ingenting? Om man ser detta problem borde man göra något!

Roger Tiefensee säger att vi i oppositionen inte har någon lösning. Jag hävdar att han har fel. Från oppositionens sida hade vi tankar på att hitta en lösning där man kunde sammanföra plan- och bygglagen och miljöbalken för att på så sätt få en kombinerad prövning, där man tog hänsyn både till miljöbalken och till plan- och bygglagen.

Nu kommer jag till min fråga. Hur är det nu, Roger Tiefensee: Borde vi ha kommunalt veto på fler områden? Ska vi införa kommunalt veto också på gruvnäringens område eller när det gäller anläggningar för fossila bränslen? Ska det vara kommunalt veto även där?

Anf. 60 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Johan Löfstrand är säkert medveten om att det fördes samtal med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om att hitta en ännu bredare energi- och klimatöverenskommelse. Problemet var att ni inte var sampratade. Ni tyckte inte samma sak. Det gick liksom inte att få in er tillsammans.

Detta ser vi ett nytt tydligt exempel på. Ni höll ihop till valet, men nu har ni krackelerat i era beståndsdelar. Lite senare i vår ska vi behandla ett förslag från Miljöpartiet om en snabbavveckling av kärnkraften som din nye partiledare har tagit tydligt avstånd från.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Miljöledning,
miljörevision och
prövning av vindkraft*

Det är bara ett tecken på att det inte var så lätt att tala med er och få en bredare energiöverenskommelse. Jag, Maud Olofsson och Mats Odell som ordförande i näringsutskottet har sagt att vi är beredda att föra en bredare diskussion, men då måste ni veta vad ni vill. Det har varit problemet.

Jag går tillbaka till det vi har diskuterat här om vindkraftsetableringar. Regelverket infördes i augusti 2009. Vi har gett ett uppdrag till Energimyndigheten. Det är nu 2011, och regelverket har gällt ungefär ett och ett halvt år.

Jag tror att man ska vara ödmjuk. Jag uppfattar att ni förespråkar dubbelprövning. Jag kan önska er lycka till om lösningen för att få större vindkraftsetableringar handlar om att slå ihop PBL och miljöbalken. Det är ingen liten process. Ni tar ett stort arbete för att lösa ett problem som jag inte tror är så svårt att lösa.

Det är precis som utskottet sade att kommunerna ska komma in tidigare. Det handlar om att förtydliga praxis och inte om att förändra regelverket.

Anf. 61 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på den fråga jag ställde, så jag tänkte avsluta med att ställa den frågan en gång till.

Det är möjligt att och väldigt viktigt att hitta ett antal knypunkter för att samordna miljöbalken och plan- och bygglagen. Om vi ska klara den process som vi står inför, oavsett om det handlar om byggande av hus eller vindkraftverk, måste vi hitta en effektivare handläggning av ärenden.

Regeringen måste vara modig och våga jobba med att ta fram en fungerande samordning mellan miljöbalken och plan- och bygglagen. Det är en förutsättning för att Sverige ska växa i framtiden.

Jag skulle vilja ha ett svar. Vilka områden vill regeringen ytterligare ha ett veto på? Jag hävdar att vindkraftverken är väldigt mycket vackrare och i många fall har mycket mindre åverkan på omgivningen än vad en skorsten har. Varför ska det kommunala vetot bara gälla på vissa områden? Jag tycker att argumentationen är lite väl grund.

Avslutningsvis vill jag ha svar på frågan: Tycker Roger Tiefensee att det finns andra områden där kommunen också ska ha vetorätt? Är det så att miljöministern har fel i den bedömning han gjorde? Han har varit väldigt tydlig med att han anser att det kommunala vetot måste ses över och med största sannolikhet tas bort.

Anf. 62 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att se hur Johan Löfstrand backar mellan sina replikskiften. Han sade först att man ska sammanföra PBL och miljöbalken och talar nu om att samordna. Det är precis det vi har gjort. Vi har tagit bort dubbelprövningen.

När man har ett tillstånd för vindkraftsetablering enligt Miljöbalken behöver man inte tillstånd enligt detaljplan och bygglov. Det är vad vi har gjort. Vi har samordnat. Johan Löfstrand talar om att sammanföra. Det är ett alltför stort ingrepp för att lösa ett sådant problem.

Det handlar om, som Andreas Carlgren har varit inne på, att ständigt följa regelverket. Precis som utskottet sade när det infördes är det viktigt att kommunerna kommer in i ett tidigare skede.

Vi ser nu praxis. Jag kan erkänna att den inte är lyckosam om kommuner ligger på och det blir en osäkerhet för investerare. Då är det bättre att man kommer in tidigare i processen. Det kan hända att vi behöver förtydliga hur man ska tillämpa det kommunala vetot.

Ett kommunalt inflytande ska finnas när det gäller vindkraftsetableringar. Ni vill ha det genom att återinföra det gamla regelverket. Jag tror inte att det är att underlätta för nya och växande investeringar i vindkraft.

Samtidigt har ni ett samarbetsparti, eller hur det nu är, som Miljöpartiet som dessutom vill ta bort elcertifikaten och ersätta dem med något annat system, oklart vad. Det skapar ännu större osäkerhet för vindkraftsetableringar och vindkraftsinvesteringar.

Det vi behöver är långsiktighet och tydliga spelregler. Det har vi skapat genom att höja ambitionen, genom att förlänga tidshorisonten när det gäller elcertifikat och genom att slopa dubbelprövningen. Sedan kan vi alltid behöva ändra i detaljer. Men ett kommunalt inflytande och ett kommunalt veto ska vi ha kvar.

Anf. 63 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! Vi har i dag att behandla *Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft*. Mina kolleger har på ett föredömligt sätt redogjort för att det är vindkraften som vi ska diskutera här. Det övriga är vi överens om.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka avslag på den rödgröna reservationen.

Vi står inför stora utmaningar. Det blir alltmer tydligt för varje dag. Behovet av vindkraft är uppenbart. Behovet av förnybar el har understrukt i EU:s nya mål fram till 2050 om energin och ett koldioxidfritt Europa. Det är en minskning med 85–90 procent som den svenska regeringen i stor sett ställer sig bakom. På kraftsidan förespeglar man nästan en hundraprocentig minskning av koldioxidutsläppen.

Att införa bindande mål är något som vi ställer oss bakom. Det är uppdelat på olika målsättningar för de olika decennierna. Jag delar till fullo regeringens målsättning i detta. Det är viktigt med långsiktighet för att industrin ska kunna anpassa sig. Det är också viktigt för privatpersoner som gör stora investeringar i byggnader med tillhörande energisystem.

Tyskland har helt plötsligt vänt helt upp och ned på sin politik och ska avsluta sin kärnkraftsepok. Det är viktigt att vi har tillräckligt med kapacitet för att kanske förse en tysk marknad och bygger ut vår kapacitet och gör förbättringar.

Sverige har goda förutsättningar för att vara ett bra vindkraftsproducerande land. Vi har i dag ett vindkraftsmål på ca 30 terawattimmar. För att underlätta vindkraftsetablering, som egentligen är dagens frågeställning, har regeringen 2009 avskaffat dubbelprövningen.

Låt mig säga lite om effekterna av dubbelprövningen. Man hade fått tillstånd för en viss typ av verk. Det brukade ta ganska lång tid, kanske ett par år. Sedan kom det nya modeller, och då fick man göra om hela prövningen igen. Det var inget speciellt bra med dubbelprövningen.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Miljöledning,
miljörevision och
prövning av vindkraft*

Oppositionen hävdar att man vill ta bort det kommunala vetot och införa en sammanläggning mellan plan- och bygglagen och miljöbalken. Glöm inte bort att det i plan- och bygglagen ändå implicit finns ett kommunalt veto. Det är kommunen som har planlägningsmonopolet. Man kommer ändå inte ut ur det.

Givetvis kan man säga att vi ska ha fler kommunala veton. Men dagens lagstiftning är ganska klar. Det är staten som bestämmer vissa saker, och kommunen har viss kompetens. Det är bara att titta i 17 kapitlet.

Det har kommit ett par utredningar som har pekat på de eventuella bristerna man har med det nya systemet. Men glöm inte bort att det är ett ganska nytt system. Vi har hållit på i ett och ett halvt år. Samtidigt har vi ändrat plan- och bygglagen så att vi får översiktsplaner.

Översiktsplanerna ska ju medföra att man kommer tidigt in i processen, att Boverket kommer in och stöttar kommunerna när det gäller att göra vindbruksplaner.

Det är också viktigt att vi har den här balansen mellan energiförsörjningen och den kommunala demokratin. Den kommunala demokratin är synnerligen viktig. Vi kan ju se effekterna av att vi just inför valet fick opinioner som gick hej vilt fram och tillbaka samtidigt som vi kanske inte hade fått den nya plan- och bygglagstiftningen på plats. Men den kommer förhoppningsvis att hjälpa till så att vi hittar förnuftiga lösningar.

Den lösning som Miljöpartiets representant Kew var inne på, att hitta lokala förankringar och öka medborgarnas andel i någon form av bygdepeng och sådant, tycker jag är en lysande idé. Där får man kanske en större acceptans för vindkraftverken. En lagstiftningsprocess är inget som man skakar fram ur rockärmen precis. Innan regeringen har lagt fram sin proposition, riksdagen har fattat sitt beslut och vi har fått ut det till kommunerna och fått verkställighet tar det tid.

Som jag nämnde tidigare är det de övergripande målsättningarna som är viktiga, att vi uppnår en viss andel förnybar energi och att vi får långsiktiga spelregler. Därför är det viktigt att följa den här lagstiftningen. Det är någonting som vi kristdemokrater ska göra. Vi ska se till att det här blir effektivt och bra.

Jag tror inte att det finns någon större skillnad mellan vad oppositionen tycker och vad Alliansen tycker egentligen. Vi är ganska överens om målsättningen. Hur vi sedan skruvar ihop det här i detaljerna tvistar vi om just för tillfället i alla fall.

Jag har redan yrkat avslag.

Anf. 64 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Otto von Arnold pratade om långsiktighet och att det måste vara bra förutsättningar för att bygga ut vindkraften. Det är just därför vi rödgröna har lämnat den här reservationen där vi vill ta bort det kommunala vetot. Är det någonting som påverkar utbyggnaden av vindkraften är det just det kommunala vetot som redan nu har stoppat 380 vindkraftverk och som kommer att stoppa ytterligare 750 om ingenting görs. Som jag sade tidigare konstaterade Energimyndigheten i sin rapport i december i fjol att man måste se över det kommunala vetot för det är ett stort hinder för utbyggnaden av vindkraft i Sverige.

Otto von Arnold tog också fasta på det som Miljöpartiet pratade om tidigare, nämligen att vi måste öka det lokala engagemanget i utbyggnaden av förnybar el. Precis så tycker vi i Vänsterpartiet också. Varför gör ni på den borgerliga sidan ingenting åt uttagsskatten som stoppar det kooperativa ägandet av vind-el? När man går in och blir delägare av ett vindkraftverk straffbeskattas man. Tänk på alla de människor som vill producera egen el men som inte kan göra det därför att ni inte har löst frågan om nettodebitering och månadsvis eller kvartalsvis avräkning på elräkningen. Det där är ju konkreta saker som vi rödgröna har lagt fram konkreta förslag om, men ni röstar ned dem hela tiden.

Sedan vill jag återigen fråga Otto von Arnold, eftersom jag tycker att vi inte har fått ett enda svar från den borgerliga sidan: Vad är det som gäller med de fossila energislagen? Ska vi ha kommunala veton där också? Kommunalt veto mot olja, mot kol och mot gas, ja eller nej!

Anf. 65 OTTO VON ARNOLD (KD) replik:

Herr talman! Jens Holm är mycket ivrig när det gäller att upprepa sig. Låt mig börja med det kommunala vetot. Det är reglerat i lagstiftningen, där kommunen har viss kompetens och staten har viss kompetens. När det gäller fossila bränslen, kärnkraft etcetera, är det staten som har kompetensen. Det är möjligt att man inför något annat, men i dag talar vi om den gällande lagstiftningen. Så ser det ut på den sidan.

Långsiktigheten är väldigt viktig. Där tror jag att vi är helt överens. Vad görs? Jo, vi ändrar på plan- och bygglagen. Plan- och bygglagen är ju ändrad så att det kommer att bli enklare för kommunerna och länsstyrelserna att samordna sina vindkraftsplaner. Här är en ny lagstiftning som de facto inte skiljer sig mycket från den gamla. Jens Holm måste också komma ihåg att det i plan- och bygglagen finns ett kommunalt veto. Glöm inte bort det! Att återinföra det kommer att skapa kaos.

Det vi vill göra är att ta vara på den lokala demokratin och ta vara på de lokala stämningarna. Givetvis ska vi se till att man hittar möjligheter för att kunna bli delägare, för att köpa in sig och så vidare. Formen vindkraftskooperativ sammanfaller med annan lagstiftning men det finns andra alternativ som man ska pröva. Man behöver kanske inte hänga upp sig bara på det.

Varför hänger ni kvar vid att hålla fast vid plan- och bygglagen? Vad har ni för alternativ, Jens Holm?

Anf. 66 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tolkar Otto von Arnolds svar angående hur man ska engagera medborgarna i den lokala produktionen av förnybar el som att det inte finns särskilt mycket konkret att tillföra från den borgerliga sidan. Om det finns något konkret, välkommen, berätta det för oss!

Vi har lagt fram konkreta förslag på hur medborgare, småföretagare och andra, ska kunna producera egen el i ett system som kommer att fungera. Det har ni röstat ned. Vi har lagt fram konkreta förslag på hur vi ska se över uttagsskatten så att man inte straffbeskattas om man blir delägare av vindkraft. Det har ni röstat ned. Vad har ni för konkreta förslag?

Återigen får vi inget konkret svar från den borgerliga sidan. Ska det vara ett kommunalt veto även mot fossila energikällor, exempelvis olja, kol och gas? Du säger att det här är reglerat på ett annat sätt. Det var ju så ni gjorde med vindkraftsvetot. Ni reglerade det på ett annat sätt så att det blev ett kommunalt veto.

I princip kan man säga att i plan- och bygglagen finns det någon form av veto för kommunerna, men det fina med det är att det går att överklaga. Det här är ett rättssäkert system. Det system som ni har infört är inte rättssäkert. Det kommer in en ansökan och sedan kan den ligga i byrålådan på kommunkontoret i en månad, i ett år, i tio år. Det händer ingenting.

Anf. 67 OTTO VON ARNOLD (KD) replik:

Herr talman! När det gäller våra idéer kring att engagera de olika medborgarna kan jag peka på att det oftast är de lokala lösningarna som gör att vi inte behöver någon lagstiftning. Vi ska akta oss för att ha för mycket lagstiftning. Låt människorna styra själva och hitta de lämpliga lösningarna!

För tillfället är vindkraftskooperativ inte en framkomlig väg, men det finns andra möjligheter till lösning. Det hittar människor fram till på ett bra sätt. Den frågan är egentligen inte längre relevant. Där finns en stor potential för lokalsamhället att själva hantera den här frågan.

Det är viktigt att den lokala demokratin ska få lov att verka även i de här frågorna, att de lokala opinionerna som man kanske engagerar för och emot blir så mycket mer delaktiga och inser att det här är en viktig bit. Rom byggdes ju inte på en dag och inte den svenska energipolitiken heller, men vi är på god väg. Vill vi uppnå de långsiktiga målen för vår politik måste vi ompröva och titta på hur lagstiftningen ser ut och vad den får för effekter. Det är det som är viktigt. Jag vill återigen framhålla att vi måste följa det här noggrant, se till att det fungerar och att vi uppnår de långsiktiga målen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Postservice och grundläggande betaltjänster

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2010/11:TU25

Postservice och grundläggande betaltjänster.

Anf. 68 MARIANNE ÅHMAN (FP):

Herr talman! I dag ska trafikutskottet överlämna betänkandet *Postservice och grundläggande betaltjänster*. Det innehåller 14 motioner från den allmänna motionstiden. Dessa frågor är viktiga för alla invånare i hela vårt avlånga land.

Posten har genomgått stora förändringar de senaste decennierna. Från att en mycket vanlig fråga i varje hem har varit: Har posten kommit? har den frågan bytts ut mot: Funkar Internet, har du kollat mejlen? Grunden

till detta är naturligtvis att post och grundläggande betaltjänster har fått en ökad konkurrens från elektronisk kommunikation.

EU har mött denna förändring genom att sedan mitten av 1990-talet börja arbetet med att skapa en inre marknad och avskaffa de nationella postmonopolen. Detta skulle ske "gradvis och kontrollerat" kan vi läsa i betänkandet. EU:s postdirektiv om detta har kommit med anvisningar i tre omgångar. Utifrån dessa infördes i Sverige en ny postlag och en ny postförordning i september 2010.

I 1 § postlagen står att läsa att "det skall finnas posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och brevöversändelser om högst 20 kg".

Tillsynsmyndighet för post och betaltjänsters regelverk är PTS, Post- och telestyrelsen. De ska säkerställa att postservicen även i fortsättningen är kostnadsorienterad, icke diskriminerande och öppen för insyn. Detta ska kontinuerligt återrapporteras till regeringen.

Viktigt att understryka är att personer med funktionsnedsättning och äldre i glesbygd är garanterade post och grundläggande betaltjänster i anslutning till bostaden genom två särskilda upphandlingar.

Herr talman! När det gäller frågan om tillgång till grundläggande betaltjänster har det också förändrats från att ha varit ett statligt åtagande som Posten AB genom Svensk Kassaservice AB haft till att bli konkurrensutsatt på marknaden och med uppföljningsansvar för staten. En avveckling av kassaservice beslutades i juli 2008.

Även här har riksdagen beslutat om ett nytt mål, nämligen att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. PTS fick uppdraget att upphandla de berörda tjänsterna på de orter och i den landsbygd där behovet av dessa tjänster inte tillgodoses av marknaden. Däremot ingick inte hantering av dagskassor i upphandlingsuppdraget då det ansågs att det fanns en konkurrerande öppen marknad för detta.

PTS har inom ramen för sin tillsynsverksamhet även uppdraget att undersöka svenska befolkningens användning av post och betaltjänster. Som jag nyss nämnde visar den senaste rapporten att betalningsmönster och förutsättningar för kontanthantering i samhället förändrats i grunden.

För att inte minst lyfta fram landsbygds- och skärgårdsperspektivet i denna fråga vill utskottet särskilt betona de två grundläggande målen för post och grundläggande betaltjänster i sitt betänkande. Det första är postlagens mål att det ska finnas posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och brevöversändelser. Det andra är målet för grundläggande betaltjänster och innebär att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser.

Herr talman! Utskottet avstyrker samtliga motioner i betänkandet. Mot detta står två reservationer. Med denna inledning överlämnas betänkandet till riksdagen för debatt.

Anf. 69 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Herr talman! När skickade du ett vykort senast? För min egen del, herr talman, sker det alldeles för sällan. I dag blir man riktigt glad när det dimper ned ett vykort i brevlådan, och jag tror inte att jag är ensam om det. Även om jag, precis som säkert ni andra, tycker att det är kul att få

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Postservice och
grundläggande
betaltjänster*

en hälsning via sms är det ändå något speciellt när det ligger ett vykort i brevlådan.

Herr talman! Om man läser Postens årliga rapport *Brevvanor* som bygger på en TNS-Sifoundersökning om svenskarnas vanor och attityder till elektronisk och fysisk kommunikation framgår det att svenskarna fortfarande håller det fysiska brevet högt när det gäller hur man vill ta emot viktig information. Nästan nio av tio anger att det är viktigt att de själva får välja hur företag och myndigheter skickar information till dem. Det är den högsta siffran som uppnåtts under de sex år som undersökningen har genomförts. Och nära sju av tio blir mycket irriterade om de inte själva får bestämma.

Av undersökningen framgår att klart fler svenskar tycker att det är viktigt att kunna ta emot räkningar, information om pensionen, deklarationsunderlag och deklarationsblanketter som fysiska brev jämfört med att få det i elektroniskt format. Alla åldersgrupper framhåller betydelsen av det fysiska brevet.

Herr talman! I dagens betänkande TU25, som är ett motionsbetänkande från den allmänna motionstiden, behandlas frågor om post och grundläggande betaltjänster. Posten är viktig både för att man som enskild ska kunna skicka och få post och för att företag ska kunna skicka räkningar och annat material. För de flesta av oss är det en självklarhet att vi får posten hem i brevlådan eller i brevinkastet, men tyvärr gäller det inte för alla.

För oss socialdemokrater, herr talman, är det viktigt att det finns en väl fungerande postservice i hela landet. Vi är nöjda med det förtydligande av utskottets ställningstagande som finns i dagens betänkande, där man lyfter fram att man anser det viktigt att frågan om situationen för boende på landsbygden följs och att man förutsätter att regeringen och PTS bevakar frågan om samhällets behov av posttjänster och postservice av god kvalitet och hög tillgänglighet i hela landet. När det däremot gäller utskottets ställningstagande beträffande fastighetsboxar är vi socialdemokrater inte särskilt nöjda. Vi tycker att fastighetsboxar är ett bra och effektivt sätt att dela ut post.

Jag har själv haft möjlighet att praktisera som brevbärare. Då fick jag dela ut post i ett flerbildshus utan fastighetsboxar. Det var tungt och ganska jobbigt, och jag har därför full förståelse för att brevbärare som varje dag springer upp och ned i trappor gärna vill ha fastighetsboxar för att minska risken för förslitningsskador. Att utskottsmajoriteten i betänkandet skriver att det är en fråga för Arbetsmiljöverket tycker jag är anmärkningsvärt, men, herr talman, jag är inte särskilt förvånad.

Att en moderatledd regering skulle fatta några beslut som förbättrade arbetsmiljön för arbetstagare finns nog inte på kartan. Vi socialdemokrater anser att det krävs ett politiskt initiativ för att påskynda utvecklingen av införandet av fastighetsboxar. Även om det i dag i en del nybyggnationer monteras fastighetsboxar krävs mycket mer för att uppnå ett önskat resultat.

Herr talman! Jag har under min tid i trafikutskottet, som nu närmar sig ett riksdagsår, fått ett flertal brev från medborgare runt om i landet som lyfter fram att de inte har betalnings- och kassaservice i närheten av bostaden. Det är en viktig förutsättning för människors möjlighet att bo kvar i vissa områden och för andra att etablera sig där. Även om de flesta

sköter sina betalningar via Internet, autogiro eller giroinbetalningar finns det fortfarande ett stort behov av betal- och kassaservice.

Många vittnar om att sedan Svensk Kassaservice upphörde har betaltjänsterna på landsbygden avsevärt försämrats. I den rapport som Länsstyrelsen i Dalarnas län på regeringens uppdrag tagit fram pekas det på att framför allt äldre och funktionshindrade personer drabbas extra hårt. Att ombuden inte har skyldighet att ta emot företagets dagskassor är ett annat problem som rapporten pekar på. Det måste finnas bra möjligheter för alla småföretagare i glesbygden att på ett tryggt och säkert sätt kunna hantera sina dagskassor. Det upplever man inte är fallet i dag.

För oss socialdemokrater är det viktigt att alla har tillgång till en väl fungerande betal- och kassaservice oavsett var i landet man bor. Därför måste staten även fortsättningsvis ta ansvar för att upprätthålla en väl fungerande betal- och kassaservice, och det nuvarande systemet måste ses över.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservationen 1, men jag står självfallet bakom samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 70 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M):

Herr talman! ”Som ett brev på posten”, brukar vi säga när vi menar att någonting garanterat kommer. Många poeter och författare har romaniserat breven under många år, och även artister tar upp postteman i sina verk, såsom The Beatles med *Please Mr. Postman* och Gyllene Tider med *Skicka ett vykort, älskling*, bara för att nämna några.

I dag debatterar vi här i kammaren postservice och grundläggande betaltjänster.

En ny postlag trädde i kraft den 1 september 2010. Som en följd av detta utsåg PTS Posten AB till tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten. Det innebär bland annat att Posten AB ansvarar för insamling och utdelning av post fem dagar i veckan i hela landet. Syftet med beslutet är att säkerställa att alla i Sverige får en postservice med god kvalitet till rimliga priser.

Grundläggande betaltjänster handlar om att alla i Sverige ska kunna ta ut pengar och betala räkningar till rimliga priser. Dessa tjänster ska i första hand tillhandahållas av marknadens aktörer. Men om det skulle vara så att marknaden inte räcker till, exempelvis i glesbygd, kan staten gå in och säkra de grundläggande betaltjänsterna.

Men det finns en hel del utmaningar när det gäller post- och betaltjänster. Minskade brevvolymer och en mycket begränsad konkurrens präglar den svenska postmarknaden. Under år 2010 skickades en halv miljard färre brev än under år 2000.

Marknaden domineras av Posten AB som har 88 procent av alla försändelser. Bring Citymail har en betydligt mindre marknadsandel på ca 12 procent. Trots att det finns 33 postoperatörer i Sverige hanterar de andra, förutom de två sistnämnda, bara en halv procent av alla postförsändelser. Man kan bara konstatera att det är en tuff marknad för de mindre operatörerna, och det är utmanande för nya operatörer att ta sig in på denna marknad.

Många betalningar sker numera via autogiro eller Internet, men om människor inte har tillgång till tekniken eller inte använder den av olika

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Postservice och
grundläggande
betaltjänster*

skäl kan det bli problematiskt att betala räkningar. Oftast gäller detta de äldre och personer med olika funktionshinder. Hur kan vi lösa detta?

Herr talman! För att säkerställa bra post- och betalservice måste vi fokusera på behoven och människan, inte på systemet. PTS, Post- och telestyrelsen, är den myndighet som är ansvarig på området och följer upp tillgängligheten till post- och betaltjänster. Myndigheten genomför även en årlig undersökning av den svenska befolkningens användning av post- och betaltjänster. Ifall det skulle uppstå brister i servicen ska PTS rapportera detta till regeringen och föreslå lämpliga åtgärder.

Här måste jag påpeka att enligt undersökningar är svenskarna generellt sett nöjda med postservicen. Frågan är dock ständigt aktuell och viktig för alliansregeringen, som i 2011 års regleringsbrev gav PTS i uppdrag att göra en uppföljning och analys rörande posttjänster med information om den faktiska och möjliga tillgängligheten till posttjänster i alla delar av landet samt om konkurrenssituationen på olika delmarknader inom postområdet.

Trots minskade brevvolymer, som till viss del kan förklaras med utvecklingen av elektroniska kommunikationstjänster, är posttjänster fortfarande mycket viktiga inte minst för många företag och även för utvecklingen av e-handel. Visst beställer man på nätet, men sedan måste varorna levereras till mottagarna snabbt, säkert och smidigt.

Enligt Postens och Handelns Utredningsinstituts undersökning e-barometern omsatte e-handeln 25 miljarder kronor under 2010. Det är en stor tillväxt, med 13 procent jämfört med 2009. Bara under de senaste fem åren har e-handeln nästan tredubblats.

När det gäller tillgång till grundläggande betaltjänster beslutade vi här i riksdagen om ett nytt mål för politiken för de grundläggande betaltjänsterna. Detta mål, som gäller sedan 2008, är att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Nu har även länsstyrelserna fått i uppdrag från regeringen att bevaka att det finns grundläggande betaltjänster som motsvarar samhällets behov.

För att även äldre och personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till post- och betaltjänster garanteras detta för dem i anslutning till bostaden genom två särskilda upphandlingar.

Herr talman! Jag tycker att det är bäst med behovsstyrd utveckling med människan i centrum och att man även behöver förstå behoven. Om Henry Ford hade frågat kunderna vad de ville ha hade svaret sannolikt varit snabbare hästar, medan behovet var snabbare transportmedel. Det är därför det är så viktigt att främja nytänkande, kreativitet och innovationer.

Därför är jag nu glad att PTS stöder ett väldigt spännande utvecklingsprojekt som ska göra det möjligt för fler att utföra tjänster digitalt. Tanken är att personer som saknar dator eller smart mobiltelefon ska kunna betala räkningar via sin tv. En vanlig tv-apparat brukar finnas i varje hushåll i princip i hela landet. Ippi, som systemet heter, nås via GSM-nätet som har mycket god täckning i hela landet, även i glesbygd. Enkla applikationer som kan användas via tv:n tas fram av bland annat banker. På så sätt kan även äldre, personer med funktionshinder och de som saknar Internetuppkoppling eller teknisk utrustning som dator betala sina räkningar och även kommunicera med familj och bekanta.

Herr talman! P.S. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla reservationer.

Prot. 2010/11:111
8 juni

Anf. 71 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Eliza Roszkowska Öberg lyfte i sitt anförande fram detta med betaltjänster och att det är viktigt att de ska finnas i hela landet. Men i dag får vi rapporter om att man inte upplever det så, inte minst i glesbygd. Företagarna lyfter fram att det är svårt att driva företag då dessa tjänster inte finns runt om.

Man säger nu i betänkandet att man ska titta på den här frågan, men man kan inte göra någonting förrän efter juni 2012. Min fråga till Eliza är: Vad är det man tänker göra efter 2012 när den nya upphandlingsperioden kommer?

*Postservice och
grundläggande
betaltjänster*

Anf. 72 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik:

Herr talman! Som jag nämnde redan i mitt anförande är PTS, Post- och telestyrelsen, den myndighet som ansvarar, så det fungerar i praktiken i alla delar av landet, även i glesbygden. Vi har satt som ett politiskt mål att det ska finnas grundläggande betaltjänster och även posttjänster i hela landet oavsett var man bor. Man ska ha rätt till detta.

I år ska PTS göra en särskild analys och titta just på vilka områden som är problematiska och vilka åtgärder vi skulle kunna vidta för att lösa dessa problem. Det är absolut inte någonting som vi kan säga är fixat nu, utan vi måste följa upp det här. Och vi arbetar fortfarande för att den här post- och betalservicen är så bra som möjligt i hela landet.

Anf. 73 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Ja, det låter ju bra. Jag hoppas verkligen att man tar till sig de här synpunkterna som kommer fram. För oss som kan ta del av de här tjänsterna är det ganska självklart, men så fort vi märker att det inte fungerar blir det en frustration och ett jättesvårt moment för många människor. Jag hoppas alltså verkligen att man kommer att följa denna fråga och att man gör någonting åt detta.

Min andra fråga handlar om fastighetsboxar. Eliza Roszkowska Öberg lyfter inte fram frågan över huvud taget i sitt anförande. Det fanns tidigare ett tydligt besked till PTS att de skulle jobba för att det skulle införas fastighetsboxar i alla fastigheter. Det valde den sittande regeringen att plocka bort. I betänkandet i dag hänvisar man till att detta inte är någon politisk fråga utan en fråga om arbetsmiljö. Det handlar om arbetsmiljölagstiftningen och Arbetsmiljöverket.

Precis som jag sade i mitt anförande är detta inte en regering som visar på att man tycker att arbetsmiljöfrågorna är de viktigaste frågorna på dagordningen. Man har faktiskt dragit ned på resurserna till Arbetsmiljöverket, vilket gör att inspektionerna blir allt färre. Att då hänvisa ett betänkande till just Arbetsmiljöverket är anmärkningsvärt, tycker jag. Jag skulle vilja höra vad det är som gör att man inte vill underlätta för en så stor yrkeskår som brevbärarna faktiskt är.

Det skulle även underlätta för de boende i fastigheterna. Ibland är det nämligen bättre att få posten i en fastighetsbox än att den ska läggas i brevkastet, vilket gör att det tydligt syns att personen inte är hemma eftersom det syns hur brevhögen bara växer och växer. Dessutom kan det

kännas otryggt att saker kan kastas in i brevinkastet. Varför är man så emot att försöka driva på utvecklingen vad gäller införande av fastighetsboxar?

Anf. 74 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, fastighetsboxar är en väldigt smidig lösning. Det måste man erkänna. De infördes framför allt för att underlätta och effektivisera posttjänster. På köpet får man just bättre arbetsmiljö för brevbärarna.

Här har Gunilla Carlsson redan delvis svarat på sin egen fråga, för det är just Arbetsmiljöverket som hanterar denna fråga och inte trafikutskottet. Det är inte heller postlagen, som ligger inom trafikutskottets beredningsområde, som reglerar detta, utan det är arbetsmiljölagstiftningen som gäller. Här är det dock viktigt att komma ihåg att utvecklingen sker väldigt fort. Nu är det nästan vart fjärde hushåll i flerfamiljshus i Sverige som redan har fastighetsbox, och antalet ökar för varje år – varje månad till och med. Nya byggnader planeras också redan med plats för fastighetsboxar i entrén.

Det är även viktigt att komma ihåg att det bästa är om detta sker på människors villkor så att vi har ganska mycket förtroende för att människor på frivilligt sätt, utan något särskilt tvång från politikerna eller PTS, kan installera fastighetsboxarna. Jag vet att det finns många engagerade aktörer på marknaden som hjälper till och ser till att fler och fler kan använda sig av fastighetsboxar i flerfamiljshus.

Anf. 75 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande i fråga om postservice och grundläggande betaltjänster och avslag på de reservationer som är kopplade till detta betänkande.

Låt mig sedan börja med att konstatera att för mig som centerpartist är frågan om god tillgång till postservice och betaltjänster för boende, oaktat ålder, över hela landet viktig. Det är viktigt att den följs upp, och jag förutsätter att regeringen genom sin myndighet PTS fortsätter att bevaka frågan om alla människors behov av posttjänster och grundläggande betaltjänster. De ska vara av god kvalitet och ha hög tillgänglighet i hela landet.

Herr talman! Antalet fysiska brev som skickas i Sverige är fortfarande väldigt stort, som tidigare nämnts i debatten. Det är runt 3 miljarder om året. Denna volym, antalet brev och försändelser, fortsätter dock att minska. Självklart är det så att införande av ny teknik, exempelvis elektroniska kommunikationer, är en viktig förklaring till minskade volymer av postförsändelser.

Vi kan också konstatera att antalet hushåll som bara får sin post två till fyra dagar i veckan och därmed undantas från lagstiftningen om daglig utdelning har minskat. Från att i början av 1990-talet har varit runt 1 600 hushåll i landet var det 2009 nere under strax under 1 000 hushåll. Likaså vet vi att betalningsmönster och förutsättningar för kontanthantering i samhället förändrats i grunden de senaste åren, precis som fysiska försändelser och brev.

Samtidigt som detta sker är det så att personer med funktionsnedsättning och äldre personer, i synnerhet på landsbygd, ska garanteras postservice och grundläggande betal tjänster i anslutning till sin bostad. Det sker genom av samhället särskilt upphandlade tjänster. Det är bra, och på så sätt blir samhällets insats för att alla ska ha del av samhällsservicen mycket mer träffsäker än med det gamla systemet.

Herr talman! Den 1 september i fjol infördes en ny postlag och en ny postförordning i Sverige. Där konstateras att den samhällsomfattande posttjänsten ska ha samma omfattning och kvalitet som tidigare. Post- och telestyrelsen, myndigheten PTS, ges tydligare och mycket mer långtgående befogenheter i tillsyn och uppföljning av hur servicen fungerar enligt samma nya postlag.

I sammanhanget kan nämnas att PTS i 2011 års regleringsbrev från regeringen fått i uppdrag att göra en uppföljning och analys rörande posttjänster med information om den faktiska och möjliga tillgängligheten till posttjänster i landets alla delar och hur den nya regleringen på postområdet har påverkat utvecklingen på postmarknaden.

Herr talman! Som jag inledde med att säga är det av stor betydelse att det finns en väl fungerande postservice i hela landet som tryggar att medborgarna ges en god service. Det är likaså viktigt att situationen hela tiden följs upp, och jag liksom utskottet förutsätter att regeringen och PTS bevakar och följer frågan.

År 2007 beslutades här i riksdagen att den grundläggande kassaservice som tidigare tillhandahållits av Posten AB genom det helägda dotterbolaget Svensk Kassaservice AB skulle ersättas med ett statligt åtagande att tillhandahålla grundläggande betal tjänster. Med detta avses tre tjänster: betalningsförmedling, det vill säga möjligheten att betala räkningar och ta emot utbetalningar, uttag av kontanter samt hantering av dagskassor från näringsidkare och ideella föreningar.

Riksdagen beslutade även om ett nytt mål för politiken för de grundläggande betal tjänsterna som innebär att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betal tjänster till rimliga priser. Målet gäller från och med den 1 juli 2008. Post- och telestyrelsen fick i september 2007 regeringens uppdrag att upphandla de grundläggande betal tjänsterna på de orter och den landsbygd där behovet av dessa tjänster inte kunde tillgodoses på annat sätt. Regeringen har vidare givit landets länsstyrelser i uppdrag att beakta att det finns grundläggande betal tjänster över hela landet som motsvarar människors och företags verkliga behov.

De upphandlade betal tjänsterna omfattar numera kontantuttag och betalning av räkningar. När det gäller hantering av dagskassor gjorde PTS bedömningen att landets näringsidkare och ideella föreningar hade möjlighet att köpa dessa tjänster från banker och värdetransportföretag på en redan konkurrensutsatt marknad. Dessa tjänster upphandlades därför inte. Av regeringens budgetproposition för 2009 framgår dock att om det vid en uppföljning visade sig finnas behov, till exempel av hantering av dagskassor, som inte tillgodosågs av de tjänster som tillhandahålls på marknaden skulle även dagskassehantering kunna komma att upphandlas.

För att personer med funktionsnedsättning och äldre i glesbygd ska få tillgång till betal tjänster i anslutning till bostaden har regeringen även uppdragit åt PTS att upphandla så kallad utsträckt betal tjänstservice. Med

äldre avses människor över 80 år. Upphandlingen avslutades i november 2008, och avtal har tecknats med ICA Banken AB och Kuponginlösen AB. Det är Posten AB som anlitas som underleverantör. Det är precis samma villkor för att få tjänsten som gällde för den tidigare utsträckta tjänsten för äldre och funktionsnedsatta.

Herr talman! Efter det att den nuvarande upphandlingen löper ut i juni 2012 förutsätter jag att en ny upphandling av dessa tjänster behöver göras. PTS har av regeringen fått i uppdrag att bland annat kartlägga och analysera behovet av grundläggande betaltjänster efter juni 2012.

Under de senaste åren har betalningsmönster och förutsättningar för kontanthantering i samhället förändrats. Den betaltjänstreform som riksdagen beslutade om 2007 var mot denna bakgrund nödvändig, naturlig och klok. Landets länsstyrelser har i uppdrag att följa upp reformen. De har identifierat två problemområden med den reform som genomfördes, dels hantering av dagskassorna, dels uttag av kontanter för äldre och personer med funktionshinder.

Herr talman! Jag förutsätter att dessa problemområden kommer att uppmärksammas inom ramen för det uppdrag om analys och ny upphandling som PTS har fått och förväntas få av regeringen.

Anf. 76 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Även om de flesta betalningar i dag görs via Internet är det många som ibland eller ofta har behov av betalnings- och kassaservice. Det gäller även den tredjedel av landets invånare som bor på landsbygden. Alla har inte tillgång till dator. Alla har inte tillgång till bredband. Men alla måste vi betala räkningar, och vi behöver ta ut och sätta in pengar.

Miljöpartiet har i olika sammanhang föreslagit en lokal samordning av statlig verksamhet, som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Posten och Svensk Kassaservice. Regeringen har valt att i stället för att på det här sättet effektivisera och samordna samhällsservicen på landsbygden lämna över den till marknaden. I betänkandet kan vi läsa att det ska vara marknaden som ska tillhandahålla de grundläggande betaltjänsterna. Staten ska bara övervaka att så sker.

Nu har det, inte överraskande, visat sig att marknaden är måttligt intresserad av att ägna sig åt samhällsservice på landsbygden. Nu har det visat sig att regeringens politik har fått negativa konsekvenser bland annat för småföretagare i gles- och landsbygd och för äldre och funktionshindrade. Det är fler som har sagt det här i dag.

Men, herr talman, en väl fungerande betalnings- och kassaservice är en viktig landsbygdsfråga. Det är en förutsättning för att vi ska kunna leva på landet och också en förutsättning för att fler ska vilja etablera företag på landet och bosätta sig där.

För Miljöpartiet är service på landsbygden en viktig fråga. Jag vill därför yrka bifall till reservation nr 2 om tillgång till grundläggande betaltjänster.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2010/11:TU26

Godkännande av den reviderade STCW-konventionen (prop. 2010/11:117).

Godkännande av den reviderade STCW-konventionen

Anf. 77 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! I det här betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2010/11:117 om STCW-konventionen.

Enligt denna ska riksdagen godkänna den ändrade STCW-konventionen. Det är en internationell konvention som handlar om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning. För att den svenska lagstiftningen ska följa konventionen behöver därför lagen om vilotid för sjömän anpassas.

En nyhet är att bestämmelserna inte bara kommer att omfatta sjömän som arbetar med vakthållning, utan även sjömän som arbetar med fartygets säkerhet, med att förhindra föroreningar och med sjöfartsskyddet.

En annan nyhet gäller vilotiden för sjömän. Hittills har det gått att i undantagsfall minska den minsta tillåtna vilotiden från 10 timmar till 6 timmar under en 24-timmarsperiod. Denna undantagsregel tas nu bort. Samtidigt införs en möjlighet att dela upp den minsta tillåtna vilotiden i tre perioder, jämfört med två perioder i dag.

Utskottet föreslår att riksdagen säger ja till regeringens förslag.

I en följdmotion från Vänsterpartiet avvisar man regeringens förslag om att öka antalet perioder som vilotiden får delas upp i från två till tre. Motionen avstyrks av utskottet men följs upp i en reservation av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Anf. 78 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Herr talman! Varje år inträffar en rad olyckor på grund av att vakthavande befäl varit trött eller rent av somnat på bryggan. En kartläggning som Sjöfartsverket har gjort visar att mellan 15 och 20 procent av alla olyckor kan relateras till sömnbrist.

Men trötthet, herr talman, är inte bara en fråga om säkerhet. Det handlar också om arbetsmiljö, personlig hälsa och om hur kroppen påverkas av nattarbete och dagsömn. Sömn är lika viktigt för kroppen som mat och vatten.

Men om man tvingas hålla sig vaken trots att man är trött får man svårt att fungera normalt. Forskning visar att trötthet är jämförbart med att vara berusad. Reaktionsförmågan försämras. Man blir okoncentrerad, och man får svårt att fatta rationella beslut och att göra korrekta bedömningar.

När man arbetar till sjöss, herr talman, går man under lagen om vilotid för sjömän. Man reglerar alltså vilotid i stället för, som det normalt brukar vara, arbetstid.

I dagens betänkande, TU26, ställer vi socialdemokrater oss i stort sett bakom ett godkännande av 2010 års ändringar i den internationella konventionen om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning, den så kallades STCW-konventionen. Vi tycker att flertalet av ändringarna är bra, men vi ställer oss inte bakom de försämrade reglerna

för vilotider för sjömän. I regeringens förslag ska man kunna göra så att vilotiden får delas upp i högst tre perioder, varav en period om minst 6 timmar och de övriga minst 1 timme.

Vi socialdemokrater tycker att vi ska behålla den nuvarande lagtexten, som säger att vilotiden får delas upp i högst två perioder, varav en period om 6 timmar.

Vi anser att detta är helt fel väg att gå, om man nu vill stärka svensk sjöfart, vilket regeringen och utskottsmajoriteten anger som skäl till förändringen.

Majoriteten i utskottet skriver i betänkandet att det finns en möjlighet att sätta den nationella nivån på exempelvis vilotiden högre än den nu föreslagna, eftersom dessa krav anger en miniminivå.

Utifrån den kartläggning, herr talman, som Sjöfartsverket har gjort och som jag inledde mitt anförande med, är möjligheten till vila oerhört viktig för säkerheten ombord på ett fartyg samt för sjömännens hälsa.

Enligt majoriteten i utskottet och den borgerliga regeringens mening bör Sverige inte sätta en högre skyddsnivå i sin nationella lagstiftning än vad konventionens miniminivå sätter. Ett skäl som man anför är att sjöfartsnäringen till sin natur är internationell, och varje nationell åtgärd som avviker från den gängse internationella nivån påverkar valet av i vilket lands register ett fartyg registreras. Om Sverige inför ett högre krav än andra länder riskerar man att Sverige blir mindre attraktivt för registrering av fartyg än andra länder.

I Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation lyfter vi fram en mängd andra åtgärder som skulle vara till gagn för svensk sjöfart och som skulle kunna stärka konkurrenskraften gentemot omvärlden. Vi anser bland annat, fru talman, att man bör införa en tonnageskatt. Vi vet att detta är en viktig fråga. Hela sjöfartsnäringen väntar på ett införande, men den borgerliga regeringen gör ingenting.

Ett enigt skatteutskott gjorde 2007 ett tillkännagivande till regeringen om att arbetet med en lagstiftning om tonnageskatt måste påskyndas. Men i årets debatt om tonnageskatten är majoriteten inte längre mån om att driva på i frågan om ett införande. Och i dagens betänkande, fru talman, hänvisar man till att frågan bereds i Regeringskansliet, detta samtidigt som allt fler redare flaggar ut sina fartyg.

Vi lyfter också fram i vår reservation att regeringen bör se till att det råder likvärdiga konkurrensvillkor mellan olika länder när det sätts rättmätiga miljökrav på sjöfarten. Som det är nu har den svenska regeringen medverkat till att den svenska sjöfarten har blivit missgynnad, när man ställer högre svavelkrav på sjöfarten i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen.

Vi anser att det måste vara samma krav i hela Europa. Nu ser vi stora risker med att detta kommer att snedvrida konkurrensen men också att en hel del av de transporter som skulle kunna gå på sjön i stället kommer att fraktas på väg. Då har man inte lyckats med det som från början var ambitionen.

Fru talman! För oss socialdemokrater är sjöfarten en viktig del av den svenska transport- och näringspolitiken. Vi är övertygade om att den har stora möjligheter att utvecklas, men för att den ska kunna utvecklas måste det vara en regering som för en politik som ser sjöfarten och vikten av ett levande svenskt sjöfartskluster.

Vi socialdemokrater tycker att Sverige kan och ska ha en bättre lagstiftning vad gäller vilotiden för sjömän. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Monica Green, Lars Mejern Larsson, Leif Pettersson, Suzanne Svensson och Anders Ygeman (alla S).

Anf. 79 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M):

Fru talman! I det här betänkandet behandlar trafikskottet regeringens proposition om godkännande av den reviderade STCW-konventionen som behandlar normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning samt även en följdmotion.

Konventionen antogs 1978 inom ramen för den internationella sjöfartsorganisationen IMO. Sverige ratificerade konventionen 1981, och den trädde i kraft 1984. I mitten av 90-talet reviderades konventionen, och ytterligare ett stort revideringsarbete har genomförts under andra hälften av 2000-talet. Vid en diplomatkonferens i Manila 2010 antogs omfattande ändringar i konventionen.

Ett syfte med de revideringar som görs i konventionen är att konventionen bättre ska återspegla de tekniska förutsättningar som finns i dag när det gäller till exempel utbildning och administration av certifikat.

Man gör även en del andra ändringar som till exempel rör vilotiden för sjömän, nya befälsbehörigheter och andra delar kring behörigheter. Man inför ändrade hälsokrav och också ändringar i utbildningskraven för sjöpersonalen.

Det handlar alltså om en rad olika konventionsändringar som sammantaget bedöms positiva för sjöfarten. När det gäller vilotiden för sjömän beaktas förhållandet till ILO-konventionen. Jag kan också tillägga att EU-rätten indirekt kräver att den ändrade konventionen godkänns.

Fru talman! För att den svenska lagstiftningen ska anpassas till förändringar i konventionen när det gäller minsta vilotid för vissa sjömän föreslås samtidigt ändringar i lagen om vilotid för sjömän. De förslag till ändringar som föreslås i lagen går ut på att återspegla de nya vilotidsbestämmelserna i 2010 års reviderade STCW-konvention.

Den ena justeringen gäller att de här reglerna inte längre ska gälla endast vaktgående sjömän utan även sjömän med vissa andra uppgifter som rör fartygets säkerhet, förhindrande av förorening eller sjöfartsskyddet. Även de ska nu omfattas av dessa bestämmelser.

Den andra justeringen rör ändringen av bestämmelserna kring vilotiden så att den anpassas till den nivå som kommer att gälla enligt den reviderade konventionen när den träder i kraft. Dagens möjlighet till att göra undantag som innebär att sjömännen under två dygn under en sju-dagarsperiod får vila endast sammanlagt sex timmar tas bort.

En annan förändring gäller möjligheten till undantag från bestämmelsen om minsta föreskriven vilotid. Om den här möjligheten har utnyttjats under en vecka måste därefter minst två veckor passera innan det är tillåtet att göra ett nytt undantag.

En annan del i förändringen är att dygnsvilan under en 48-timmarsperiod får delas upp i tre delar. Därefter måste huvudregeln sex plus fyra

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Godkännande av den
reviderade STCW-
konventionen*

timmar följas till dess att sju dagar har gått, räknat från den dag då det föregående undantaget påbörjades.

Det är glädjande att man gör den här revideringen i konventionen, därför att sammanfattningsvis innebär det att den sammanlagda dygns-vilotiden alltid måste vara minst tio timmar, jämfört med sex timmar med nuvarande lagstiftning. Bakgrunden är att man har haft förhandlingar på internationell nivå och kommit flera steg framåt när det gäller vilotiden för sjömän.

Jag blir faktiskt lite bekymrad när jag läser Vänsterpartiets motion, och jag är väl medveten om att Vänsterpartiets representant i trafikutskottet tyvärr inte är i kammaren nu. Jag kan konstatera att man där säger nej till hela ändringen av vilotiden för sjömän, vilket då skulle innebära att man sade nej till att öka vilotiden från sex timmar till tio timmar per dygn året runt.

Jag kan notera att man i reservationen har filat till det här från Vänsterpartiets motion, och det är väl ett fall framåt att oppositionen har läst på så att man vet vad konventionen och de förändringar som görs de facto innebär.

Jag vill verkligen betona att den viktigaste förändringen av de ändringar som görs i konventionen gällande vilotiden och som nu föreslås ändras i den svenska lagstiftningen om vilotid för sjömän är att den minsta sammanlagda vilotiden för en 24-timmarsperiod med det nya lagförslaget alltid blir minst tio timmars vila varje dag året runt, vilket kommer att innebära en markant förbättring för sjösäkerhet och sjömännens hälsa.

I motionen och i reservationen tas det upp en rad andra olika saker kring sjöfarten. Dessa har vi avhandlat och debatterat inte minst i närtid när vi behandlade ett betänkande med motioner från allmänna motions-tiden om olika sjöfartsfrågor. Dessa frågor är väldigt viktiga men ingår inte i den proposition som vi nu behandlar.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 80 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater ställer oss bakom konventionen, förutom en del som jag tog upp i mitt anförande. Det gäller det här med vilotiden, det vill säga att man vill kunna dela upp vilotiden i tre delar i stället för i två delar som det är i dag.

Sjöfarten har lite speciella arbetsförhållanden. Man pratar om vilotid i stället för arbetstid. Då får man tänka så här: Vad är det man ska göra på de timmar vilotid man har? Man kan tycka att det egentligen inte spelar så stor roll om man delar upp den i två eller tre delar. Men skillnaden blir att om man delar den i två så blir det sex plus fyra timmar, och delar man den i tre så kan det bli sex plus en plus två timmar. Det är ganska stor skillnad om man får vila i fyra timmar eller i en eller två timmar. Man kan ju tycka att man klarar sig med att sova i sex timmar. Hur många av oss kan bara lägga sig ned och sova? Så fungerar det inte. På de sex timmarna ska man hinna äta och duscha. Man kanske inte somnar direkt när man lägger sig ned, utan får sova fyra eller fem timmar. Det är viktigt att ha det klart för sig. Därför tycker jag att det är konstigt att majoriteten i utskottet inte kan tänka sig att stå kvar vid att man bara får dela upp det i

två delar. Vi är faktiskt inte tvingade att göra den här förändringen; det skriver ni själva i betänkandet. Varför kan ni inte ställa upp på att behålla uppdelningen på två delar i stället för tre?

Anf. 81 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Jag vill betona att den viktigaste förändring som sker nu gäller den minsta sammanlagda tiden för vila under varje 24-timmarsperiod. Med det här lagförslaget kommer det att alltid vara minst tio timmars vila varje dag året runt, jämfört med tidigare när man kunde gå ned till sex timmar under två dygn under en sjudagarsperiod.

Gunilla Carlsson nämnde sjöfartens speciella förutsättningar. Sjöfarten har speciella förutsättningar. Sjöfarten verkar i allra högsta grad på en internationell marknad. Det är viktigt att vi ser till att vi har en svensk konkurrenskraftig sjöfartsnäring som kan verka på den internationella marknaden. Det gör att Sverige kan vara en stark röst internationellt för att driva till exempel frågan om villkor för säkerhet, miljöfrågor och frågan om vilotid för sjömän.

För varje nationell åtgärd som avviker från de internationella reglerna riskerar vi att svenska fartyg flaggas ut till andra länders register, vilket gör att de ändå inte får någon förbättring i vilotiden. I den här konventionen har man kommit ett steg framåt när det gäller vilotiden för sjömän genom att man får upp den minsta sammanlagda vilotiden under en 24-timmarsperiod till tio timmar i stället för sex som det är med den nuvarande lagstiftningen.

Anf. 82 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Fru talman! Det här är intressant. Nu lyfter man fram att det är för att man ska konkurrera och måste vidta åtgärder. Varför gör inte regeringen något av allt det som vi lyfter fram i vår reservation, om man värnar svensk sjöfart? Vi har mängder av åtgärder. Branschen väntar på att det ska införas en tonnageskatt, men det bryr man sig inte om.

Malin Löfsjögård talar om att vi ska vara en stark röst på den internationella marknaden. Då hade det väl varit snyggt att säga att vi värnar sjömännen och tycker att de ska ha möjlighet att vila. Därför går vi inte med på de här minimikraven. Vi kan ha en annan lagstiftning. Vi behöver inte ändra till att dela upp det i tre delar i stället för två.

Vi ställer upp på de andra förbättringarna. Det är jättebra att man inte kan göra undantagen längre. Varför kan inte den borgerliga majoriteten i utskottet se att uppdelningen i tre delar inte är till gagn för sjömännen utan snarare tvärtom?

Om det handlar om svensk konkurrenskraft tror jag att det finns många andra saker man kan göra i stället för att försämra arbetsvillkoren för sjömännen, för det är det man gör nu. Den ena delen är jättebra, och den ställer vi socialdemokrater upp på. Men att dela upp vilotiden i tre perioder i stället för två är inte bra för sjömännen och inte för säkerheten. Som jag lyfte fram i mitt anförande är trötthet en av de bidragande orsakerna till olyckor. De här människorna jobbar ju inte i tre eller fyra dagar. Det handlar om flera veckor då man inte får ordentligt med sömn.

Den som har haft små barn vet vad det innebär att inte få sova flera nätter i rad. Då vet man att det är under en kort period, men det här är hela tiden.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Godkännande av den
reviderade STCW-
konventionen*

Anf. 83 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera, när vi lyssnar på Gunilla Carlsson, att det ropas på att vi ska ha samma regler som andra länder, till exempel tonnageskatt, och att vi ska ha undantag när det gäller vilotiden.

Vi kan också konstatera att den allra viktigaste förändringen i konventionen, som kanske inte alltid är lätt att komma fram till internationellt, är att man ser till att den sammanlagda vilan för sjömän under varje 24-timmarsperiod varje dag året runt ska vara minst tio timmar. Jämför det med att man inte gör någon förändring över huvud taget i konventionen. Jag tycker att det är viktigt att belysa det. Socialdemokraterna vill både ha kakan och äta upp den.

Jag tror också att det är viktigt att se långsiktigt på sjöfartens konkurrensförutsättningar. Det debatterade vi här i kammaren för en dryg månad sedan när vi behandlade ett betänkande med allmänna motionsyrkanden om sjöfart. Vi klargjorde då att detta ligger på regeringens bord. Man arbetar nu med en beredning av den utredning som finns om att stärka svensk sjöfarts konkurrensförutsättningar.

När man lyssnar på Socialdemokraterna kan man tro att man kan införa tonnageskatt i ett nafs.

Jag kan ju inte ställa någon fråga till Gunilla Carlsson, utan får fråga mig själv: Hur har Socialdemokraterna tänkt lösa den latent skatteskuld som för några år sedan var 10 miljarder? Den frågan har aldrig blivit utredd när det gäller tonnageskatt. Det är ett exempel på vikten av att se långsiktigt på den här frågan.

Jag vill betona att de förändringar i vilotid som nu sker för sjömän är ett fall framåt jämfört med hur det har sett ut tidigare. Nu kommer de att få minst tio timmars vila per dygn varje dag året runt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

12 § Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU25

Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård (prop. 2010/11:107).

Anf. 84 ARHE HAMEDNACA (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 6 och de gemensamma med Miljöpartiet och Vänsterpartiet nr 2, 3 och 8.

Alla barn och ungdomar har rätt till en trygg uppväxt. Med tryggheten som grund kan det egna ansvaret växa med tiden. I vårt samhälle har de flesta barn en trygg och bra uppväxt. En trygg uppväxt innebär att vi måste ta större hänsyn till våra ungdomar för att skapa ett socialt hållbart samhälle. Varje ungdom har rätt till en trygg uppväxt, till ett utvecklande liv i frihet och till hälsa, oavsett vilken status föräldrarna har. Alla förtjänar en trygg uppväxtmiljö fri från alkohol, droger och våld.

Att vara ung i dagens samhälle kan innebära ängslan för att inte duga inför andra, att inte räcka till i skolan eller för att behöva göra saker man egentligen inte vill för att bevisa att man är en i gänget.

Att barn och ungdomar hamnar i kriminalitet är ett stort misslyckande, inte bara för enskilda familjer och barn utan för hela samhället, inte minst för oss som fattar viktiga beslut.

Därför är varje debatt om hur vi kan förhindra att unga människor hamnar i kriminalitet viktig. Men det är också viktigt att hitta eller skapa fungerande metoder för att kunna ta hand om dem som redan hamnat där.

Jag är helt övertygad om att många av oss som sitter i den här kammararen oavsett politisk färg vill ge ungdomarna ett gott liv. Det som kan skilja oss åt är metoder, insatser och prioriteringar. Det finns inga enkla lösningar, det vet vi alla, och det behövs insatser på många plan och engagerade föräldrar och medmänniskor.

Vi socialdemokrater ger aldrig upp kampen mot utanförskap, utslagning och kriminalitet när det gäller barn och ungdomar.

Att förhindra att ungdomar hamnar i brottslighet är en av våra absolut viktigaste uppgifter. Därför kommer alltid det brottsförebyggande arbetet att vara grundläggande för oss socialdemokrater.

Fru talman! Dagens debatt handlar om förbättrad utslussning från slutna ungdomsvård. Regeringen har i sin proposition föreslagit flera förändringar vilka har till syfte att åtgärda brister inom den slutna ungdomsvården genom förbättrad verkställighet och utslussning för ungdomar.

Vi välkomnar en lagreglering av en individuellt utformad verkställighetsplan som även betonar att det krävs ett nära samarbete med socialtjänsten. Men vi tycker att det även behövs ett utvecklat samarbete med hälso- och sjukvården.

Många av ungdomarna inom den slutna ungdomsvården mår psykiskt dåligt och har missbruksproblem. Därför tycker vi att regeringen även borde lyfta in vårdperspektivet och se till att samarbetet stärks även på det planet.

Ett annat område som vi tycker är viktigt är skolan. Många av de unga som slussas ut återkommer till skolan och har ett stort behov av fortsatta studier.

För att skolan ska kunna ta hand om dessa ungdomar behövs både kunskap och fungerande metoder. Därför menar vi att regeringen på ett bättre sätt måste fundera på hur skolan ska vara med i samarbetet med andra aktörer. Det är mycket viktigt. Att de här ungdomarna lyckas i sin skolgång är den bästa preventiva åtgärden.

Fru talman! Regeringen vill införa en möjlighet att använda elektroniska hjälpmedel, så kallad elektronisk fotboja, för att kontrollera villkor som ställs om var den dömda ska befinna sig.

Detta är ett verktyg som tidigare inte har funnits för unga som vistas på särskilda ungdomshem. Enligt Brås utvärdering 2005 fungerade den bättre för äldre än för yngre sett utifrån andelen återfall. Andra försök i andra länder, till exempel i Holland, har lagts ned eftersom erfarenheterna av elektronisk fotboja för unga lagöverträdare inte var positiva. Ibland uppfattades det som betungande både för ungdomarna och för deras familjer.

Vi anser att det positiva är att fler dömda kan få möjlighet att ta del av insatser utanför det särskilda ungdomshemmet. Många av de dömda klarar av en normalisering i yttre miljö i den verksamhet som finns redan i dag. För några kan det däremot behövas ytterligare kontrollåtgärder. Vi

vet att själva utslussningen är ett svårt steg. Många unga återfaller i kriminalitet under denna tid.

Vi förkastar inte elektronisk övervakning som en möjlighet att skapa bättre förutsättningar för dem som i dag av säkerhetsskäl inte kan vistas utanför det särskilda ungdomshemmet. Men det är jätteviktigt att användandet sker utifrån en prövning i varje enskilt fall, och det får inte innebära att kontrollåtgärder i form av elektronisk fotboja används på dem som redan i dag har fått förtroendet att få insatser utanför det särskilda ungdomshemmet.

Regeringen har valt att inte införa elektronisk övervakning under en provtid. Vi menar att detta är fel. Med hänsyn till kunskapsläget och att tekniken inte är prövad tycker vi att en försöksperiod på två år är lämplig.

Fru talman! Man ska inte bara fokusera på repressiva åtgärder som bevakning. De behöver kanske i ännu högre utsträckning både kunniga och engagerade människor som kan ge dem hopp och tro på ett normalt liv i framtiden.

Den socialdemokratiska regeringen införde möjligheter för kommuner att inrätta särskilt kvalificerade kontaktpersoner. Reformen trädde i kraft den 1 januari 2007. Avsikten med reformen var att tillgodose den unges behov av särskilt stöd och vägledning för att motverka risken för missbruk av beroendeframkallande medel och för att motverka brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Kontaktpersonen skulle ha ett tätt, personligt och omfattande stöd med den unge. Reformen gällde unga under 21 år. Meningen med dessa kontaktpersoner är att de ska kunna vara särskilt behjälpliga när det gäller unga som behöver stöd och kontakt och som befinner sig i verkställighet av sluten ungdomsvård, men även efter det att ungdomsvården upphört.

Någon utvärdering av denna reform har tyvärr inte skett. Därför tycker vi att regeringen snarast bör se över hur reformen med särskilt kvalificerade kontaktpersoner genomförts i kommunerna.

Utskottets majoritet tycker att snart fyra år är för kort tid för att utvärdera reformen. Det är ett märkligt synsätt för en sådan viktig reform.

Regeringen vill att Statens institutionsstyrelse ska ges möjlighet att använda sig av två nya provtagningsmetoder, svett- och salivprov.

Socialstyrelsen avstyrker förslaget med motiveringen att dessa metoder inte är tillräckligt vetenskapligt utprovade och utvärderade. Vi delar Socialstyrelsens slutsatser om att provresultat genom drogtester är integritetskänsliga och att felaktiga svar kan få stora konsekvenser för den enskilde. Vi får inte glömma att det handlar om ungdomar och att förtroendefulla relationer betyder mycket i behandlingsarbete av unga människor. Dessa typer av provtagningar är inte säkra och kan ge felaktiga resultat, vilket kan få effekter för den som råkar ut för dem. Förtroendet för institutioner och för dem som arbetar där riskeras. Alla vet att förtroendekapital är en av de viktigaste delarna för att kunna arbeta med ungdomar.

Vi ansluter oss därför till Socialstyrelsens slutsatser, och vi avstyrker regeringens förslag om att införa svett- och salivprov som drogkontroll.

Fru talman! Det mest effektiva sättet att bekämpa brottslighet är att se till att den aldrig inträffar. Det brottsförebyggande arbetet måste ske på samtliga nivåer i samhället, särskilt när det gäller ungdomskriminalitet.

Ungdomar behöver bra bemötande och goda förebilder. Detta har jag sett i mitt gamla arbete på Fryshuset.

Barn och ungdomar som begår brott har ett särskilt behov av stöd och hjälp av alla samhällets goda krafter för att kunna återföras till ett väl fungerande socialt liv utan fortsatt kriminalitet. Därför är det viktigt att aldrig ge upp hoppet om att det är möjligt. Det är ett ansvar som vi har mot våra barn och ungdomar!

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till våra reservationer.

I detta anförande instämde Elin Lundgren och Laila Olsen (båda S).

Anf. 85 MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag vill tacka Hamednaca för en bra genomgång av våra gemensamma reservationer. Naturligtvis står vi i Miljöpartiet bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall bara till de gemensamma reservationerna 2, 3, 7 och 8.

Fru talman! Vi stöder grundtanken att den sista delen av påföljden, sluten ungdomsvård, ska kunna verkställas utanför ungdomshemmet som en form av utslussning. Av tidigare erfarenhet vet vi att första tiden efter frigivning är en kritisk period när det gäller risken för återfall. En genomtänkt gradvis övergång kan minska denna risk för återfall.

Därför är det bra att utslussningen blir en del av påföljden och att Statens institutionsstyrelse därmed får ansvaret för att den sker på ett genomtänkt och bra sätt. Dagens ordning, att socialtjänsten har ansvaret för att det blir en bra övergång från den låsta institutionen till frihet, har varit mer osäker.

Vi i Miljöpartiet tycker dock att förslaget rymmer en del tillämpningsproblem. Vi har tittat närmare på vad som sägs från en del av remissinstanserna och också på tidigare skrivelser och intentioner från utskottet.

De här tillämpningsproblemen bottnar bland annat i avvägningen mellan straff- och behandlingsprinciper. Men hänsyn till att LSU innebär ett strikt tidsbegränsat straff skulle man kunna tänka sig att även rätten till utslussning var reglerad utifrån sådana principer. Det innebär att det skulle vara tydligt för dömda ungdomar vad som krävs för att få utslussning, till exempel att strafftiden är av viss längd och att man sköter sig bra men också hur lång utslussningstiden ska få vara. Detta är i dag huvudprincipen vid utökad frigång för vuxna fängelsedömda.

Så är förslaget emellertid inte uppbyggt. I stället grundas det på behandlingsprincipen, det vill säga på att individens behov avgör vem som ska få utslussning och på hur länge utslussningen kan pågå. Det här liknar kriterierna för vårdvistelse.

En av utgångspunkterna för svensk straffrätt är att unga personer som begår brott så långt som möjligt ska slippa fängelse som påföljd. Enligt 30 kap. 5 §, brottsbalken får den som begår brott innan han eller hon fyllt 18 år dömas till fängelse endast om det finns synnerliga skäl.

Jag har vid tidigare arbete i utskottet varit med på studiebesök i utlandet. Vi har då sett på vilket sätt andra länder hanterar den här typen av frågor – unga så långt ned som till tolv års ålder kan dömas till fängelse.

Att rätten i de här fallen i första hand ska bestämma att påföljden ska vara sluten ungdomsvård i stället för fängelse framgår vid vidare läsning

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Förbättrad utslussning
från sluten
ungdomsvård*

i brottsbalken. För brott som någon begått efter det att han eller hon fyllt 18 men innan han eller hon fyllt 21 år får rätten döma till fängelse just med hänsyn till gärningens straffvärde och de särskilda skäl som finns.

Om man tittar på vad som händer när en ung människa hamnar i en frihetsberövande påföljd ser man att all erfarenhet visar att det finns en ökad risk för att, av naturliga skäl, träffa andra kriminella personer och därigenom få denna kunskapstradering som är allt annat än önskvärd. Vi vet också att det kan leda till en ökad risk för fortsatt brottslighet. Vårt fokus måste därför ligga på att förhindra unga från att begå brott.

En frihetsberövande påföljd måste alltid kombineras med ett effektivt samarbete mellan socialtjänst och kriminalvård samt en individuellt utformad rehabilitering för den enskilde. Därför välkomnar vi de åtgärder som regeringen föreslår när det gäller de individuellt utformade verkställighetsplanerna enligt LSU och möjligheterna att meddela villkor för att den unge ska få vistas utanför hemmet.

Men detta riskerar att bli ett slag i luften om man inte samtidigt ser till att berörda kommuner och deras personal samt Statens institutionsstyrelse och dess personal ges erforderliga resurser för att kunna ta detta viktiga uppdrag på allvar.

Sett till hur regeringen framfört den del som handlar om utslussning vet vi att syftet i grunden är gott: att se till att de unga inte är kvar onödigt länge. Men det finns också ett problem i just denna del.

När det gäller just detta med fotboja ska jag förtydliga Miljöpartiets ståndpunkt. Det handlar då om vad vi kallar för intensivövervakning med elektronisk kontroll. Detta är reglerat i lag. Det kan beviljas en person som dömts till maximalt fem månaders fängelse och som i övrigt uppfyller vissa förutsättningar. Detta är alltså en ersättning för fängelse, vilket är viktigt att känna till.

Men för den som döms till en påföljd som medför vård eller föreskrift om viss behandling kan denna inte ersättas med så kallad fotboja. Miljöpartiet menar att detta tydligt pekar på att det för personer som dömts till fängelse för brott och som inte har ett särskilt vårdbehov ska vara möjligt att ersätta kortare fängelsevistelse med fotboja.

Tidigare har vi varit positiva till detta. Vi ser att det går att utöka denna form. Men i just det här fallet anser vi i likhet med Socialstyrelsen att kontroll av att den dömda bättre följer uppställda villkor bättre kan ske genom utvecklade personliga kontakter mellan den som avtjänar straffet och tjänstemän till exempel inom socialtjänsten och hos Statens institutionsstyrelse.

Utskottsmajoriteten menar att det ena inte utesluter det andra, och det må så vara. Men problemet är att vi ibland alltför mycket litar på olika typer av metoder för att se till att färre jobbar inom området.

Täta samtal och andra kontakter som människor som jobbar med dessa ungdomar har leder oftast till att den enskilde faktiskt bättre tillgodoser sig information och den språngbräda in i samhället som det kan vara att få den här typen av kontakter.

Vi menar att personlig kontroll under praktiktjänstgöringen exempelvis men också under transporter till och från kan ha en väsentligt bättre påverkan på den enskildes agerande än en fotboja. Naturligtvis kommer vi att få höra företrädare för Alliansen säga att det finns ungdomar som inte är mottagliga för detta. Men då är det väl framför allt vård, inte mer

kontroll, som behövs för dessa unga människor. Kontroller måste ske så att dessa unga finns kvar inom systemet, men det får inte ske så till den grad att man känner att det här ersätter personal, människor.

Fru talman! Jag vill också lyfta fram den del som handlar om på vilket sätt det har uppstått en känsla av att ungdomar faktiskt kan se det här som en belöning snarare än som ett straff. Om möjligheten till utslussning blir någonting som upplevs som attraktivt bland dem som döms till sluten ungdomsvård finns risken att ungdomarna kommer att uppfatta kriterierna som orättvisa och obegripliga. Men det är väl det sista som dessa ungdomar behöver.

Det gäller särskilt möjligheten att få komma hem innan strafftiden gått ut.

Den behovsmodell som jag resonerade om tidigare kan teoretiskt sett få som konsekvens att den som sköter sig men inte har så stora sociala problem får vara kvar på ungdomshemmet hela strafftiden, medan andra får lämna hemmet tidigare. Det är ologiskt och otydligt, och det är, som jag sade, det sista dessa unga människor behöver.

Anf. 86 MARIANNE BERG (V):

Fru talman! I detta betänkande vill jag belysa en punkt: punkt 6, Förbättrade kontrollmöjligheter.

Fru talman! Elektronisk övervakning eller så kallad fotboja är ett alternativ till fängelse. Det är helt okej. Men barn sätts inte i fängelse. Därför anser Vänsterpartiet att barn inte heller ska ha fotboja.

Det fanns en tidigare överenskommelse om att det inte skulle ske. Men från och med i dag är denna överenskommelse spräckt. Det är bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som fortfarande står bakom den. Med det förslag till fotboja på ungdomar som ligger tycker jag att ni övriga sviker ungdomarna.

Det är trist att majoriteten i riksdagen i dag bara vill gå allt längre i ingripanden mot barn och ungdomar som på ett eller annat sätt har hamnat snett i samhället.

Det har visat sig att de flesta ungdomar som avtjänar straff för ett brott inom sluten ungdomsvård under sin uppväxttid har haft obefintliga vettiga vuxenkontakter. Det är kort och gott ett stort samhälleligt misslyckande.

Att sakna tillit till vuxna, att sakna tillit till samhället är en springande punkt där vi måste se till att ungdomarna får tillbaka den tilliten. Att ge trygghet, att ge en knuff framåt, att stödja, hjälpa och komma tillbaka, att hitta sig själv, att hitta tron på sig själv och sin omgivning måste vara A och O.

Detta kan vi bland annat se genom att barn och ungdomar har en positiv fritid, en jättebra skolutbildning och bra praktikplatser. Kort och gott: att satsa på förebyggande åtgärder är det bästa – inte bara lägga på i straffskalan.

Fru talman! Fotboja på vuxna har jag sagt att Vänsterpartiet tycker är helt okej, för det är i stället för fängelse. Men att sätta fotboja på ett barn eller en ungdom som ska komma ut i samhället igen tycker jag är totalt oacceptabelt. Först döms jag till sluten ungdomsvård. Sedan ska jag även bära fotboja. Jag tycker att ni går åt helt fel håll.

Prot. 2010/11:111

8 juni

*Förbättrad utslussning
från sluten
ungdomsvård*

Hur hjälper vi den unge med att få tillbaka sin tro på sig själv och sin omgivning genom att sätta en boja på foten? Jag hoppas att jag får svar på det när någon från Alliansen är uppe här.

Fru talman! Lite grann som Socialstyrelsen anser Vänsterpartiet att den unge är i behov av positiva vuxna kontakter som kan stödja, hjälpa och ge råd om hur livet ska kunna byggas upp positivt och gå framåt. En fotboja kan och får aldrig ersätta personliga kontakter, men majoriteten i denna kammare tycks tycka att det är okej nu.

Fru talman! Fotboja på vuxna säger jag ingenting om – jag har upprepat det flera gånger. Men fotboja till barn säger jag klart nej till.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation 7 i betänkandet.

Anf. 87 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! I dag debatterar vi viktiga lagändringar för att fler unga som har dömts till sluten ungdomsvård ska kunna komma ut som laglydiga medborgare efter avtjänad påföljd.

Varje år är det – tyvärr, kan man säga – ungefär 100 unga som döms till sluten ungdomsvård. Det är en påföljd som innebär att de är frihetsberövade mellan 14 dagar och fyra år. Det är väldigt grova brott som de ungdomarna har begått. Det är grovt rån, grov misshandel, mord, dråp, våldtäkt och den typen av brott som föranleder att man döms till sluten ungdomsvård.

De som döms var under 18 år när brottet begicks, men de kan avtjäna påföljden även efter det att de har fyllt 18 år.

Detta är inte en del av kriminalvården utan en särskild påföljd som avtjänas på Statens Institutionsstyrelses särskilda ungdomshem.

Den genomsnittliga tiden för dem som döms till sluten ungdomsvård är nio månader. Det är ganska lång tid för en ung människa. Man ska också komma ihåg att det inte finns någon villkorlig frigivning från sluten ungdomsvård på samma sätt som äldre kan få som har dömts att avtjäna sin påföljd i en kriminalvårdsanstalt.

Statens Institutionsstyrelse har gjort en utvärdering. Den visar att cirka en tredjedel av de dömda inte hade någon planerad utslussning inför frigivningen. Samtidigt vet vi att det är just övergången från tiden inne på institutionen till att leva i frihet som är den kritiska i fråga om den unge ska återfalla i brott eller inte.

Vi från Alliansen tycker att det är oerhört viktigt att alla unga på sluten ungdomsvård ska förberedas för ett liv i frihet. Därför har regeringen lagt fram ett förslag – som justitieutskottet har ställt sig bakom – om att ändra lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård så att en individuell utformad verkställighetsplan ska upprättas för den dömda. Det ska alltså alla ha.

Vi föreslår också en ny lagparagraf om att den dömda under den senare delen av verkställigheten ska förberedas för ett liv i frihet genom konkreta åtgärder. Sådana åtgärder kan till exempel vara utbildning, praktik och att hitta en bostad.

Fru talman! Vi vet enligt en äldre undersökning att ungefär tre av fyra – 75 procent – av dem som har lämnat sluten ungdomsvård återfaller i brott inom tre år. Det är en förskräcklig statistik. Det är långt mycket sämre än hur det ser ut i kriminalvården när vuxna har dömts och avtjänat sitt straff i fängelse.

Sis undersökte återfallen lite noggrannare år 2009 och kom fram till tre faktorer som signifikant ökar risken för återfall i brott.

Den första är den unges tidigare brottsbelastning. Har de unga ett långt register av brott bakom sig innan de dömdes till sluten ungdomsvård återföll de också i brott oftare än om det var efter första brottet som de hamnade i sluten ungdomsvård. Även om det är sällsynt kan det ju efter ett mycket grovt brott hända att man faktiskt hamnar i den påföljden.

Den andra återfallsfaktor som Sis kom fram till är avvikelse från vården. Det visade sig att de som hade avvikit från sluten ungdomsvård återföll i brott efter avtjänat straff oftare än de som inte hade avvikit. Det visar att säkerheten inom sluten ungdomsvård är viktig också för att minska återfall i brott.

Den tredje återfallsfaktorn var att få vistelser utanför ungdomsvården under avtjänad tid gjorde att man återföll i brott. Det var alltså viktigt att de unga kunde få vistas utanför sluten ungdomsvård under tiden de avtjänade sin påföljd. Fick de det minskade återfallen i brott.

Därför lägger vi nu fram ett förslag om att elektronisk övervakning ska kunna användas inom sluten ungdomsvård. Det gör att fler unga som är dömda kan slussas ut i samhället under kontrollerade former, så att fler får möjlighet att befinna sig utanför sluten ungdomsvård under den tid som de avtjänar sitt straff.

Inom kriminalvården vet vi att elektronisk övervakning har gett positiva resultat. Brå har visat det i sin utvärdering. Nu vill vi alltså ge de unga som har dömts till sluten ungdomsvård samma möjlighet.

Det ska, fru talman, betonas att ingen dömd ungdom ska tvingas till elektronisk övervakning.

På debattörerna från Miljöpartiet och Vänsterpartiet tidigare har det låtit som att vi skulle tvinga unga att ha elektronisk övervakning. Så är det inte. Elektronisk övervakning ska inte ersätta de personliga kontakterna mellan den dömda och vårdpersonalen. Det är mycket tydligt.

Därför är det förvånande att Vänsterpartiet och Miljöpartiet säger nej till att ge de unga, som ändå har haft och har det svårt i livet, den här möjligheten att slussas ut i samhället för att kunna leva ett laglydigt liv i frihet. Vi vet att genom att ge fler möjlighet att vistas utanför sluten ungdomsvård kan vi minska återfall i brott. Det säger ni alltså nej till.

Socialdemokraterna säger ja till den här möjligheten, och det är bra. Dock vill man ha det som en tvåårig försökslagstiftning. Som svar på det kan jag säga att samtidigt som det här införs får Brå i uppdrag att utvärdera lagstiftningen. Skulle det visa sig att det inte alls ger några positiva effekter är det klart att man får tänka om. Men det finns ingen anledning att göra det till en tillfällig lag som sedan måste göras om redan om två år.

Den tredje lagändring som jag skulle vilja ta upp här, fru talman, är att införa nya provtagningsmetoder för drogkontroll. Inom sluten ungdomsvård i dag får man använda urin-, blod- och utandningsprov för att kontrollera om den dömda är påverkad av alkohol, narkotika, dopning eller någonting annat.

Ofta upplevs det som integritetskränkande, alldeles särskilt urinprovet. För att kunna minska antalet urinprov och därmed också minska integritetskränkningen har kriminalvården i dag möjlighet att använda

svett- och salivprov som ett sållningsinstrument för att se om man behöver ta ytterligare prov.

Vi föreslår att de betydligt enklare och mindre integritetskränkande proven med svett och saliv även får användas inom slutenvård och dessutom när det gäller vård enligt LVM och LVU, alltså lagen om vård av missbrukare och av unga.

Mot detta reserverar sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, vilket förvånar mig. Ett förslag som minskar integritetskränkningen, att man kan ta en enklare form av prov i stället för att tvinga de unga till exempelvis urinprov, säger ni nej till.

Jag skulle även vilja lyfta upp ytterligare två reservationer som finns i betänkandet och som kommer från Sverigedemokraterna. Då använder jag ordet svårbegripliga reservationer.

Den första: Sverigedemokraterna reserverar sig dels för obligatoriska konfrontationer, dels mot att den dömdes verkställighetsplan ska tas fram i dialog med den dömde.

Man kan fundera på vad en obligatorisk konfrontation är. Det låter inte speciellt trevligt, men jag utgår från att Sverigedemokraterna menar någonting i stil med den medling som redan finns men att de tycker att den ska vara obligatorisk för gärningsmannen. Så är det inte i dag, utan medling är frivilligt för både brottsoffer och gärningsman, och det finns verkligen goda grunder för det. Hela medlingsinstitutet bygger på att båda parterna, både gärningsman och brottsoffer, vill träffas för att under ledning av en erfaren medlare prata om vad som egentligen hände. Jag skulle inte uppmuntra ett brottsoffer att gå till ett medlingstillfälle dit gärningsmannen var tvingad att gå. Man kan själv fundera över vilken upplevelse det skulle kunna bli för brottsoffret.

Den andra något märkliga reservationen från Sverigedemokraterna handlar om att den individuellt utformade verkställighetsplanen, som vi säger ska finnas för alla unga som dömts till slutenvård, för den dömde inte ska tas fram i dialog med den dömde. Vi menar precis tvärtom att det i största möjliga utsträckning är viktigt att komma överens om vad den dömde behöver göra under verkställighetstiden för att livet efter avtjänat straff ska bli så bra som möjligt.

Det är väl ingen som tror att det går att få en lika bra behandling eller en lika bra skolgång genom tvång som då den unge själv är motiverad att genomgå behandlingen och få en bra skolgång.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 88 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Att det inte finns någon planering tycker jag naturligtvis är illa, men det var inte för att hålla med dig om det som jag begärde replik. Du nämnde att Brottsförebyggande rådet har sagt att fotboja har haft en positiv effekt. Det sade du i ditt anförande. Så är det inte, utan vad de har sagt är att det fungerar bättre på vuxna än på yngre när det gäller återfall. Det var nog ett slag i luften från din sida. Det finns ingen statistik som du kan ta fram för att visa att Brottsförebyggande rådet har sagt att det fungerar bra för unga – det finns inte.

Är det inte bättre att bygga upp det som dessa ungdomar har saknat: positiva vettiga vuxna kontakter, vuxna som man kan prata med, som man kan planera med och som man kan få stöd och vård av? Det är väl bättre än en fotboja, för den kan man mig veterligen inte prata med.

Varför inte i stället för fotboja lägga resurserna på det personliga omhändertagandet?

Anf. 89 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag beklagar om Marianne Berg inte lyssnade eller missuppfattade vad jag sade. Vad jag sade i mitt anförande var att Brå har utvärderat hur elektronisk övervakning fungerar inom kriminalvården. Där sitter inte de unga, så det är klart att det inte finns någon utvärdering av hur det fungerar på unga. Brå har gjort en utvärdering av hur det har fungerat inom kriminalvården. Det har visat ge positiva resultat, med mindre av återfall i brott för dem som har avtjänat sin tid med fotboja eller avslutat sin fängelsevistelse med fotboja.

Med tanke på de positiva erfarenheter som finns inom kriminalvården vill vi ge de unga inom sluten ungdomsvård samma möjlighet. Det är precis vad det är – det är en möjlighet för de unga att vara ute, utanför det slutna vårdhemmet. Ert förslag innebär i praktiken att de unga ska sitta kvar inne på en sluten ungdomsvård, medan vi säger: Om de sköter sig kan de få komma ut, träffa sin familj och sina syskon och föräldrar utan att ha bevakning hela tiden. De kan få komma ut med elektronisk övervakning. Det går att kontrollera att de befinner sig där de får befinna sig.

Ni säger nej till det, och det innebär i praktiken att den unge kommer att sitta kvar inom sluten ungdomsvård. Vi vet att med färre vistelser utanför ungdomshemmen blir det fler återfall i brott.

Anf. 90 MARIANNE BERG (V) replik:

Fru talman! Att sitta kvar inom sluten ungdomsvård är inte ett alternativ som vi har sagt ska finnas. Vi säger: I stället för fotboja satsa på personer kring den unge. Johan Linander sade: Unga ska inte utsättas för bevakning hela tiden. Men vad är fotbojan om inte bevakning hela tiden? Då är det väl bättre att ha personer kring sig som kan stötta och prata så att man kan gå vidare. Där förstår jag inte riktigt vad du menar.

Det har gjorts försök i bland annat Holland. De avslutades, för man nådde inte några förbättringar för de unga.

Därför säger jag åter: Varför inte sätta hela styrkan på att skapa trygghet för de unga? Du tog upp att man ska få träffa föräldrar och så vidare. Ja, träffa föräldrar, träffa kamrater, träffa personer i samhället som kan stötta en på rätt väg. Man kan gå till en praktikplats där det finns personer som kan stötta upp och som känner till ens förehavanden tidigare. Det kan gälla att de unga vill gå en utbildning där man känner till dem och kan stötta dem på ett speciellt sätt.

Jag ser ingen lösning över huvud taget. Jag ser bara en belastning och tycker att det är en kränkning att sätta på ett barn eller en ungdom en fotboja i stället för att satsa på personer runt omkring dem.

Anf. 91 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Marianne Berg inte har läst propositionen, för det här är en möjlighet. Vi tvingar ingen ung som sitter på

slutna ungdomsvård att ta på sig en fotboja, utan det är en möjlighet som de har, så påstå inte att vi tvingar på någon en fotboja.

Det alternativ som Marianne Berg lägger fram till att en unge till exempel skulle få 24 timmars frigång och få åka hem till sina föräldrar och syskon, kanske till en flickvän eller pojkvän, är att det ska finnas med två övervakare som ska kontrollera att personen befinner sig på rätt plats hela tiden. Så skulle man kunna göra. Det blir väldigt dyrt – det är en sak, men Vänsterpartiet brukar inte ha några problem med att finansiera allting med höjda skatter – men det är en annan debatt. Ursäkta mig, fru talman. Men jag tror faktiskt att den unge hellre väljer att ha en elektronisk övervakning, en fotboja, och kan umgås med speciellt flickvännen eller pojkvännen än att ha två övervakare med som ska kontrollera att man befinner sig på rätt plats.

Det här är en möjlighet för den unge som jag är helt övertygad om att många som sitter på slutna ungdomsvård i dag ser fram emot att kunna använda för att få befinna sig utanför den slutna ungdomsvården under kontrollerade former i större omfattning än i dag. Vi vet att tack vare detta kommer vi att ha möjlighet att få ned antalet återfall i brott, och det är det som vi vill uppnå med detta förslag.

Anf. 92 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Johan Linander, för en tydlig genomgång av både egna och andras förslag!

Jag vill fråga Johan Linander om remissinstansernas inställning och hur man kan komma fram till så vitt skilda åsikter om provtagningsmetoderna.

När det gäller elektronisk fotboja har ni en majoritet i utskottet och i kammaren, och det kommer att genomföras. Vi kommer att få se hur det här kommer att utvecklas. Det är möjligt att det blir så bra som både du och dina allianskamrater påstår.

Men när det gäller provtagningsmetoderna vill jag lyfta fram den remissinstans som ska granska om vård- och behandlingsmetoder är förenliga med vetenskap och beprövad erfarenhet, nämligen Socialstyrelsen. De avstyrker en användning av dessa metoder. De anser dessutom att metoden hårprov inte heller är vetenskapligt beprövad.

Min fråga till Johan Linander är: Vad är det som gör att ni sitter inne med mer, bättre eller djupare kunskap än den instans som har till uppgift att titta på de här frågorna?

Anf. 93 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag hälsar Mehmet Kaplan välkommen tillbaka till justitiedebatterna om han har saknat dem. Men jag förstår att han inte kan hänga med i alla ärenden eftersom han inte längre sitter i justitieutskottet. Svaret finns också i propositionen.

Först och främst föreslår vi inte att man ska använda hårprov. Det fanns med i förslaget från början, men det finns inte med i förslaget nu, utan det vi vill införa är bara svett- och salivprov.

Det stämmer att man inte kan använda svett- och salivprov för att till exempel i en domstol döma någon för att ha använt narkotika, för det är inte tillräckligt säkert. Däremot kan svett- och salivproven användas som ett sållningsinstrument. I stället för att först ta ett urinprov för att kontrol-

lera någonting kan man ta ett svettprov och ett salivprov och då få svar på om man behöver ta ytterligare prov. Man kan alltså på det här sättet minska antalet urinprov. Jag antar att Miljöpartiet också håller med oss om att det måste vara betydligt mer integritetskränkande med ett urinprov än ett saliv- eller svettprov.

Det är svaret på din fråga.

Anf. 94 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Johan Linander. I min fråga lyfte jag fram två delar. Det är naturligtvis välkommet att den ena delen är besvarad och att man inte ska använda sig av hårprov.

Min andra fråga handlar om Statens institutionsstyrelse. De anför själva att de här metoderna inte är beprövade och inte kan användas generellt utan bara för sällning, precis som Johan Linander anförde. Men problemet här är ingången till frågan.

Jag ska citera ur Statens institutionsstyrelses remissvar. De framför följande: ”För provtagning krävs idag att man misstänker att den unge är påverkad av t.ex. alkohol eller narkotika. För att SiS ska kunna bedriva en ändamålsenlig vård är det viktigt att institutionerna hålls drogfria, och det kan uppkomma situationer inom verksamheten där man behöver kontrollera om en intagen är drogpåverkad utan att någon misstanke föreligger. Myndigheten har erfarenhet att det vid SiS institutioner, liksom inom Kriminalvården, finns ett behov av en generell möjlighet till provtagning. Enligt SiS finns därför inte anledning att uppställa krav på misstanke för att provtagning ska få ske.”

Sis har således själva för avsikt att minska på rättssäkerhetsgarantier, rättssäkerhetsgarantier som jag vet att Johan Linander håller väldigt högt, när de ska använda de nya metoderna som regeringen vill ge dem.

Det här tycker inte vi från Miljöpartiet är acceptabelt, särskilt inte som regeringen faktiskt inte ens bemöter Sis påstående i vare sig propositionen eller i majoritetstexten i betänkandet. Det finns en uppenbar risk att Sis ser detta som ett godkännande från regeringens och riksdagens sida att få använda de nya provtagningsmetoderna mer generöst än nu gällande metoder.

Min fråga är: Vad tänker Johan Linander göra åt detta?

Anf. 95 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Det räcker att läsa texten i förslaget till ändring i lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård, 17 a §. Vi gör en enda ändring, förutom en redaktionell ändring. Det står i dag att man har efter uppmaning att lämna blod-, urin- eller utandningsprov. Nu lägger vi till saliv- eller svettprov. Vi ändrar inte reglerna alls för när proven får tas. De finns kvar precis som de har varit tidigare. Vi säger inte heller att Statens institutionsstyrelse ska använda svettprov eller salivprov, men de får möjligheten att göra det när de tycker att det passar bättre, till exempel för att minska antalet urinprov som är mycket mer integritetskränkande.

Jag beklagar att Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna inte vill ge möjlighet att använda de mindre integritetskränkande proven, utan tycker att man ska fortsätta att använda urinprov.

Prot. 2010/11:111

8 juni

*Förbättrad utslussning
från sluten
ungdomsvård*

Anf. 96 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! I dag är det en efterlängtat lagändring som vi ska fatta beslut om.

Vi som arbetar med de här frågorna och har mött många unga människor som har hamnat snett vet hur viktig en bra utslussning från den slutna ungdomsvården är. Återfallsstatistiken talar sitt tydliga språk.

Visst kan det vara nedslående, men vi får inte glömma bort att när du har hamnat på ett Sishem är det lite av en vägs ände. Jag skulle nästan våga säga att dessa ungdomar är ungdomar som många nästan har gett upp hoppet om. Det är skrämmande, men det ligger tyvärr ett korn av sanning i det.

De flesta ungdomar som jag har mött pratar om en tidig debut vad gäller både missbruk och brottslighet. I ryggsäcken finns oftast olika bokstavskombinationer, problem i skolan och problem därhemma, om det finns något hem att tala om. Ibland tänker jag att det vore konstigt om de inte hamnade där. Vad som förenar dem alla är att tiden har varit väldigt lång när ingenting har fungerat.

Trots att ungdomarna har blivit dömda till sluten ungdomsvård är många av dem nöjda med att vara där de är. "Vad kul det är med skolan" och "skönt att få en ny chans" är inte sällan kommentarer som jag får på frågan hur det är att vara där.

Sishebben är en parentes men en väldigt viktig parentes. Tiden kan vara knapp, men det gäller här att lägga grunden för att bryta mycket destruktiva beteenden. Tiden på hemmet är strukturerat med många vuxna runt omkring. Det är tiden efter som är den stora utmaningen. Inte sällan står det kriminella gänget och väntar utanför.

Fru talman! Precis som Johan Linander sade saknade en tredjedel av de placerade 2010 planering för tiden efter vistelsen. Det fanns ingen kontroll och inget stöd. Då kan man inte bli förvånad över att det går snett. Därför är det glädjande att vi nu säkerställer att alla ungdomar, oavsett vilken kommun de bor i, får hjälp och stöd hela vägen.

En del ungdomar som jag mött under årens lopp har till och med oroat sig för att lämna hemmet, och en del vill inte lämna. Men nu ska stöd finnas hela vägen.

Att vi är överens om att ett statligt ansvar säkerställer en bra utslussning och framtida planering är glädjande. Vem vill inte det? Vilka verktyg som ska användas är vi däremot inte överens om.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har varit tydliga med att de inte gillar verktyget fotboja, eller lokator som man också kan säga. Det skulle kunna ses som ytterligare ett straff för de unga. Jag skulle säga att det är precis tvärtom.

När jag träffade generaldirektören för Sis menade hon att det för det första är ett erbjudande och att det för det andra är ett verktyg som ger dem mod att göra fler saker. Hur stämplad blir man inte om man har två övervakare med sig på praktikplatsen? Och hur går det med den personliga utvecklingen några månader senare när man ska stå på egna ben utan dessa två? Jag vet inte hur Vänsterpartiet och Miljöpartiet resonerar, men jag skulle gärna vilja ha svar på dessa frågor.

Samtliga rödgröna partier motsätter sig möjligheten att använda svett- och salivprov som sållningsprov. Att Miljöpartiet och Vänsterpartiet har invändningar förvånar mig inte, men att Socialdemokraterna har sällat

sig till drogliberalism oroar mig. I dag tar man urin- eller blodprov. Det är prov som är både omständliga och jobbiga.

Nu inför vi möjligheten att på ett betydligt mindre integritetskränkande sätt göra prov om man misstänker att den unge är drogpåverkad. För mig är det betydligt viktigare att säkerställa att den unga inte missbrukar än att ett sällningsprov visade sig vara fel.

Tiden på institutionen är kort. För att kunna ta emot vård, behandling och utbildning är drogfrihet det mest grundläggande. Blir man inte drogfri här är risken stor att missbrukandet kommer att fortsätta, och nästa provtagning blir på betydligt tyngre anstalter.

Här säger de rödgröna nej, och jag har så svårt att förstå det. Jag skulle vilja ha ytterligare svar.

Jag riktar samma fråga till Sverigedemokraterna som Johan gjorde. Har ni verkligen tänkt till när ni föreslår obligatoriska konfrontationer mellan brottsoffer och gärningsmän?

Vi har i dag något som kallas medling, det vill säga att gärningsmän och brottsoffer har möjlighet att mötas tillsammans med medlare. Detta är frivilligt och kallas medling, inte konfrontation.

Hur tror ni att den unga kvinnan som blivit misshandlad upplever en ditpiskad gärningsman? Tror ni verkligen på allvar att det skulle hjälpa henne? Jag är fullständigt övertygad om att det skulle vara ytterligare en kränkning. Om det var obligatoriskt, skulle det också gälla brottsoffret? Tänk er att den våldtagna unga kvinnan som inte vill annat än komma undan från sin gärningsman tvingas möta sin förövare. Vems sida står ni på egentligen? Den frågan vill jag ha svar på.

Fru talman! Jag vet vilken sida jag och Alliansen står på. Dagens beslut om en förbättrad utslussning från den slutna ungdomsvården möjliggör att fler unga människor kan bryta ett långvarigt destruktivt liv och få en omstart i livet som inte kantas av kriminalitet och missbruk.
(Applåder)

I detta anförande instämde Carl-Oskar Bohlin, Pia Hallström, Krister Hammarbergh och Patrick Reslow (alla M).

Anf. 97 JOHAN PEHRSON (FP):

Fru talman! Propositionen och betänkandet behandlar innehållet i den statliga ungdomsvården. Det ska bli starkare styrning och stöd och ökade chanser till återanpassning för unga som är dömda för i regel mycket grova brott. Vi talar om brott som begås när man är under 18 år och där man endast vid extremt synnerliga skäl ska kunna dömas till annat än slutna ungdomsvård och bli satt i fängelse.

Det här är där unga människor som begår fruktansvärda brott hamnar. Vi talar om mord, grova sexualbrott, grova rån och brutala misshandelsfall. Det blir en tid i livet på mellan 14 dagar och fyra år då vi hoppas att dessa unga människor kommer på rätt köl och slutar förstöra livet för sig själv och andra.

Tanken är att man inte ska blanda unga människor med redan så kallade förhårdade brottslingar. Man har en särskilt personalintensiv verksamhet i den slutna ungdomsvården. Fokus ligger på de ungas utsatthet och sårbarhet, dock utan att förringa det faktum att de har begått allvarliga brott och förstört livet för andra människor, kanske för alltid.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Förbättrad utslussning
från slutna
ungdomsvård*

Den bärande tanken är att man går från en stark yttre kontroll i början av sin påföljd till en alltmer egen inre kontroll. Man försöker bygga upp den unges självkänsla och respekt för sig själv och andra så att denne kan gå vidare i livet. Detta lyckas man med ganska bra ibland.

Mina intryck från dessa institutioner är blandade. Man möter både unga som är i början och i slutet av verkställigheten. Hopp blandas med förtvivlan. En del unga människor säger: Jag sitter här, och du måste hata mig. Alla vill att jag ska dö.

Andra känner att de har hittat sätt att kontrollera sitt destruktiva beteende och har förlikat sig med sina gärningar. De har gått vidare, kan blicka framåt och har börjat drömma och tänka positiva tankar.

De som jobbar inom verksamheten vet att de kan göra bra saker för de unga och få dem i bättre skick. Men efter det avtjänade straffet kommer de hem, kanske till en dysfunktionell familj och kompisar som befinner sig i en miljö präglad av våld, meningslöshet och droger. Då är det, trots bättre inre kontroll, svårt att stå emot om man inte får stöttning.

Propositionen och betänkandet har fokus på att vi bättre ska lagreglera den individuellt utformade verkställighetsplanen så att ungdomarna känner att de får en utslussning och stöd hela vägen, och det ska ske i samråd med socialtjänsten. Andra konkreta åtgärder finns också med för att förbättra återanpassningen till ett liv utanför stängslet.

Som framkommit i debatten ska elektronisk övervakning erbjudas som ett alternativ till en personalbevakad verksamhet. Den unge har krav på sig att sköta sig men är ensam. Den enda som vet var man befinner sig är den elektroniska övervakningen. Det kan vara till både stöd och hjälp.

Vi talar om personer som är 17 år och som dömdes när de var 14 år. Första gången de får elektronisk övervakning är de 21 år. Det handlar alltså inte om barn, vilket Marianne Berg och Vänsterpartiet påstår.

Detta är en möjlighet att öka chansen för unga att klara sig på egen hand utan att vi för den skull är naiva och släpper kontrollen. Dessa personer är i regel sköra i sin självkänsla och sitt självförtroende.

Dessutom lyfter vi fram att sållningsproven ska bli mindre integritetskränkande. Det är uppenbart att ett urinprov är mycket mer integritetskränkande än ett salivprov.

Det känns som om Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet söker konflikt här. Man virrar bort sig i irrgångar och säger nej till det som skyddar de unga, ökar frihetsgraden och möjligheten till återanpassning och minskar graden av integritetskränkning vid kontroll av droganvändning.

Det är helt självklart att ens integritet är inskränkt när man är inlåst. Man ska inte kunna använda droger. Då är all verksamhet och vartenda samtal med en vuxen individ helt bortkastade.

Vidare innehåller förslaget en starkare reglering av proportionalitetsbedömningarna när det gäller tvångsanvändning. Det skrivs direkt in i lagen. Jag och vi från Folkpartiets sida tycker att det är viktigt.

Vi ser detta som ännu ett sätt att göra insatser för de unga människor som har det allra tuffast. Vi vet att tidiga och tydliga insatser är det viktigaste man kan göra så att de här unga människorna inte någonsin hamnar på ett statligt ungdomshem i ungdomsvården. Vi har vidtagit en hel del åtgärder. Som vi har pratat om tidigare i den här kammaren under de senaste åren handlar det bland annat om att polisen ska utreda fler brott

tidigare så att det blir en konsekvens. Tanken är att första brottet ska bli sista brottet.

I regel är det så – det vet alla vi här och de flesta andra – att de ungdomar som vi nu pratar om på ungdomshemmen har begått kataloger av brott innan de hamnade där. Det är inte direkt några förstagångsbrottslingar, utan det är historier som är så tragiska att man knappt orkar läsa dem.

Vi satsar på sociala insatsgrupper för att nu samla polis, socialtjänst, skola och alla andra intressenter för att möta de ungdomar som befinner sig i riskzonen, inte minst i gängmiljöer, för att bryta upp detta beteende innan de kommer in på ungdomshemmen.

Vi har för inte så länge sedan stärkt föräldrarnas ansvar. Allting handlar ju om den eviga frågan: Hur kan människor skaffa en massa barn och sedan skita i dem? Hur är det möjligt? Hur gör vi för att markera att detta är ett starkt föräldraansvar? Vi kan göra mycket från skola, socialtjänst, polis och genom andra insatser. Men det är någonstans föräldrarna som måste in och bli nyckelspelare i barnens framtid – förhoppningsvis. Detta har vi alltså gjort.

Samtidigt är vi från Alliansens sida tydliga med att vi jobbar med de breda sociala penslarna. Man måste möta barnfattigdomens alla ansikten. Det är en aktuell debatt – vad man gör för att möta detta. Vi pekar på arbete. Vi pekar på förbättringar i utbildningsväsendet. Vi pekar på förstärkningar för utsatta grupper i utanförskapsområdena. Vi tror att det är den stora vägen att gå för att fler unga människor ska komma rätt. Vi kan hålla på och räkna på vilken mobiltelefon man ska ha rätt till – om man nu över huvud taget ska ha rätt till någon – och kalla det för fattigdom eller inte. Men rätten att bli synliggjord, älskad och respekterad som ung människa har inte med någon plånbok att göra. Det handlar om vilka föräldrar som tar sitt ansvar oavsett om man har en god utbildning och en tuff vardag eller inte. Det handlar om helt andra saker än pengar.

De breda sociala insatserna är alltså också centrala vid sidan av de riktade för att förebygga. Men om man väl hamnar i denna eländesmiljö och måste dömas – om man har mördat någon måste man ju dömas till ungdomsvård – handlar det om att man ska komma bättre ut. Det är vad de förslag som vi nu har diskuterat handlar om.

Jag är mycket förvånad över de invändningar som finns i reservationerna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag ska väl också säga att jag är extremt förvånad över Sverigedemokraternas invändningar. Det passerar knappt gränsen för stolleprov när man säger att man ska tvinga människor som är rejält misshandlade att träffa gärningsmannen. Jag har aldrig hört talas om något sådant tidigare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Roger Haddad (FP).

Anf. 98 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Ett återkommande kriminalpolitiskt debattämne är hur samhället ska reagera på ungdomars brottslighet. Kristdemokraterna menar att straffet ska vara både preventivt och rehabiliterande, det vill

säga att påföljden ska vara avskräckande samtidigt som den ska verka för att den unge inte återfaller i brottslighet.

Att brottsutredningar kan hanteras snabbare är ett första steg, men det är också viktigt att den påföljd som dömda ungdomar får har fokus på vård och på att förändra den unges totala livssituation utifrån dennes personlighet, bakgrund och förutsättningar.

Att de unga blir sedda och bemötta med respekt och inte i något avseende behandlas kränkande är grundförutsättningar för ett konstruktivt behandlingsarbete. Det är väl känt att övergången från ungdomsvård till ett liv i frihet är en kritisk period då risken för en ung person att återfalla i brott är mycket hög. Vi måste ge ungdomar stöd. Vi måste hjälpa dem att bryta den onda cirkeln så att de kan leva ett liv utan kriminalitet och droger efter frigivning.

En viktig faktor för att bryta ungas brottsbana är att se till att de inte återfaller i brottslighet. Siffror från Brottsförebyggande rådet de senaste åren visar att hela 75 procent av de ungdomar som döms till sluten ungdomsvård återfaller i brott efter sin tid på ungdomshemmen. En förklaring kan vara bristen på uppföljning. Siffror visar att var tredje ungdom saknar en individuell utslussningsplan. Det beror på vilken kommun ungdomarna bor i om vistelsen följs upp med nödvändig eftervård eller inte. Vi i alliansregeringen har sett detta problem och lägger nu fram förslag på hur verkställigheten ska kunna förbättras och hur man kan öka möjligheten till successiv utslussning under kontrollerade former.

Alliansregeringen föreslår nu att det blir tydligare krav på individuell verkställighetsplan och att dess syfte är att under den senare delen verkligen på allvar fokusera på att förbereda för ett liv i frihet.

Årsredovisningen från Statens institutionsstyrelse 2009 anger som sagt att cirka en tredjedel av de dömda inte hade en planerad utslussning efter frigivning. De flesta hade en upprättad behandlingsplan, men en fjärdedel nådde inte målen. Detta visar på behovet av tydligare uppföljning och kontroll. Det hjälper inte att det finns planer om de inte följs.

Alliansregeringens nya förslag fokuserar på att möjligheten till drogtestar blir tydligare med utökade provtagningsmöjligheter i form av saliv- och svettprov och att elektronisk övervakning kan användas vilket ökar flexibiliteten och möjligheten att verkligen lägga upp ett individanpassat program.

Verkställigheten och utslussningsarbetet ska stå i fokus. Målet med all ungdomsvård ska vara att försöka förändra den unges totala livssituation utifrån dennes personlighet, bakgrund och förutsättningar. Att de unga blir sedda och bemötta med respekt och inte i något avseende behandlas kränkande är grundförutsättningar. Allt detta tar tid och kostar pengar.

Alliansregeringen är tydlig med vikten av ett samarbete mellan Statens institutionsstyrelse och socialtjänsten så att varje ungdom ges bästa möjliga förutsättningar för att skapa sig en stabil grund att bygga vidare på – något som vi kristdemokrater har påtalat länge.

Vi har varit kritiska till att ansvaret har varit utspritt. Vi menar att varje ungdom ska få en kontaktperson på hemmaplan och att Statens institutionsstyrelse bör få ett ansvar för hela kedjan, inklusive eftervården. Den ska självfallet utformas i samverkan med polis och socialtjänst, men med Sis som huvudansvarig för att garantera likvärdigheten runt om

i hela landet. Därför är vi kristdemokrater positiva till att Sis ansvar för verkställigheten nu tydliggörs.

Samhället måste reagera på de riktigt unga ungdomsbrottslingarna tidigare än vad som sker i dag. Om en ung människa trots brottsförebyggande insatser begår ett brott är det sämsta som kan hända att samhället inte reagerar på ett adekvat sätt. Det är också viktigt att föräldrarna involveras i utslussningsarbetet om detta är möjligt.

Elektronisk övervakning har använts inom Kriminalvården en längre tid, och de är nöjda och anser att det ökar flexibiliteten. Det handlar inte om att släppa i väg folk och tro att det hela löser sig, utan elektroniska hjälpmedel i form av fotboja kan användas för att kontrollera var den dömda befinner sig. Detta ska ses som en möjlighet för anpassning, och det kan ge möjlighet för fler att successivt börja leva ett liv mer utanför ungdomshemmen. Det visar sig i dag att placering utanför de särskilda hemmen är mycket ovanligt; det sker enbart i ett fåtal fall. Sis uppger att återfallen var relativt sett färre bland de ungdomar som har fått vistas utanför de ungdomshemmen.

Vi i alliansregeringen är tydliga: Vi har ingen övertro på elektronisk övervakning, utan vi ser detta som ett hjälpmedel i utslussningen. Det kan inte ersätta de personliga kontakterna, som oppositionen har påstått att vi säger i dag.

Det gäller att stoppa ungas brottsbana i tid. Alla dessa förslag till åtgärder är till för att hjälpa de unga som har hamnat snett i livet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Pia Hallström (M).

Anf. 99 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Nu hamnade jag sist här med en talartid på fyra minuter. Det beror på att jag inte blev uppskriven på listan som gick runt på mötet, och det beror i sin tur på att jag själv inte var på det möte då det här justerades, utan det var en kollega som i all hast fick rycka in eftersom jag inte var tillgänglig.

Min tanke var ursprungligen att inte yrka bifall till reservation nr 5 om framtagande av en behandlingsplan. Det gör jag inte i dag heller, utan jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 4.

När det gäller obligatoriska konfrontationer, som vi motionerat om, är det två talare här, Bouveng och Pehrson, som har påstått att vi vill tvinga brottsoffren till de här konfrontationerna. På två ställen i motionen står det uttryckligen att det ska vara frivilligt för brottsoffret att avgöra om man vill möta den som har begått brottet. Det står svart på vitt två gånger om. Man kan fråga sig om Pehrson och Bouveng inte kan läsa eller om de helt enkelt inte bekymrar sig om att läsa motionen över huvud taget, för där framgår detta med all önskvärd tydlighet.

Sedan kan man tycka precis vad man vill om konfrontationer med dem som har begått brottet. Man kan tycka att det är bra eller dåligt att man ska göra det när brottslingen inte vill det, men vi lämnar det till brottsoffret att avgöra. Om brottsoffret känner ett starkt behov av att träffa den som gjorde det för att förklara sig själv, ställa en fråga eller

Prot. 2010/11:111

8 juni

*Förbättrad utslussning
från sluten
ungdomsvård*

göra vad det än må vara trots att brottslingen inte vill det ska de ges möjlighet att göra det också. Det måste vara upp till brottsoffret. Sedan kan man avråda dem från att göra det, men det måste vara upp till brottsoffret om man vill konfrontera den som har begått brottet. Det är alltså en möjlighet vi vill ge dem. En möjlighet kan knappast vara fel.

Reservation 4 handlar om drogfrihet vid oönskvärda permissioner. Det finns inte något krav på drogfrihet vid beviljande av permission i dag. Visst ska institutionen testa om den brottsling som sitter inlåst har gjort något fel eller inte, men vi menar att det borde finnas ett krav på detta. Vi ser ingen motsättning i att införa det här kravet, för jag antar att alla är intresserade av att de ska vara drogfria även innan permissionen. Det finns till och med ställen på de här institutionerna där brottslingarna tas i förvar för att de är påverkade av droger eller alkohol. Det är väl inte jättekonstigt att vilja ha ett sådant system.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 1 och 4 men inte till reservation 5.

Anf. 100 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Fru talman! Jag vill ge Kent Ekeröth rätt. Av reservationen framgår det att konfrontationer ska vara frivilliga, och det var väl tur det. Jag förhastade mig lite.

Det som jag tyckte var väldigt konstigt var snarare att man vid framtagande av behandlingsplanen inte ska ha en dialog med den unga personen. Jag tillhör dem som menar att man ska ha den dialogen och att det är väldigt viktigt. Däremot ska man inte nicka och säga amen till allt som den här unga människan säger för stunden. Men man kan visa respekt och lyssna till den här trasiga personen när den framför sina önskemål. Någon gång kanske man kan ge när man är beredd att ta så mycket, det vill säga låsa in den här unga människan under ganska lång tid. Jag tycker att det är väldigt konstigt att Sverigedemokraterna vill säga nej till det.

Men det står att konfrontation ska vara frivillig, för annars hade det varit väldigt konstigt. Det tror jag att Ekeröth håller med om.

Jag ska passa på att ta upp detta med konfrontationer och så kallad medling. Det är ett problem vi har. Detta förekommer i dag inte bara inför den här typen av brott där man kan dömas till ungdomsvård, utan även när en ung människa har utsatts för brott kommer frågan om medling upp. Man tror att det är bra sätt att mötas och försonas. Vi i Folkpartiet motsätter oss inte detta generellt, men vi har riktat ett varningens finger, och fortsätter att göra detta, för att risken finns att gärningsmannen, när vi pratar om unga människor, utnyttjar detta som en påtryckning på offret eftersom man kan få en lindrigare påföljd om man har ägnat sig åt medling. Detta kan göra att man inte alltid ska sjunga medlingens eller konfrontationens lov. Det är inte garanterat att det används positivt i vårt rättssystem om man ser det brett.

Anf. 101 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Fru talman! Precis som Johan Pehrson gjorde ett misstag när han kritiserade oss gjorde jag ett misstag när jag tyvärr inte var närvarande vid justeringen av det här ärendet. Jag hade inte tänkt yrka bifall till detta med ett framtagande av en behandlingsplan såsom det står i motionen. Jag tänkte ta tillbaka det yrkandet i enlighet med bland annat det argu-

ment som Johan Pehrson framfört. Det är ingenting vi yrkar bifall till här i dag heller. Vi är nog hyfsat överens i den frågan. Det berodde på att vi hastigt fick kalla in en ersättare där. Där gjorde vi ett litet misstag, precis som Johan Pehrson gjorde ett misstag i sitt anförande.

Vi menar inte att konfrontationer kommer att lösa alla problem, men i den här motionen menar vi att det är viktigt att brottsoffret ska få möjlighet att göra det om han eller hon känner att man vill träffa den som gjorde det. Man kan avråda från det. Det kan finnas problem med att möta någon som inte vill göra det. Men jag tror att om man sitter öga mot öga med någon som man har misshandlat eller våldtagit kan man nog ofta reagera annorlunda än man gjorde vid det första tillfället. Om brottsoffret har fått all den här informationen, att brottslingen inte vill och att det kan bli oönskade effekter, och ändå känner starkt att man vill träffa den som har gjort en illa menar vi att brottsoffret ska ha den möjligheten. Vi menar att det är viktigt att ställa sig på brottsoffrets sida. Så länge brottsoffret har den kunskap och information som behövs ska vi ge möjligheten att konfrontera brottslingen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

13 § Insatser för läsfrämjande och digitalisering

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2010/11:KrU8
Insatser för läsfrämjande och digitalisering.

Anf. 102 KERSTIN ENGLE (S):

Fru talman! Givetvis står vi socialdemokrater bakom våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservation 1 och 6.

Nu handlar det om kulturutskottets betänkande *Insatser för läsfrämjande och digitalisering*. Digitala bibliotek och digitala medier är så långt från min barndoms bibliotek, med en sträng bibliotekarie som noga bevakade så att vi inte smet in på vuxenavdelningen innan vi nått den stipulerade åldern, som tänkas kan.

Ett av många vackra ord i det svenska språket är folkbibliotek. Jag minns min första partikongress och Göran Perssons tal som jag vill citera några rader ur: ”Det vackraste ljud jag vet är den koncentrerade tystnaden i folkbibliotekets läsesal. Där finns kunskapens förutsättningar. Där omvandlas information från hela världen till växande och berikande kunskap, kunskap som utvecklar och förändrar. I vårt land är folkbiblioteket kulturens hjärta och blodomlopp.” Så långt Göran Persson.

Nu utvecklas tekniken så otroligt fort. Folkbiblioteket är mer än en läsesal. Folkbiblioteket är ett fysiskt rum men även en plats på Internet, och då är vi socialdemokrater mycket angelägna om en god tillgänglighet. Det digitaliserade kulturarvet och tillgången till e-böcker kräver tillgänglighet för alla på lika villkor, liksom möjligheten att gå till folkbiblioteket har funnits för de allra flesta.

Att värna folkbibliotekens ställning i dag kräver dock en debatt och en lösning när det gäller e-böckerna. Jag tror att de flesta av oss vill att

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Förbättrad utslussning
från sluten
ungdomsvård*

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

biblioteken ska fortsätta att vara förmedlare av litteratur. De köper in medier oavsett format och lånar ut utan kostnad. Det är inköpsbeslut som inte styrs av marknaden. Därför krävs det en lösning. Att säkra medborgarnas rätt till bibliotek med rätt att låna ut böcker i olika former är en avgörande fråga för folkbiblioteken och läsandet och bör utredas så fort som möjligt.

Men för att få tillgång till nya medier som till exempel e-böcker krävs att man är Internetanvändare. Det är allt fler som har tillgång till bredband, men ökningen går nu mycket långsamt. Tillgången till Internet i hemmen hade en snabb tillväxt i slutet av 90-talet, men fortfarande är det en och en halv miljon människor som inte har tillgång till datorer i hemmen. Enligt Skolverkets uppföljning 2009 finns det många skolor där eleverna har en egen dator men också skolor där upp till tolv elever får dela på en dator. Nu nås vi också av nya rapporter om att barnfattigdomen har ökat. När man inte ens har råd att åka på skolutflykt tror jag att den egna datorn är mycket långt borta.

Det finns också många andra grupper av barn som inte får halka efter i datorkunskap och -användning. Det är alltså helt uppenbart att det behövs en folkbildningssatsning för att minska den digitala klyftan, en satsning för äldre, en satsning för invånare med annat ursprung, naturligtvis också för barnens föräldrar och för barnen som ska använda Internet i framtiden.

Den nyss påbörjade Digidelsatsningen är naturligtvis lovvärd, men det är på tok för lite pengar. Om man slår ut pengarna på studieförbund, folkhögskolor och läscenter över hela landet blir det alldeles otillräckligt. Tillgången till Internet är en klass- och generationsfråga, och det är viktigt att klyftan minskar.

Det finns hur mycket statistik som helst om skillnader i läsvanor mellan olika grupper, mellan arbetare och akademiker samt mellan låg- och medelinkomsttagare. Det är skillnader på grund av ålder, bostadsort och etnisk bakgrund. Satsningen på En bok för alla har därför varit mycket värdefull, och vi vill fortsätta i denna satsnings anda. I dag finns tillgång till billiga böcker, men vad hjälper det om man inte får pushningen, tipset, och kommer i gång med sin läsning? Vi socialdemokrater tycker också att produktionen av talböcker, taktila bilderböcker och böcker på nationella minoritetsspråk behöver stimuleras. Därför är det viktigt att ge En bok för alla ett förnyat och breddat uppdrag.

En satsning på barnböcker vore en bra insats för barns läsande. Även om det finns många billiga pocketböcker i dag är barnböckerna för dyra. Jag läste en artikel i går om att forskare vid Göteborgs universitet kommit fram till att svenska barn i nio- till tioårsåldern nästan slutat att läsa böcker på fritiden. Läsförståelsen och läskompetensen sjunker. Det är ett fenomen som kan ses i flera länder där datoranvändningen snabbt har utvecklats. Här gäller det att använda barns datorkompetens till att utveckla läsningen. Det går definitivt att utveckla barns datoranvändning i kombination med läsande och utveckla intresset för läsande på nätet. Det är något som forskaren Monica Rosén bekräftar.

Det finns mer forskning att ta itu med när det gäller bibliotek och läsning. Varför ska inte biblioteken arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet? Det gäller inom medicinen och det bör även gälla inom biblioteksvärlden.

Demokrati är beroende av självständiga medborgare. Därför behövs flera oberoende röster i det offentliga samtalet, flera arenor för debatt så att tankar, synsätt och idéer kan mötas och brytas.

Var ska vi ha våra mötesplatser? Vi vill värna om de demokratiska rummen som kulturen utgör – att lyfta fram läsande och litteratur, film, teater och konst, och forma ett samhälle för människor. Därför är det viktigt att inte sälja ut och överlåta biblioteken åt kommersiella krafter. Det är i det offentliga rummet som samhällsberättelser skapas. Då får vi inte utestänga vissa. Om vi inte får dessa icke-kommersiella mötesplatser för diskussion och kreativitet blir vi sittande i våra tv-soffor och skräms av det nya och skräms av det okända. Stadsmiljöer, museer och bibliotek formas av arkitekter – vackert och funktionellt. Men det blir också dyrare och därmed mindre tillgängligt. Vi måste motverka kommersialismens negativa verkningar. Var finns ställen där man hänger med vänner utan att vara konsument? Girigheten får inte bli hotet mot det öppna samhället. Därför måste folkbiblioteken bli våra icke-kommersiella mötesplatser.

(Applåder)

Anf. 103 TINA EHN (MP):

Fru talman! Jag ställer mig bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 8 och reservation 1.

Miljöpartiets huvudfokus är att kunskap och kultur ska vara tillgänglig för alla människor på lika villkor. Vi är av det skälet stolta över att vi har varit med och drivit igenom sänkningen av bokmomsen. Vi värnar medborgarnas tillgång till bibliotek och Internet som en kunskapens och kulturens allemansrätt. Bibliotek är kommunernas stora möjlighet att på ett informellt sätt höja bildningsnivån i landet. Det är ett tydligt kommunalt ansvar att hålla bibliotek och utforma deras verksamhet på ett sådant sätt att invånarna kan få glädje och nytta av dem. Men språket är i sig inte en lokal angelägenhet. Tillgången till språket är detsamma som tillgången till demokrati, kultur, utbildning och information.

Det råder i dag stora skillnader i läsvanor mellan grupper i samhället, i befolkningen, framför allt mellan det vi kallar arbetare och akademiker. I reservation nr 1 har vi lyft upp denna fråga. Det finns flera goda åtgärder som har prövats och som har lyckats. Vi anser att vana att läsa skapar stor frihet, självständighet och engagemang. Det finns skillnader i samhället, och det är inget som man ska behöva anpassa sig till. Tvärtom ska människor få en dörröppnare till lusten att läsa. Det är viktigt för utvecklingen för oss människor.

Det här kan gå till på många sätt. Vi föreslår att ett flertal beprövade koncept ska fortsätta och byggas vidare på. Regeringen har en del andra idéer och vill tillsätta en kommitté som ska analysera litteraturens ställning och läsfrämjandets insatser. Jag tycker att det är lite svårt att se hur det här ska stimulera fler till att läsa. Därför föreslår vi att reservationen ska tas på allvar.

Reservation nr 8 gäller definitionen av kulturtidskrift. Det är en liten detalj, men vi känner alla till uttrycket djävulen vilar i detaljerna. Ja, det är frustrerande när den förändrade definitionen hotar att leda till en begränsning och nedläggning av vissa viktiga tidskrifter och att demokratin påverkas på ett inte bra sätt, alltså negativt.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

Varför den moderatledda regeringen vill göra sig känd för att minska möjligheten för att skapa utrymme för större yttrandefrihet är inte begripbart eftersom regeringen i sin politik vill att det personliga och individuella ansvaret ska vara större och att människors val ska avgöra hur samhället formas. Med en sådan politik behöver också mångfalden och diskussionen värnas. I samhället ska ges möjlighet att skapa utrymme för kritiskt tänkande, och i samhället ska ges utrymme för små och stora människor att gå i en skola där de inte slås ut. Det behövs fler verktyg för att utveckla de estetiska ämnena. Det behövs tidskrifter som skriver om kulturell mångfald i samhället, den som numera finns överallt i världen.

Precis som vi från Miljöpartiet misstänkte när vi väckte motionen, insåg vi att en detalj kan vara viktig. I går kunde man läsa om effekten av detaljförändringen. I går i Dagens Nyheters kulturdela skrev Åke Daun om ett katastrofalt beslut att lägga ned tidningen I&M. Den har funnits i 40 år. Den tillhör inte underhållningsbranschen. Den vill inte få läsarna att vare sig skratta eller nödvändigtvis gråta. Den vill engagera sig i vår tids stora omvandlingsprocess. Därför kan den inte konkurrera med populärmagasin vars utgivning finansieras av en bred allmänhet.

Kulturrådet har ett ansvar att prioritera – och det har man gjort. Det gör man med hjälp av den nya definitionen. Åke Daun skriver att det historiska ansvaret för ett snart 40-årigt flöde av fundamental sakkunskap upphör med tidningens nedläggande.

Anf. 104 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till de sverigedemokratiska reservationerna 2, 5 och 9.

Vi ska i dag behandla betänkande KrU8 angående insatser för läsfrämjande och digitalisering. Läskunnighetens och läsförståelsens betydelse för både den enskilda individen och samhället kan knappast underskattas. Den som i dagens kunskapssamhälle besitter en låg eller obefintlig läsförståelse riskerar inte bara att gå miste om de positiva känslor och den personliga utveckling som en riktigt bra roman eller en riktigt vacker dikt kan ge. Han eller hon riskerar också att hamna i ett permanent utanförskap med små möjligheter att klara sin försörjning och ännu mindre möjligheter att fullt ut delta i det demokratiska samtalet eller att anta ett politiskt förtroendeuppdrag. I värsta fall förs detta utanförskap vidare till nästkommande generation.

Sverige har lyckligtvis en stolt och anrik historia på detta område. Redan i 1686 års kyrkolag ålades klockaren att lära varje barn i församlingen att läsa. Läskunnigheten var därför internationellt sett väldigt hög redan under 1700-talet. Folkskolereformen 1842 förbättrade situationen ytterligare, och den höga graden av läskunnighet har varit en av de centrala byggstenarna varpå den svenska demokratin och välfärdsstaten har kunnat byggas.

Än i dag ligger den svenska läskunnigheten och läsförståelsen på en internationellt sett ganska hög nivå. Tyvärr är dock situationen inte längre entydigt positiv. Rapport efter rapport de senaste åren har pekat på att läsförståelsen inte minst bland barn och ungdomar gradvis har försämrats.

Flera av de motioner som behandlas i betänkandet tar upp detta problem. Den enda förklaring till problemet som motionärerna väljer att

lyfta fram är dock skillnader i socioekonomisk bakgrund. Sådana skillnader har onekligen en stor inverkan på läskunnighet, läsvanor och läsförståelse, men ska man tro den forskning som bedrivits på området är detta dock inte den enda, kanske inte ens den främsta förklaringen till den negativa utvecklingen de senaste decennierna.

Bristen i vårt utbildningssystem i form av bland annat bristande ordning i klassrummen och för få behöriga lärare har säkert spelat roll. Framför allt visar dock Skolverkets analyser och den senaste PISA-rapporten att det i dag är 14 procent av de infödda skoleleverna som inte når upp till en grundläggande nivå av läsförståelse, medan samma siffra för utlandsfödda skolelever i Sverige är hela 48 procent. Bland utlandsfödda elever som går på invandrartäta skolor ser det ännu värre ut.

Merparten av skillnaderna mellan infödda och utlandsfödda kan inte förklaras i socioekonomiska termer. Enligt Skolverket kvarstår två tredjedelar av skillnaden även efter att man polerat för socioekonomiska variabler.

De enskilda invandrarna bär naturligtvis ingen som helst skuld i att det förhåller sig på detta sätt. Det säger sig självt att det är oerhört svårt att hålla jämna steg med infödda elever på deras modersmål, speciellt om man kanske har kommit hit i relativt sen ålder eller kommer från ett land med bristfälligt eller i värsta fall helt obefintligt utbildningssystem.

På samhällsnivå är dock den nuvarande utvecklingen oerhört negativ. En betydande orsak till detta är den totalhavererade svenska invandrings- och integrationspolitiken. En tidigare och ovanligt frispråkig rapport, rapport 227 från Skolverket om läsförståelse, bekräftar denna bild. Där står det:

”De skandinaviska länderna har en mer komplicerad situation vad gäller integrering av invandrare jämfört med övriga undersökta länder. Sverige, Danmark och Norge har haft de överlägset största flyktingandelarna av de undersökta länderna ... och de har språk som inte talas någon annanstans i världen. Länder som Australien, Kanada och Nya Zeeland däremot har en betydligt mindre andel flyktingar jämfört med de skandinaviska länderna, de har ett språk som är det internationellt mest gångbara samt, kanske allra viktigast, de har en invandringspolitik som premierar invandring av högt utbildade individer eller individer med speciella yrkeskunskaper och som dessutom ges prioritet om de uppfyller vissa språkliga minimikrav.

Dessutom är det troligt att antalet flyktingar per capita har betydelse för ett lands utbildningssystems förutsättningar att avsätta tillräckliga resurser att ta hand om nyanlända elever med flyktningbakgrund, vilka på goda grunder kan antas kräva extra mycket stöd för att ta till sig undervisningen. Även ur detta perspektiv har de skandinaviska länderna, med Sverige i topp, den klart högsta flyktinginvandringen per capita.”

Lägger man till att vi i Sverige i praktiken har fritt val av bosättningsort för nyanlända invandrare, att många därmed också väljer att bosätta sig bland sina forna landsmän i redan segregerade etniska enklaver, där deras barn hamnar i redan hårt belastade skolor, samt att vi i Sverige har valt att inrätta samhället på ett sådant sätt att man i dessa områden kan gå från vaggan till graven och bara i undantagsfall behöva kommunicera på svenska i sin vardag, framstår inte den dystra utvecklingen som särskilt märklig.

Det är bra att regeringen har visat att man är oroad över den negativa utvecklingen på läsförståelsens område och att man har tillsatt en kommitté som bland annat ska analysera detta problem och föreslå lösningar. Min förhoppning är att denna kommitté ska ha mod nog att inte bara peka på relativt enkla lösningar i form av nya projekt och mer pengar utan att man också ska våga ta itu med de mer djupgående strukturella problemen, bland annat av den typ som jag nyss har beskrivit.

I avvaktan på kommitténs rapport menar vi att det redan nu finns några relativt okomplicerade eller särskilt principiellt viktiga läs-, språk- och litteraturfrämjande åtgärder som man bör vidta. Vi har därför valt att reservera oss till förmån för motionerna 274, 281, yrkande 2, samt 284.

I motion 281 föreslås att i syfte att erbjuda vägledning och stimulera allmänbildning och intresse för litteratur införa en svensk kulturkanon. Då den svenska regeringen inom ramen för Nordiska rådet redan 2005 godkände en nordisk litteraturkanon, då de flesta skolor redan i dag håller sig med en inofficiell men sinsemellan skiftande litteraturkanon och då Statens kulturråd genom litteraturstödet sedan länge pekar ut vissa böcker som mer kvalitativa och därmed mer värdefulla än andra anser inte Sverigedemokraterna att det borde vara särskilt kontroversiellt att bifalla denna motion.

Med utgångspunkt i det framgångsrika kanonprojektet i Danmark tror vi även att framtagandet av en svensk litteraturkanon inte bara skulle stimulera till engagemang och diskussion kring litteratur och läsande utan också kring kultur och identitet i en bredare mening. Till skillnad från den danska processen skulle vi dock önska att vi i Sverige gav allmänheten en aktivare roll i den urvalsprocessen före det slutgiltiga fastställandet av kanonen.

Vi valde också att yrka bifall till motion 284, där det i syfte att möta behovet hos en alltmer rörlig och resande befolkning föreslås att man utreder huruvida det vore möjligt att införa ett svenskt nationellt lånekortssystem på biblioteken. Sverigedemokraterna ser klara fördelar med ett sådant system. Det faktum att en variant av ett sådant system redan har införts i Norge utan att det anses utgöra någon allvarlig inskränkning av det kommunala självbestämmandet gör att vi tror att det är möjligt att införa detta också i Sverige, eller åtminstone utreda frågan.

Den i särklass viktigaste motion som vi har valt att yrka bifall till är dock nr 274, där det föreslås att man ska undersöka möjligheterna att ge punktskriften officiell status som läs- och skriftspråk för medborgare med synhandikapp. Som skäl för att avslå motionen anför utskottsmajoriteten att punktskriften inte är ett eget språk och därmed bara är att betrakta som en annan form av skriven svenska. Man anför också att staten bevakar de synskadades intressen genom att man infört en särskild punktskriftsnämnd.

Sverigedemokraternas uppfattning är att båda dessa argument saknar logik och relevans. I 2 § i den nuvarande språklagen står det att syftet med lagen är att värna den enskildes tillgång till ett språk. I 5 § står det att alla ska ha tillgång till svenskan. I 14 § står det att alla ska ges möjlighet att utveckla och använda svenskan.

Om nu punktskriften bara är en annan form av skriven svenska och dessutom den enda läs- och skriftversionen av svenska som synskadade

kan ta del av, hur kan man då mot bakgrund av språklagens skrivelser neka synskadade lagstadgad rätt till denna del av svenska språket?

Vad Punktskriftsnämnden anbelangar har man försökt att värna de synskadades intressen genom att vid flera tillfällen inkomma med skrivelser till regeringen och riksdagen där man med hänvisning till bland annat den gällande FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har krävt att punktskriften ska ges lagstadgat skydd och officiell status.

Den nuvarande ordningen, där synskadade inte har lagstadgad rätt till ett läs- och skriftspråk, är helt enkelt inte värdig ett land som säger sig vilja värna om de funktionshindrades intressen och behov. Jag hoppas att de övriga partierna snarast möjligt tänker om i denna fråga.

Anf. 105 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Fru talman! Det var bättre på 1600-talet, för då talade prästen om vad man skulle läsa. Men för mig är det kanske inte alltid så viktigt vad man läser, utan att man inspireras till läsning och utvecklas i sin läsning. Jag skulle vilja fråga vem som ska bestämma vad vi ska läsa. När det gäller känd svensk litteratur finns för mig Ivar Lo-Johansson och Moa Martinson. En del kanske tycker att Strindberg skrivit den bästa litteraturen. Men jag anser att barn och ungdomar ska inspireras till läsning och sedan kunna göra egna val. Det ska inte vara någon myndighet eller politiker som bestämmer vad vi ska läsa.

Anf. 106 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att Kerstin riktigt har förstått poängen med en litteraturkanon. Poängen är inte att tala om för folk vad de ska läsa. Man kan naturligtvis välja fritt vad man vill ta till sig. Men bara det faktum att man tar fram en sådan process kan stimulera till ett ökat intresse för läsande, litteratur och kulturfrågor, tror jag. Bara det är i sig värdefullt.

Det finns inte något kontroversiellt, tycker jag, i att säga att det finns viss litteratur som haft en mer avgörande inverkan på vårt samhälle och vår kultur och att det ingår i allmänbildningen att känna till den. Då kan en litteraturkanon fungera som en vägledning. I Danmark, där man har infört detta, är det inte så att skolorna på något sätt är tvingade att förhålla sig till det här eller tvingar barnen att läsa alla de böcker som ingår i litteraturkanon, utan den fungerar som en vägledning. Vissa skolor har valt att ta den till sig, andra har inte gjort det.

Den svenska regeringen biföll som sagt redan 2005 en nordisk litteraturkanon inom ramen för Nordiska rådet. Det gick tydligen bra, så jag tror att det här också ska gå bra.

Anf. 107 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Fru talman! Jag trodde att Mattias Karlsson trodde på den svenska skolan. Visst hör det till allmänbildning och till utbildningen att lära sig om den svenska litteraturhistorien, men det sköter ju skolan. Jag tror faktiskt på lärarna.

Vi talar nu om läsfrämjande åtgärder. För att komma in i läsning kanske man inte börjar med de allra tyngsta böckerna i den svenska litte-

raturhistorien. För mig kan det vara viktigt att ett barn börjar läsa serier bara för att lockas till läsning.

Jag tror att skolan kommer att sköta det här. Även när det gäller invandrarbarnen tror jag på skolan. Det som är viktigt för dem är både att lära sig det svenska språket och att lära sig det egna språket. Ska du undanhålla vissa personer deras litteratur blir det också väldigt konstigt.

All läsning är alltså av värde. Man ska få hemspråksundervisning så att man kan läsa på sitt eget språk, och man ska kunna läsa på det svenska språket utifrån ett fritt val.

Anf. 108 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Först och främst ser jag inget motsatsförhållande mellan att stimulera barn att läsa i vilken form det vara månne och att ha en litteraturkanon. Det är två helt olika saker.

Det är intressant att Kerstin Engle tar upp detta med att man ska ha hemspråksundervisning, att man ska läsa på sitt eget språk och så vidare. Det är signifikant för Socialdemokraternas politik. Man har skapat ett samhälle där man, som jag sade, från vaggan till graven kan använda sitt eget språk.

I Malmö, där jag var verksam tidigare, kan man bli förlöst av en barnmorska som pratar arabiska. Man har arabisktalande förskollärare och får modersmålsstöd i förskolan. Man får ämnesundervisning på sitt modersmål. Man har modersmålsundervisning. Man kan ta körkort på sitt modersmål. Man kan kommunicera med myndigheterna på sitt modersmål. Man kan handla och gå till läkaren på sitt modersmål etcetera. I en sådan situation är det inte särskilt konstigt att vi får barn som hamnar utanför och som aldrig kommer ut i samhället. Det är därför siffrorna ser ut som de gör när det handlar om språkkunskap och läsförståelse bland barn med utländsk bakgrund.

Med er politik håller ni dem kvar i utanförskap. Jag vet att ni säkert menar gott och vill väl, men resultatet blir det omvända. Ni håller kvar de här barnen i utanförskap, och ni kommer att fortsätta göra det, och ni kommer tyvärr kanske också att föra över det på kommande generationer om ni inte tänker om.

Anf. 109 BENGT BERG (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 4 och till de reservationer som vi har tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Läsfrämjande insatser – vilket härligt ämne! De tangerar ett mysterium, dessa små tecken på ett papper. Först ska man få ned dem på papperet via hjärnan, armen och handen. Sedan ska någon läsa dessa tecken och skapa sig nya bilder på basis av det som står. Det är ju ett mirakel. Det finns väldigt mycket i läsandet, litteraturen och böckernas värld som faktiskt är mirakel.

Det är säkert fler än jag som minns det första mötet med ABC-boken. ”Runt omkring kan ormen sno, så han blir ett finfint O.” Detta är förmodligen det sista jag kommer att komma ihåg när jag hamnar på långvården, för det sitter där, inpräntat.

När du öppnar en bok öppnar du samtidigt porten till hemligheternas hus. Det är världen som finns där inne. Där inne finns allt det som gör

livet större. Där inne finns allt som gör världen mindre. Där inne finns också någons drömmar, skratt och hopp. Där finns kanske också någons sorg, gråt och saknad. Allt finns i böckerna.

När vi läser blir vi medskapande på ett alldeles särskilt sätt. Vi förvandlar dessa tecken till bilder som sedan får liv i vårt inre, och vi växer som människor.

Vi ser läsandet och tillgången till böcker som en självklarhet, men när vi blickar ut över världen märker vi att det inte är så för alla. Fattigdomen och analfabetismen är en olycklig kombination för alltför många jorden runt. Läskunnighet är också en förutsättning för demokrati.

Men det finns också många här i Sverige, i vårt samhälle, som av olika anledningar inte har samma tillgång till böcker och läsande som vore önskvärt. Det finns väldigt mycket att göra, och vi försöker efter bästa förmåga att skapa förutsättningar också för de grupper som har en bit fram till boken. Det har redan nämnts en del projekt – Läs för mig, pappa, vägkrogsbiblioteken, arbetsplatsbibliotek och böcker på minoritetsspråken. Här intar det kurdiska biblioteket i Stockholm en särställning. En bok för alla vill vi ge utökade resurser. Man har ett nätverk som når långt in i befolkningen. Litteraturens ställning i skolan är viktig, från förskola till gymnasium, liksom KB:s samordnande roll. Man har en nationell överblick och kan samordna alla bibliotek, både de nationella och de som sorterar under länen.

Biblioteken tillhör grundvalarna i ett demokratiskt samhälle. De är vår gemensamma kunskapskälla dit vi alla kan komma och få gratis tillgänglighet för både bildning, glädje och fantasi. Årets Almapristagare, den fantastiske illustratören Shaun Tan, sade att fantasin är barnens laboratorium, och där behöver man inte komma fram till vad som är rätt eller fel, utan det är hela tiden en levande process som pågår och som bidrar till växandet.

Men biblioteken hotas också av nyliberalismens vinstfixerade klåfingrighet. I Nacka vill man slå mynt av folkbiblioteken, med konsekvenser som minskat medborgarinflytande, att bibliotekens professionella kompetens urholkas, minskat samarbete mellan biblioteken både lokalt och nationellt, att långsiktigheten och kontinuiteten kan gå förlorad och att offentlighetsprincipen och meddelanderätten inte längre är självklara.

Det finns ur medborgarperspektiv och med tanke på demokratin mycket att slå vakt om när det gäller bibliotekens framtid. Vänsterpartiet vill, som flera i den här kammaren, satsa också på utbyggnaden av de digitala biblioteken och den digitala folkbildningen, som också kan bidra till att vi får en större tillgång till vårt kulturarv.

Jag vill också dra en lans för skolbibliotekens betydelse. Riksdagen fattade i juni beslut om en ny skollag, och den ska träda i kraft redan från och med höstterminen. Där står det skrivet att eleverna ska ha bra tillgång till goda bibliotek, vilket är mycket bra om biblioteken är innehållsrika och om det finns kunnig personal med bibliotekariekompetens. Skolbiblioteken måste tas på stort allvar eftersom de också har en pedagogisk funktion, och även den digitala kompetensen måste man beakta när det gäller skolbiblioteken. Det är absolut nödvändigt för våra unga medborgare att orientera sig i en, som det heter, vidgad textvärld. Det duger inte med att – som det ofta har varit med skolbiblioteken – att

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

någon har kommanderat en lärare med nedsatt tjänst till en vrå i skolan, utan det krävs kompetenta och duktiga handledare in i böckernas värld. Precis som den fackliga organisationen DIK poängterar ska det alltså finnas kompetent personal också på skolbiblioteken.

Jag vill avsluta med att citera Shaun Tan, årets vinnare av Almapriset till Astrid Lindgrens minne:

Barnets fantasi är ett laboratorium där allt är tillåtet, en ändlös räcka av ”vad händer om”-gissningar, ständigt testade mot verkligheten för att se om de på något sätt kan passa.

Antaganden får spåra ur och sunt förnuft behöver inte lydas. Barnets fantasi har med andra ord alla de förtjänster som man som vuxen konstnär är på jakt efter.

”Varje barn är en konstnär”, skrev Picasso, ”problemet är hur man förblir konstnär när man växer upp”.

Anf. 110 GUSTAF HOFFSTEDT (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Vi har fått höra en hel del problematiseringar kring detta med läskunnighet och läsfrämjande. Det finns utmaningar även på detta område inte minst bland unga människor där vi ser en delvis oroande utveckling. Samtidigt är det värt att påminna om att läskunnigheten i Sverige och de övriga utvecklade länderna är extremt hög. Den pendlar mellan 97 till nära nog 100 procent. Den är så utvecklad i dessa länder att vi tar den nära nog för självklar.

Detta med läsande är något alldeles fantastiskt enastående. Innan det fanns inspelningsapparat var skriften det enda medlet att frigöra sig från tid och rum. Det är fullt möjligt att ta del av en människas tankar flera hundra år tillbaka i tiden tack vare det skrivna språket.

Dessutom finns det en frigörelse i rum i så måtto att en författare kan befinna sig på andra sidan jordklotet och skriva något som jag här hemma i Sverige kan ta del av. Detta är något enastående. Det skrivna språket stimulerar dessutom bortom själva läsandet. Det stimulerar beslutsfattande, kreativitet, minnet och så vidare.

När jag har lyssnat på oppositionspartierna här förstår jag att man hämtar en hel del engagemang i att motverka det som man kallar för kommersialism. Kerstin Engle från Socialdemokraterna hämtar sitt engagemang i att ”motverka kommersialismens negativa verkningar på läsområdet”. Bengt Berg talar om ”nyliberalismens vinstfixerade klåfingrighet”.

Jag vill uppmana dessa ledamöter när de ger sig i kast med kampen mot kommersialismen att inte kasta ut barnet med badvattnet. Långt fler av de positiva saker som gäller läsfrämjande sker inte här i kammaren utan just genom kommersialismen. Pocketshop på Centralen säljer böcker för 70–80 kronor. Om man tycker att det är dyrt kan man vända sig till närmaste boklåda eller för all del även Ica. Där kan man köpa väldigt billiga böcker numera. Det beror på kommersialismen.

Sverigedemokraten Mattias Karlsson talade om 1600-talet och att Sverige har en stolt historia vad gäller läskunnighet. Det är mycket möj-

ligt att det är så. Men när man kom hem till sitt hem hade man på sin höjd en bok att läsa, Bibeln. I dag är det på ett helt annat sätt. Man behöver inte jobba särskilt många minuter för att finansiera en pocketbok. Det är alldeles enastående vad gäller möjligheterna att läsa i vårt land.

Anf. 111 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Det är i varje fall en politikers roll och rättighet att problematisera, Gustaf Hoffstedt. Annars kunde vi bara hålla hyllningstal här i kammaren om det som är bra. Vi måste också åtgärda det som är mindre bra.

Det är väl bra att man kan köpa böcker, och det är bra att vi sänkte momsen på böcker. Det är absolut ingenting fel med det. Jag talade om biblioteken som en plats utan kommersialism. Vi måste ha rum där vi alla kan vara utan att vara där på marknadens villkor. Det finns människor i Sverige som inte har råd att gå ut i det offentliga rummet och sitta på kaféer. Det måste också finnas andra mötesplatser.

Det är jättebra att vi kan köpa billiga pocketböcker. Men du köper ingen billig pocketbok om du inte har lusten att läsa och har fått impulsen om hur positivt det är med läsning, något som vi här är överens om. Man kan ställa sig frågan: Varför skulle man lägga ned En bok för alla? Det fanns väldigt många positiva rapporter.

Bengt Berg nämnde Läs för mig pappa! och vägböckerna. Man lägger ned det projektet och har en utredning om läsfrämjande åtgärder. Det hade inte behövts om det varit så bra om Gustaf Hoffstedt vill göra gällande.

Anf. 112 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Vi har både Kerstin Engle och jag kunnat konstatera att själva bokframställandet numera jämfört med 1600-talet är oerhört billigt. Det ska vi vara väldigt glada för. Det handlar snarare om att främja läsandet.

Kerstin Engle visade nyss i debatten med Sverigedemokraterna tillit till den svenska skolan. Varför gör hon inte det här? Det är en av den svenska skolans allra viktigaste uppgifter att stimulera elever till just läsande.

Anf. 113 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Jo, jag har fortfarande stor tillit till skolan. Jag nämnde projektet Läs för mig pappa! och jag nämnde i mitt anförande att det finns en stor klasskillnad när det gäller läsande. Det är inte skolans uppgift att direkt jobba med föräldrarna. Visst behövs det projekt för olika grupper i samhället. Men självklart har skolan en stor roll att fylla.

Anf. 114 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi ska välja att favorisera vissa bokförlag när vi vill stimulera läsfrämjande. Kerstin Engle nämnde här En bok för alla. De enskilda bokförlagen ger naturligtvis enbart ut böcker för somliga. I det här fallet blev det en bok för somliga snarare än en för alla.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

Summan av alla bokförlag som ger ut böcker till låga priser tack vare en låg bokmoms gör att det på ett helt annat sätt än tidigare är möjligt att enkelt, billigt och tillgängligt komma åt det goda läsandet.

Anf. 115 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Det märks att det är kulturutskottet som debatterar. Det slängs med litterära citat och framhålls vilka böcker man läser för tillfället, och det är väldigt bra. Man skulle önska att det var mer så i andra utskottsdebatter.

Själv läser jag nu Synnöve Clasons fantastiska bok om Goethe. Där beskrivs i början på ett fantastiskt sätt hans och hans systers första år under utbildningen som hans pappa och mamma genomförde. I den ingick världslitteraturens klassiker men också nya böcker som hela tiden inköptes till familjen.

Clason sammanfattar föräldrarnas engagemang som: Det var en aristokrats föreställning om vad barnen behöver för att få goda förutsättningar i samhället och avancera socialt. Det var på 1700-talet, men det känns fortfarande väldigt centralt och aktuellt.

Det handlar om föräldrars ansvar men också om olika föräldrars möjlighet att bära detta ansvar. Det handlar om hur viktigt det är att föräldrar ser till att barnen blir läsare och också att det finns en skola som hjälper dem som inte har föräldrar som har detta engagemang.

Det är ett socialt arv som spiller över inte bara när det gäller läsande utan också när det gäller skola, möjligheter att få jobb och delta i samhället i övrigt. Av Goethes utbildning lär vi också att litteraturen är ett verktyg att lyfta sig ur de sociala omständigheterna som man föds in i.

Man måste ändå konstatera, vilket många tidigare gjort, att vi har ett högt läsande och många som är duktiga på att läsa. Men vi har också sociala klyftor. Det är ingenting som vi ska blunda för.

Detta är något av kärnan i litteraturpolitiken. Hur ser vi till att det finns god kvalitetslitteratur? Hur ser vi till att läsandet främjas och att läsandet når alla? Hur bryter vi det sociala arvet?

För Folkpartiet och mig personligen tillhör läsningen och litteraturpolitiken något av det mest prioriterade inom kulturpolitiken. Därför kan jag konstatera att det som vi snart avslutar har varit ett väldigt bra riksdagsår. Aldrig förr har så mycket pengar satsats på läsfrämjande som det görs just nu.

Vi har dessutom tillsatt en litteraturutredning som kommer att fundera på hur man ytterligare förbättrar läsfrämjandet, hur man ytterligare ser till att kvalitetslitteratur når fler och hur man ser till att författare och andra får goda förutsättningar.

Det har varit ett bra år för litteraturpolitiken. Ännu bättre är naturligtvis att också nästa år kommer att domineras av litteraturpolitik, därför att då kommer den här utredningen att presentera sina förslag.

I flera av de motioner som tas upp i detta betänkande föreslås bra satsningar på läsfrämjande. Kerstin Engle tog just i replikskiftet upp några av dem. Vi konstaterar då att alliansregeringen ser till att det finns mer pengar än någonsin för läsfrämjande. Det är öppet för de projekt som ni nämner att söka pengar från den växande potten hos Kulturrådet.

Det är bra att ni framhåller era egna projekt, men det finns också andra projekt som är väl värda att stödja. Alla dessa får nu konkurrera om växande resurser hos Kulturrådet.

Bokutredningen som har tillsatts av regeringen har ett viktigt uppdrag. Den har ett brett uppdrag men också ett centralt uppdrag för samhället därför att det är svårt att tänka sig att vi får ett brett deltagande i samhällsdebatten om vi inte också har ett brett läsande.

Bengt Berg lyfte fram skolbibliotekens roll. Jag tycker att det är en central fråga han tar upp. Det som den här regeringen har gjort är att lyfta in skolbiblioteken i skollagen. Det har inte varit så förut. Nu finns skolbiblioteken i skollagen därför att de är en central pedagogisk resurs i lärandet, som Bengt Berg sade.

Ett problem för skolbiblioteken har ju varit att det inte är definierat vad som är ett skolbibliotek. Vi kommer nu, i och med att den här regeringen har tillsatt en effektiv skolinspektion, att också granska skolbibliotekens roll i skolan.

När det gäller skolbiblioteken har positionerna lyfts fram kraftigt. Det är viktigt därför att skolan och skolbiblioteken är centrala när det gäller att sprida läsningen till alla. Man får fundera på vad definitionen av skolbiblioteket blir, men den kommer att växa fram ur de granskningar som Skolinspektionen gör. Jag tror inte heller att det räcker med en skog av böcker, utan det krävs pedagogisk skicklighet i hur man förmedlar de här böckerna och hur man förmedlar läsintresse.

Det finns en del saker som vi behöver lära oss mer om, tror jag. En av dem är hur digitaliseringen påverkar kulturpolitiken generellt, men litteraturpolitiken särskilt. Det sistnämnda berörs i en motion från oppositionspartierna och i en reservation.

Det är lätt att tycka att det är väldigt intressant med ett digitalt bibliotek ur vilket vem som helst kan låna hur mycket som helst alldeles gratis. Spontant känns det som en fantastisk idé, men man måste vara medveten om att den digitala logiken och den analoga logiken inte är samma sak. Skulle man införa ett fritt och gratis lån av hur många digitala böcker som helst skulle det inte bara slå sönder förlagsverksamheten i Sverige utan också innebära att författare fick jobba gratis. Jag tror att man i så fall snarare skulle kunna få den motsatta effekten, färre böcker som gjordes digitala. Svaret på den frågan skulle i så fall vara att man inte gjorde någonting digitalt. Vi måste ha ett system också i den digitala världen där det går att leva på sitt skapande.

Jag tror att vi kommer att få fundera mycket på detta i kulturutskottet framöver, inte bara på litteratursidan utan också generellt. Jag tror att man när det gäller digitaliseringen måste fundera på hur vi genomför det stora språng som trots allt måste göras på den digitala sidan. Här behövs förmodligen en särskild lösning. Folkpartiet har tidigare lyft fram frågan att de resurser som staten får genom 4G-licensförsäljning skulle kunna användas till engångssatsningar på digitalisering. I Frankrike vet jag att man genomför väldigt generösa lån för dem som vill digitalisera kulturarv, forskning och så vidare, alltså lyfta fram den positionen. Jag tror att vi måste vara kreativa i politiken också i Sverige kring detta.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

Anf. 116 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Tack för ditt anförande, Christer! Det finns några frågor som jag gärna skulle vilja ha svar på, om det går på kort tid. Förutsättningarna för att man över huvud taget ska bedriva läsfrämjande är ju att det finns böcker. Förutsättningen för att det ska finnas böcker är att det finns författare. På de senaste 20 åren, tror jag, har författarpenningen stått helt still, i realiteten sjunkit. Det är ett krav från många svenska författare, framfört i en av våra stora tidningar i lördags, tror jag, att vi måste se till att den följer med den allmänna kostnadsutvecklingen.

Jag skulle vilja veta din syn på just den saken.

Vi lever i ett kommersiellt samhälle. Jag är medveten om det. Jag är dock inte helt medveten om att det är de kommersiella bolagen som pressar priserna mest, utan bidragande till det är det statliga litteraturstödet bland annat.

Skulle man inte när det gäller bibliotekens roll i samhället, om den övriga marknaden i mångt och mycket är styrd av lönsamhetstänkande, i rimlighetens namn och i ett demokratiskt samhälle kunna tänka sig att det finns en sorts frizon eller vad jag ska säga för ett bokinhämtande som är helt fritt både från kommersiella krafter och från politiska krafter? Då undrar jag om din och Folkpartiets syn är i total samklang med till exempel Moderaternas när det gäller biblioteksfrågan.

Anf. 117 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar med biblioteksersättningen. Det är så att det pågår förhandlingar mellan regeringen och Författarförbundet just nu. Det vore väl oklokt av mig som en del av regeringsunderlaget att säga hur den förhandlingen bör löpa ut.

Däremot kan jag hålla med Bengt Berg om att författarpenningen eller biblioteksersättningen är en viktig del i svensk litteraturpolitik och faktiskt också en frukt av en tidigare litteraturutredning för 10–15 år sedan, tror jag.

Man kan väl också lära sig av detta att den förhandlingsordning som i dag finns kring biblioteksersättningen kanske inte är den allra mest lämpade. Det är förvisso en förhandling mellan parterna, men om man inte kommer överens är det regeringen som bestämmer, vilket innebär att det finns olika drivkrafter i de här förhandlingarna.

De förhandlingarna är också en del av den budgetprocess som genomförs årligen. Det är en ganska komplicerad förhandlingsordning som jag tror att man kan behöva se över. Det är möjligt att den nya litteraturutredningen kan komma på idéer som förbättrar de förutsättningarna.

När det gäller biblioteken lyssnade jag med stort intresse på Bengt Bergs beskrivning av hur läget var just nu med denna genomkommersialisering av biblioteken. Min uppfattning är att biblioteken inte är en kommersialiserad del av samhället utan snarare tvärtom, om man inte räknar in att de allra flesta böcker görs på kommersiell grund.

Såvitt jag vet finns det ett fåtal privata bibliotek i Sverige. Det finns många privata bibliotek, men det finns ett fåtal som har ett kommunalt eller offentligt uppdrag som också är privatägda. Ett av dem är ett gammalt exempel från en kommun som har drivits av vänsterkrafter under

lång tid. De fann att detta var den mest lämpade lösningen om man ville ha ett bibliotek i staden.

Herr talman! Jag kan återkomma till den frågan senare kanske.

Anf. 118 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Biblioteken är inte genomkommersialiserade i vårt fosterland. Jag vet det. Jag vet också att det pågår vissa experiment, inte minst i Nacka. Då kan jag precisera frågan: Vad tycker du om att man ska lägga ut verksamheten på entreprenad till privata aktörer?

Sedan vill jag också skicka med till den här bokutredningen att det är mycket viktigt att den tar med väldigt många olika aspekter som helt enkelt har med böcker och läsande att göra. Det gäller inte minst Bonniers väldigt dominerande roll inte bara när det gäller att ge ut böcker utan också distribution. Monopoliseringen går mer och mer i en riktning.

Anf. 119 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Låt mig säga att biblioteken är en kommunal angelägenhet, och det måste också vara kommunala beslut som avgör hur de olika kommunerna väljer att sköta driftsformen av biblioteken.

Det finns i vissa fall fördelar med att ha privata bibliotek, men om vi tittar rent teoretiskt på detta är det svårt att se hur man kan tjäna pengar på att låna ut böcker gratis. Det talar för att marknaden inte är den allra bästa lösningen för just biblioteksverksamhet. Däremot finns det, tror jag, ett intresse av att till exempel ge personalen möjlighet att ta över en verksamhet om man tror att det kan göra verksamheten bättre.

Jag ser dock inte biblioteken som en i första hand kommersiell produkt eller tjänst eftersom det är svårt att tjäna pengar på någonting som man enligt lag är skyldig att erbjuda gratis.

Anf. 120 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Christer Nylander talade i sitt anförande, i anslutning till resonemanget om skolbibliotek, om vikten av att sprida och garantera språk och läsning till alla. Jag undrar lite grann hur det rimmar med att Folkpartiet och Christer Nylander valt att avstyrka motionen om att ge punktskriften lagstadgad status.

Vi har i dag 10 000 personer som endast kan läsa punktskrift. 1 300 personer är dövblinda och kan endast kommunicera individuellt via punktskrift. Det får vissa negativa effekter. Jag vet att det finns stöd, men det är ingenting som är garanterat. Till skillnad från exempelvis dem som har hörselskador kan anhöriga till barn med synskada inte vara garanterade stöd för att lära sig punktskrift och på så sätt bistå sitt barns utveckling och utbildning.

Det finns inga garantier för att kunna få ut alla typer av handlingar, statliga och andra, på punktskrift. Detta kan även kopplas till kulturarvet, såsom information på museer och liknande. Inte heller det har man rätt att ta del av på punktskrift.

Jag skulle vilja veta hur Christer Nylander får ihop resonemanget att det är viktigt att vi sprider läsning och språk till alla samtidigt som en viss grupp inte har den rätten trots att det är deras enda läs- och skriftspråk.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

Anf. 121 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Regeringen gjorde för några år sedan bedömningen att talspråket inte var ett eget språk och därför inte omfattades av den språklagstiftning som är införd i Sverige. Däremot var regeringen tydlig med att man hade stor förståelse för detta behov. Det är anledningen till att det här området är högt prioriterat av regeringen.

Så sent som i fjol tillfördes 1 ½ miljon kronor till Talboks- och punktskriftsbiblioteket vilket innebar en ökad produktion och fler inköpta böcker. Också när det gäller taktila böcker ökade, som vi hörde tidigare av Kerstin Engles anförande, produktionen och inköpen till biblioteken. Det är ett sätt att i konkret verksamhet och genom konkreta åtgärder förbättra situationen för dessa människor. Det kommer den nuvarande regeringen att fortsätta att göra eftersom området är viktigt, tillgängligheten är viktig och det är viktigt att främja läsandet för alla grupper.

Anf. 122 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande förstår jag inte riktigt det resonemang som framfördes i samband med antagandet av språklagen, att punktskrift inte ska inkluderas eftersom punktskrift inte är ett eget språk. Om det inte är ett eget språk måste det rimligtvis vara en annan form att skriva svenska på. I språklagen står att alla ska garanteras rätten till språk och rätten till svenska. Man måste någonstans bestämma sig, tycker jag. Antingen är det ett språk och då kanske det i kraft av det borde få ett särskilt stöd, eller så är det en del av svenskan och då borde det få samma stöd som övriga former av svenska. Jag tycker att det blir motsägelsefullt.

Som jag också sade i mitt anförande driver de stödinstitutioner som ni, Christer Nylander, har inrättat för att hjälpa personer i behov av punktskrift själva frågan om att punktskriften borde ges lagstadgad rätt och att synskadade skulle vara betjänta av det.

Anf. 123 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Det är möjligt att det är en konstlad uppdelning mellan litteraturstödet från Kulturrådet och den litteratur som vi nu talar om, som får stöd från Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Det är möjligt att Litteraturutredningen, som nu arbetar och även tar upp frågan om att tillgängliggöra kvalitetslitteratur för alla medborgare i landet, för oss alla, kommer på en lösning som är bättre. Under tiden fram till dess ökar regeringen och Alliansen i riksdagen tillgängligheten genom att skjuta till nya pengar. 1 ½ miljon tillfördes under förra året, vilket innebar ökade inköp för biblioteken, ökad tillgänglighet till den här typen av litteratur och därmed också ökade förutsättningar för läsning.

Däremot kan man fundera på det faktum att det finns en minskad utlåning från detta bibliotek – det finns sådana tecken – vilket kan innebära att andra medier är mer intressanta. Där tror jag att vi behöver lära oss mer. Innebär det att läsningen i dessa grupper generellt minskar eller beror det på att man nu har andra möjligheter att läsa? Detta lär vi nog få fundera på ytterligare och lära oss mer om. Det är dock ingen tvekan om att alliansregeringen prioriterar dessa frågor mycket tydligt och gör det genom att tillskjuta nya resurser.

Anf. 124 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Det är jättebra att Christer Nylander driver på för läsande och läsfrämjande. Vi är överens om att det är bra.

Nu är det väl dags att ta nästa steg för Christer Nylander och hans alliansregering, nämligen det som rör digitalisering. Vi saknar digitaliseringsresonemanget i Anna-Karin Hatts arbete, och det är väl dags att driva på den delen.

Vi har ju talat om fri tillgång till böcker på bibliotek, och Christer Nylander menar dessutom att det inte är möjligt att tjäna pengar på att låna ut böcker. När det gäller e-böckerna är det ett jätteproblem att de är mycket dyrare och att alla böcker inte finns som e-bok. Jag hoppas att Christer Nylander tar det som sin uppgift att även driva på de frågorna.

Anf. 125 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Om Kerstin Engle löser ekvationen hur man ska kunna ha fullständig tillgång till digitala böcker och fri utlåning utan att det kostar någonting lovar jag att driva på ytterligare för att bygga ut de digitala biblioteken.

Problemet är att den digitala logiken är en annan än den analoga logiken. Om du har ett enda exemplar av en bok i ett enda bibliotek och har rätt att låna ut den hur många gånger som helst, gratis, är det svårt att få ekonomi i författandet eftersom du då inte har några inkomstkällor. Om du från dag ett, när du ger ut din bok, lägger ut den på ett bibliotek som kan låna ut den till tiotusentals människor alldeles gratis, hur får då författaren sin belöning för det arbete som han eller hon lagt ned? Hur får förlaget sin belöning för det arbete som det lagt ned för att förbättra bokens standard från det att författaren lämnade in sitt manus?

Om Kerstin Engle lovar att lösa den ekvationen lovar jag att fortsätta att driva på för att vi ska bygga ut den digitala verkligheten även när det gäller biblioteken.

Anf. 126 KERSTIN ENGLE (S) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis en svår uppgift att lösa. Det var just en sådan diskussion man förde på 30-talet när folkbiblioteken kom till, alltså hur man skulle lösa detta med att invånarna fick låna böcker gratis. Då fick vi systemet med att man förhandlar med Författarförbundet. Något sådant system måste vara möjligt att hitta också vad gäller e-böckerna. Det blir naturligtvis en samhällskostnad. Christer Nylander problematiserade ju detta med förhandlingarna, med att det finns med i budgeten och så vidare. Det måste givetvis även gälla e-böcker.

Vi socialdemokrater är mycket angelägna om att det ska finnas tillgång, men det ska även vara möjligt att leva på sitt författarskap genom att man får skälig ersättning för författarskapet, eller för konstnärskapet som det ibland handlar om.

Anf. 127 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Det är bra att vi är överens om det sistnämnda, för det är så lätt att bli populistisk i de här frågorna och lova allting gratis åt alla.

Skillnaden är att i den analoga logiken får en bok som har tilldelats litteraturstöd kanske också ett distributionsstöd som innebär att den ges ut till 250–300 bibliotek runt om i landet. Men i den digitala logiken är

det så att om det bara finns ett enda digitalt exemplar som får lånas ut alldeles gratis till hur många människor som helst från dag ett finns det helt plötsligt inga pengar i systemet. Det gör att det som Kerstin Engle och jag tycks vara överens om, att författare ska kunna leva på sin möda och att förlagen är viktiga och gör ett bra jobb i Sverige, inte är möjligt.

Jag är väldigt intresserad av att lyfta fram de här frågorna om att underlätta för digital utlåning, för jag ser att detta är en del av utvecklingen. Jag tror att vi kommer att ha kvar pappersboken under lång tid, men den digitala boken kan vara ett bra komplement. Men då måste vi också fundera igenom detta och hitta ett system som fungerar. Det är så lätt att rusa i väg och vara populist, men gör man ett enda litet fel i detta skulle det kunna radera hela Litteratursverige. Det vill inte jag vara med om.

Anf. 128 ANDERS FLANKING (C):

Herr talman! För en tid sedan talade jag i samband med ett 80-årsjubileum på ett bibliotek i Skövde. Jag dristade mig då till att konstatera att det en gång i tiden hade varit vår ungdomsgård. Det var vår samlingspunkt, det nya kulturhus som hade byggts i början av 60-talet. Jag tror att det är den ena delen av bibliotekens funktion. Den andra delen utgörs av flera funktioner. Jag kunde också konstatera detta när jag efter några dagar fick ett svar av stadsbibliotekarien. Jag hade nämligen sagt i mitt anförande att det fanns en tid då det på biblioteken gick att hitta Ola Hanssons *Rustgården* men att den sannolikt inte fanns kvar. Men man hade letat i magasinerna och hittat den.

Vad vill jag ha sagt med detta? Jo, man kan hitta delar av litteraturskatten även om den inte finns ute i marknaden sedan lång tid tillbaka. I det här fallet var det en 1890-talsförfattare, men det kunde ha varit någon annan. Väldigt mycket av detta går att finna. Det är också en del av det som är bibliotekens funktion.

Det är naturligtvis detta som ligger bakom den litteraturutredning som regeringen har tillsatt, nämligen: Hur ökar vi läsandet? Hur går vi till väga i skolan för att få in litteraturen mer? Hur ser bokmarknaden ut framöver?

Vår tradition finns i boken, i läsandet. Precis som Gustaf Hoffstedt sade tidigare har vi höga tal när det gäller läskunnandet. Även om de sviktar i många stycken tycker jag att vi har visat det bland annat med det som har nämnts här tidigare, nämligen det som finns i skollagen med markering av skolbibliotekens roll. Det är faktiskt också en förstärkning av dem.

Att det sedan finns problem på det här området, att det finns skolor som inte har skolbibliotek och att en tredjedel inte har personal som är utbildad för att sköta skolbiblioteket, är naturligtvis en utmaning vi har framför oss. Det är väl det som är vår uppgift här i riksdagen, att försöka peka på de delar där vi behöver göra saker som är bra ännu bättre, kunna vara stolta över det som vi har att erbjuda men ändå vara beredda att förbättra.

Biblioteken har haft den rollen för folkbildningen under lång tid. Det var där man kunde söka kunskap, som sagt. Man hade ett bildningsideal. Vi har en bildningstradition i vårt land som har varit väldigt bred, bland annat genom folkrörelser, genom folkbildningen men också genom folk-

biblioteken. Därför är det viktigt att vi har de möjligheter och de ramverk som finns till exempel i bibliotekslagen.

Det innebär för den skull inte att det skulle vara själva driftsformen, vem som driver biblioteket, som är det avgörande. Det har nämnts tidigare i debatten. Det viktiga måste vara vilka regler vi har och vilka krav vi ställer, precis som på andra områden där andra aktörer är inne och driver verksamhet. Det tar ju inte bort bibliotekens roll för folkbildningen, för att hävda den bildningstradition vi är så stolta över. Det som är grunden är både de ramar vi sätter i den kommunala världen, där huvuddelen av de här besluten ligger, och det ramverk vi sätter här.

Digitalisering har nämnts här. Jag ser också att det finns enorma möjligheter i detta. Jag tycker att Christer Nylander på ett väldigt bra sätt har belyst problematiken i att gå vidare och hur man hanterar det här framöver. Det är inte så enkelt. Det är inte, som sagt, bara ettor och tvåor i detta. Det är inte bara svart och vitt. Frågan är betydligt mer komplicerad än så.

Litteraturens roll både för att föra vårt språk vidare och för att bidra till integration kan inte nog värdesättas. Jag tror att det när det gäller att förstå och komma in i ett nytt språk för nya svenskar har en stor betydelse att vi har den tradition vi har när det gäller att främja läsandet och läsförståelsen.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 129 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Herr Flanking! Jag blir nästan rörd till tårar när jag hör dig säga ord som folkbildning och folkrörelse. Det är precis så man minns Centerpartiet, detta vackra landsbygdsparti. Men jag tycker att ni har övergivit mycket av de här idealen.

Jag skulle helt enkelt vilja fråga dig: Kan du inte se någon fara med att till exempel biblioteken i Nacka – inte alla – drivs i privat regi? En debattör frågade förut: Hur kan det löna sig att låna ut böcker gratis? Det gör det ju inte. Därför kommer biblioteken givetvis att bli någonting annat än bibliotek – de bibliotek som vi som ännu tror på folkrörelsen och folkbildningen menar ska vara bibliotek.

Sedan pratar du om Litteraturutredningen vars främsta syfte, enligt dig, är att öka läsglädjen, läsviljan och läsutbredningen i landet. Då skulle jag bara vilja fråga: Vet vi inte vilka grupper i samhället som inte nu läser? På vilket sätt kan en utredning råda bot på att LO-anslutna män läser betydligt mindre än kvinnor till exempel och att barn i vissa miljöer inte alls har samma tillgång till böcker som andra barn? Vet vi inte redan väldigt mycket? Är det inte dags att vi sätter in insatserna där de verkligen behövs, om vi nu tror på ord som folkbildning och läsandets glädje?

Anf. 130 ANDERS FLANKING (C) replik:

Herr talman! Jag har tidigare konstaterat att jag uppenbarligen ibland kan röra till tårar med mina känslor för folkbildningen. Jag tror att Bengt Berg har sagt det tidigare, och jag blir naturligtvis väldigt glad över att jag kan bidra till detta.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Insatser för
läsfrämjande och
digitalisering*

Här utmålas det som att folkbildning är någon form av tradition i detta stycke, att det handlar om landsbygdsprofil för Centerpartiet och så vidare. Det kan vi diskutera, men jag tror inte att det är det som kammaren just nu vill höra oss diskutera.

Det är kanske snarare den fråga som tas upp om ett privat bibliotek. Det kan också vara föreningsdrivet till exempel. Jag tror inte att det skulle vara sämre än om det är kommunalt drivet. Bevisligen är det så att det i andra sammanhang där verksamheter drivs i privat regi fungerar väl så bra, i många stycken bättre, ibland sämre. Men då är det vi förtroendevalda i kommunerna som har ansvaret att se till att följa upp det och ställa de krav vi vill. Vill medborgarna i Nacka ha ett bibliotek som också kan vara en samlingsplats på andra sätt än de traditionella kanske man har valt den modellen just i Nacka för att man har valt de politikererna. Så fungerar vårt system. Men det vi sätter här är ramverket, miniminivån, till exempel att vi ska ha fria boklån, som är ett av de krav vi har ställt.

Jag tror att det är att överdriva att tro att möjligheten till samlingsplats helt plötsligt försvinner. Det kunde ha varit ett Folkets hus, en bygdegård eller vad som helst som driver detta.

För att ta den sista frågan är riksdagsbeslut förvisso ett sätt, men det är naturligtvis resultatet som är det viktiga.

Anf. 131 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag grät inte med bägge ögonen hela tiden under min meddebattörs anförande, utan det var bara en stund i början.

När det gäller skillnaden mellan privata och allmänna bibliotek kan man också blicka tillbaka i historien och se vem det var som byggde upp de små arbetarbiblioteken. Vem var det som gjorde bibliotek där man tillsammans kunde finna läsandets glädje och där man hade studiecirkel och så vidare? Även på den tiden, i arbetarrörelsens barndom, fanns det givetvis privata bibliotek, men där släpptes kanske inte gemene man och kvinna in. Det finns alltså en viss skillnad i traditionen, och jag tror att det kommer att finnas en väldigt stor skillnad på sikt om detta vinsttänkande kommer att erövra ny mark inom biblioteksvärlden.

Ett ben i varje läger har herr Flanking. Jag önskar verkligen att du kan sprida det av folkbildning som finns kvar i Vänsterpartiet till dina alliansvänner.

Anf. 132 ANDERS FLANKING (C) replik:

Herr talman! Det som finns i Vänsterpartiet ska jag försöka att inte sprida till mina alliansvänner, men det vi har i Centerpartiet ska jag givetvis sprida. Jag förmodar att det var det som åsyftades.

Jag svarade inte riktigt på det här med Litteraturutredningen förut, ska jag erkänna. Det är klart att utredningar inte löser alla problem, men syftet med utredningen är att vi ändå ska få svar på ett antal frågor om hur vi kan komma åt det problem vi har med sviktande läsande. Det är det som är utredningens uppdrag, och sedan är det naturligtvis upp till oss att i våra riksdagsbeslut ta de beslut som behöver tas för att öka läsandet om utredningen kommer fram till ett antal förslag.

När det gäller vinster är jag inte så säker på att man gör jättemycket vinster på denna typ av bibliotek. Det är inte att undra på, och det kanske

inte heller har visat sig vara det som har gjort att man har satsat särskilt mycket på denna typ av alternativ. Det är bara det att jag inte tycker att man ska vara så rädd för att öppna dörrarna för att det kan finnas alternativa former.

Det viktiga är vad vi sätter för ramar och vad de förtroendevalda som har bett om dessa tjänster i kommunerna har satt för ramar. Det måste ändå vara det som är det viktiga, vad man vill ha ut av sina bibliotek – inte egentligen vad vi här av gammal hävd och vana tror är det bästa. Det kan finnas något som kan vara och fungera väl så bra, men vi ska naturligtvis, som jag har sagt flera gånger, sätta ramarna och ha ett ramverk.

Anf. 133 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tidigare i år var jag på besök i Aneby, som är en liten ort i Jönköpings län. Trots, eller möjligen tack vare, sin litenhet har man i Aneby ett konserthus som nästan ser grekiskt ut och som har en fantastisk verksamhet med en jazzklubb som håller i gång ordentligt. Det mesta verkade vara positivt, men det fanns en orosfråga i detta konserthus i Aneby. Det var: Skulle man i framtiden kunna visa film i konserthuset, som med jämna mellanrum använts som biograf?

Samma frågeställning har jag stött på i flera olika sammanhang på flera olika platser runt om i landet. Bland annat har man i Tidaholm, där jag har jobbat som sportjournalist, en biograf som heter Saga. Där har man en oro över att man inte ska kunna fortsätta att visa film. Detta beror på att den tekniska utvecklingen går snabbt framåt. De tunga, stora och otympliga analoga filmerna som tidigare har använts är på väg ut, och i stället byts dessa mot digital film som kan överföras via Internet eller på en enkel skiva.

De stora, kommersiella aktörerna kan ganska lätt räkna hem den satsning som krävs för att göra om sin verksamhet så att den anpassas till digital teknik, men biograferna i Tidaholm, Aneby och andra ställen runt om i vårt land har inte dessa möjligheter. Därför är jag glad, herr talman, att regeringen har avsatt 60 miljoner kronor till stöd för omarbetande av dessa biografer så att de kan ta del av den nya tekniken. Jag är också glad, herr talman, att det redan i år avsätts 15 miljoner för detta, för utvecklingen går rasande fort och detta är en mycket viktig fråga.

När det gäller digitalisering och tillgång till kulturarvet via Internet tycker jag också att det är en viktig fråga att öppna upp SVT:s arkiv. För mig som är ganska ung tror jag att det skulle vara roligt att kunna få se Hasse och Tage, *Hylands hörna* och allt det där som alla som är lite äldre pratar om ibland. Många i min generation kanske skulle vilja ta del av det kulturarv som televisionen har stått för i årtionden.

Vi har i debatten hört om den litteraturutredning som regeringen har tillsatt. Jag vill likt mina kolleger i Alliansen inte föregripa denna utredning när vi diskuterar läsfrämjande insatser och litteratur. Det står på s. 9 i det betänkande vi alldeles strax ska rösta igenom – hoppas jag – att det finns flera olika satsningar inom skolan där man i utredningen ska ta hänsyn till de problem som finns.

Det finns stora vinster med att satsa på kulturarvet och digitalisering. Riksantikvarieämbetet har exempelvis Fornsök, som gör att man i sin telefon eller på Internet kan söka på den plats man befinner sig på och se vad det finns för fornlämningar just där. Som jag har förstått det finns det

en öppenhet hos flera kulturella statliga institutioner för att samarbeta med näringslivet i denna fråga. Exempelvis skulle Forsök kunna vara ett utmärkt instrument för besöksnäringen.

Turism är en stor näring av de kreativa näringar som regeringen satsar på, och jag vill passa på att nämna att min hemkommun Mullsjö inte bara är känd för sitt innebandy i svenska superligan utan också känd under namnet Friluftsriket. Turismen är en stor del av kommunens näring. Den digitala revolutionen har alla möjligheter att göra kulturen och kulturarvet tillgängligt och nära för alla människor. Det finns också, som jag var inne på, en ekonomisk potential för de kreativa näringarna. Därför tycker jag, herr talman, att vi ska sätta kulturen på den digitala agendan för Sverige.

Jag yrkar bifall till kulturutskottets förslag i betänkande nr 8 och därmed avslag på samtliga motioner och reservationer.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU39 Nya regler för elektroniska pengar

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU14 Apoteksomregleringen

Punkt 1 (Apoteksomregleringen)

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res.: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 En EU-agenda för barns rättigheter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

MJU23 Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Kommunens roll vid tillståndsprövning av vindkraft)

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

135 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res.: 96 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 16 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

TU25 Postservice och grundläggande betaltjänster

Punkt 2 (Fastighetsboxar m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

212 för utskottet

97 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 20 SD, 16 V, 17 KD

För res. 1: 96 S, 1 V

Frånvarande: 16 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Meeri Wasberg (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Tillgång till grundläggande betaltjänster)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

136 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 18 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 2: 97 S, 22 MP, 17 V

TU26 Godkännande av den reviderade STCW-konventionen

1. utskottet

2. res. (S, V)

Votering:

196 för utskottet

114 för res.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res.: 97 S, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

JuU25 Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård

Punkt 1 (Obligatoriska konfrontationer)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

289 för utskottet

21 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 97 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 16 V, 17 KD

För res. 1: 20 SD, 1 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Ulla Andersson (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Vård- och skolperspektiv)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 2: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 3 (Utvärdering av lagstiftning om särskilt kvalificerade kontakt-
personer)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 3: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 4 (Drogfrihet vid oövakade permissioner)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

289 för utskottet

21 för res. 4

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 97 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 17 V, 17 KD

För res. 4: 1 S, 20 SD

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 6 (Förbättrade kontrollmöjligheter)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

3. res. 7 (MP, V)

Förberedande votering:

99 för res. 6

38 för res. 7

172 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Abir Al-Sahlani (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja

Huvudvotering:

173 för utskottet

97 för res. 6

40 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 6: 97 S

Avstod: 1 M, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 7 (Nya provtagningsmetoder)

1. utskottet
2. res. 8 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res. 8

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 8: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Prot. 2010/11:111

8 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU8 Insatser för läsfrämjande och digitalisering

Punkt 1 (Läsfrämjande insatser)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

136 för res. 1

20 för res. 2

154 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

154 för utskottet

135 för res. 1

20 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 17 KD

För res. 1: 97 S, 22 MP, 16 V

Avstod: 19 SD, 1 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Punkt 2 (Tillgång till bibliotek)

1. utskottet
2. res. 4 (V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 3 (Nationellt lånekortssystem)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

290 för utskottet

20 för res. 5

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 97 M, 22 MP, 19 FP, 21 C, 17 V, 17 KD

För res. 5: 20 SD

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 4 (Digitala bibliotek och satsning på digital folkbildning)

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res. 6

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 1 MP, 19 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 6: 97 S, 21 MP, 1 SD, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 5 (Digital tillgång till kulturarvet)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 7: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 6 (Kulturtidskrifter – ny definition)

1. utskottet

2. res. 8 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

136 för res. 8

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 8: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 15 S, 10 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 2 V, 2 KD

Punkt 8

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor

*Unidroit-konventionen
och vissa andra
kulturarvsfrågor*

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2010/11:KrU10

Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor (prop. 2010/11:83).

Anf. 134 PER SVEDBERG (S):

Herr talman! Nu ska vi debattera Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor.

Jag står bakom samtliga våra reservationer, men yrkar bifall till reservation 1.

Kulturarv och kulturarvsfrågor kan vara så mycket för olika människor. Synen på det kulturarv vi har och synen på det kulturarv vi skapar kan också vara olika. I betänkandet är det ett brett spann mellan de motioner som har lagts fram. Det är allt från Visby och ringmuren till bruksmiljöer. Högre upp i landet speglar man kulturarvet på ett positivt sätt. Det visar det komplexa när vi talar om kulturarv och kulturarvets värde.

Samtliga här tycker nog att det kulturarv vi har måste bevaras. Jag tror att alla här gör vad de kan för att bevara det. Det handlar om att alla måste hjälpas åt att bevara det kulturarv som vi alla är bärare av. Ibland får jag en känsla av att vi, när vi diskuterar kulturarvsfrågor inte är så medvetna om att vi just nu och just här skapar något som kommer att visa sig bli ett arv så småningom. Det gör vi tillsammans. Det får man inte glömma. Det är därför det är så spännande att diskutera kulturarvsfrågor. Vilka kulturarv? Vilka har bidragit till kulturarvet? Jo, alla som fanns där.

Det finns ett tillkännagivande i betänkandet när det gäller Accessprojektet. Jag tycker att det är trevligt att vi gemensamt har kommit överens om att det är en utomordentligt bra satsning. Den här satsningen gör att vi öppnar och stärker det kulturarv vi har så att det kan bli publikt och fler kan ta del av det vi har samlat och ska minnas. De ministrar som administrerar detta på Regeringskansliet får ett särskilt uppdrag. Kanske

främst Moderaterna får möjlighet att följa upp vad som kommer att hända med detta. Kommer vi vidare och hur kommer vi att öppna upp detta? Det blir en spännande utveckling. Det blir en arbetsmarknad som är rätt viktig, nämligen kulturarvsarbetarna.

I en reservation pratar vi om att tillgängliggöra konst och flytta konst mellan regioner så att vi kan sprida de samlingar som finns. Det omgärdas av en del säkerhetsaspekter. Det skulle innebära att vi i Gävleborg kan få ta del av en konstsamling som finns på Gotland till exempel.

En annan reservation handlar om Forum för levande historia. Det känns jobbigt att behöva diskutera detta, men det handlar om att diskutera och upplysa om tokigheter som har inträffat. Det handlar om att samtala om att spridningen av islamofobi är av ondo. Jag tycker att det är viktigt att prata om det. Ibland skapar vi generella bilder av vi och de. Vi kan återvända till kulturarvet och se vad som är kulturarv och vilka som är bärare av kulturen. Det är vi, och vi gör det tillsammans, oavsett om vi kommer från Norrbotten, Turkiet eller Delsbo.

Jag är glad åt detta och hoppas att uppföljningen av Accessprojektet kommer att synas. Tack för att ni var välvilliga i de frågorna!

(Applåder)

Anf. 135 TINA EHN (MP):

Herr talman! Vi har att ta ställning till kulturutskottets betänkande nr 10, Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor.

Betänkandet är ett svep över lokalpolitik. Det är många viktiga och charmiga frågor. Det är också ett historiesvep över brott begångna genom stöld av kulturföremål. Konventionen är ett nytt kapitel i kulturminneslagen. Det kommer att innebära två parallella system för återlämnande av kulturföremål som olagligt förts ut ur ett land.

Jag ska berätta något som jag fick uppleva förra året. Det pågick en mediedebatt om Paracastextilierna som fanns på Världskulturmuseet i Göteborg. De finns spridda på många ställen. Där hade man en utställning som hette En stulen värld. Man förvaltade den här samlingen av textilier som man hade hittat i början av 1900-talet på Paracashalvön i Peru. Textilierna är ca 2 000 år gamla. De kommer från gravar. I gravarna låg textilierna runt mumifierade människor. De avlidna hade placerats i sittande ställning och svepts in i flera lager vackra textilier och formade ett gravbylte. Merparten av textilierna var vävda och broderade dräkter. Föremålen kommer från Paracaskulturen i nuvarande Peru och utgör ett unikt världskulturarv. Av den samling som fanns i Göteborg ägdes 89 textilier formellt av Göteborgs stad. De förvaltades av museet tillsammans med andra föremål från Paracas. Man vårdade dem, bevarade dem och gjorde dem tillgängliga för forskning och för en bred allmänhet i och utanför Sverige.

Det fördes en dialog med museer i Peru och med Perus ambassad i Sverige om samlingarna. I december 2009 kom Perus ambassad med en formell begäran om att samlingarna från Paracas skulle lämnas tillbaka till Peru. Därefter började en dialog mellan ambassaden, Göteborgs stads kulturförvaltning och Världskulturmuseet för att utreda frågan som av många skäl är komplicerad. Om jag inte minns fel återlämnades textilier.

I den här vevan var jag på en resa i Peru och Bolivia. Jag var på kulturmuseet i Lima och träffade kulturenchefen. Det var en intressant tillställning. Vi kom för tidigt; det uppskattades inte. Vi kom från Sverige, och den här frågan var på tapeten just då. Det var stormiga känslor. Man upplevde sig bestulen och något kränkt. Det var också intressant att ta del av frågan och se hur den berörde människor och hur vi behandlar kulturskatter och den historia som vi alla bär med oss.

Bland de mer lokala motionerna i betänkandet finns motioner som handlar om fornlämningar i Uppåkra, Visby ringmur, flyttningen av Kiruna stad, statlig finansiering av EWK-museet, Nobelmuseum med mera. Jag tycker att det är charmigt med alla politiker som kommer med sin kunskap om dessa platser och händelser som är så viktiga för vårt historieberättande. Det betraktas ibland som lokal politik, men det är så det fungerar.

Jag vill i dag lyfta fram reservation 1. I den föreslår vi utökade samverkansmöjligheter. Museer ska ha rätt att låna ut sina verk. Det finns mycket som ligger nedpackat i förråd. Vi vill öka möjligheterna till så kallad fri dragningsrätt på samlingar som ligger nedpackade. Där ger de inte så stor glädje. Man brukar säga att delad glädje är dubbel glädje. Det kanske är något som kan stämma in på dessa föremål. Alla vet inte vad det är för något.

Dock bör man förstås vara mycket medveten om att många av dessa föremål kräver exakt rätt klimat och extra hänsyn. Det kan vara begränsningar i sig som inte alltid medger möjligheter att visa det som man egentligen skulle vilja se.

Jag vill också lyfta fram reservation 4. Motionen som tas upp i reservationen handlar om den transatlantiska slavhandeln. Det är en enskild motion, men den tar upp ett angeläget ärende. Det är en fråga som har dykt upp i och med incidenter som har blivit en stor medial händelse.

Motionen handlar om att även Sverige är en del av denna historia och har en del av den i sitt historiska bagage. Det råder stor brist på kunskap om detta.

Det står i reservation 4 med anledning av motionen att det behövs kunskapsspridning om Sveriges deltagande och att denna skuld ska bearbetas. Det föreslås att man ska ge ett uppdrag till lämpliga myndigheter att arbeta för kunskapsspridning om den transatlantiska slavhandeln och om Sveriges roll i den. Det föreslås också att Sverige ställer upp för ett genomförande av FN:s resolutioner kring åminnelse av den transatlantiska slavhandeln samt att man kommer med en officiell ursäkt för Sveriges deltagande i denna verksamhet.

Vidare finns det ett särskilt yttrande om genusperspektivet i musei-världen. Det är viktigt att ha ett genusperspektiv på detta område och i denna värld.

Det finns ett uppdrag från regeringen till statens historiska museer att arbeta med jämställdhetsperspektiv i utställningsverksamhet.

Jag avstår i dag från att reservera mig men har detta särskilda yttrande i frågan. Jag kanske återkommer i frågan om jag anser att det är nödvändigt.

Anf. 136 BENGT BERG (V):

Herr talman! Från Vänsterpartiet yrkar vi bifall till reservation 1 som handlar om visning av dolda museiföremål till allmänhetens fromma.

Herr talman! Det är en brokig samling ärenden som finns i dagens kulturbetänkande 10, från arkeologiska utgrävningar, Visby ringmur till flyttning av Kiruna stad och EWK-museets framtid. Det är med andra ord mycket att stå i.

Det visar också att viktiga kulturarvsfrågor finns i vitt skilda väderstreck. Jag har tidigare med kulturministern debatterat de arkeologiska fornfyndens utsatthet när utgrävningarna läggs ut på marknaden.

I dagens Dagens Nyheter presenteras en ny bok som verkar mycket intressant. Den heter *Försvunnen värld* och handlar om den största arkeologiska utgrävningen någonsin i Sverige och är skriven av Maja Hagerman. Det handlar alltså om de utgrävningar som har gjorts norr om Uppsala när E4:an dras fram. Jag ska citera några rader ur denna artikel som är skriven av Lars Linder. Där står följande:

”E4-utgrävningen är en stor framgång för svensk arkeologi, men det är inte säkert att det blir några fler av samma omfattning. En ny utredning vill ge byggherrarna större kontroll över den arkeologiska processen.”

Vi menar att det innebär ett stort hot att avhända sig den fackliga kompetens som arkeologkåren besitter när det gäller att hantera vårt kulturarv. Det visar att det hela kan komma att vila på en ganska bräcklig grund.

Herr talman! Det finns andra dolda skattkammare som har med vårt kulturarv att göra, nämligen de samlingar av konst och föremål som våra museer har i sitt förvar. Tillsammans med våra socialdemokratiska och gröna vänner vill vi i Vänsterpartiet skapa en utökad visning av dessa museiföremål. Vi pekar även på behovet av att digitalisera samlingarna.

Även jag vill säga några ord om reservation 4 i kulturutskottets betänkande. Den handlar om en mörk fläck i vår svenska historia, nämligen den transatlantiska slavhandeln. Knappast något om detta har behandlats i våra historieböcker. Tvärtom har vår karibiska koloni på S:t Barthelemy betraktats som ett pittoreskt inslag i vårt förgångna.

Det finns alltför mycket att göra på detta område, och det måste göras. Sveriges tystnad måste brytas och ursäkt framföras till dem som drabbats. Vänsterpartiet menar att en fristående och oberoende forskning på detta tema ska stöttas. Men vi anser att en sådan forskning inte ska vara knuten till statsmakten. Därför kan vi inte heller yrka bifall till reservation 4 med anledning av Gustav Fridolins motion. Men vi vill, som sagt, stödja olika initiativ för att öka och sprida kunskapen om Sveriges delaktighet i den transatlantiska slavhandeln.

Anf. 137 ANNE MARIE BRODÉN (M):

Herr talman! Flera av mina kolleger i utskottet har lite grann belyst de olika motioner som tas upp i betänkandet och som verkligen handlar om många saker runt om i vårt avlånga land när det gäller just museifrågor, initiativ som kan tas och så vidare.

Men debatten och betänkandet handlar också om propositionen om Unidroit-konventionen som har nämnts tidigare. Konventionen handlar om kulturföremål som har stulits eller förts ut olagligt.

Vi föreslår också i ett tillkännagivande att regeringen ges i uppdrag att beakta sysselsättningsbehovet bland kulturarbetarna. Det finns naturligtvis ett behov av att vårda och bevara kulturarvet inom museisektorn. Men det betyder inte att vi med dessa ord säger ja till accessprojekt igen. Vi har satsat 650 miljoner. Regeringen får titta vidare på i vilka former man ska återkomma om detta. Men tillkännagivandet ligger där, och det handlar, som sagt, om sysselsättningsbehovet.

Det berör också många andra aspekter av vår nuvarande kulturpolitik som alliansregeringen har sjösatt och också kulturens framtida utmaningar i en alltmer globaliserad värld.

Herr talman! Först och främst lever vi i en värld som är alltmer gränslös, fri och också, glädjande nog, mer demokratisk. Samtidigt blir kriminaliteten alltmer organiserad, internationell och brutal. Detta drabbar även kultursektorn.

Avancerade konstkupper, stöld av ovärderliga kulturföremål och olagliga utgrävningar av föremål som sedan säljs på den illegala svarta internationella marknaden är bara exempel på hur den illegala handeln av kulturföremål pågår runt om i vår värld.

Desto viktigare är det att dessa ligor bekämpas polisiärt men att stulna föremål också förs tillbaka till sina ägare och sina länder. Detta är inte minst en rättvisefråga då fattiga länder annars ofta riskerar att utarmas på sina kulturskatter.

Unidroit-konventionen är ett viktigt incitament för att stävja internationell brottslighet och försvåra för densamma genom att göra den ekonomiskt mindre lönsam.

Herr talman! Vi behandlar även ett fyrtiotal motionsyrkanden, och där gör vi även det tillkännagivande som jag tidigare har nämnt. Övriga motioner avstyrks däremot.

I detta sammanhang vill jag lyfta fram det som vi i Moderaterna och i Alliansen så tydligt har drivit, nämligen aspektpolitiken. Genom att lyfta fram kulturens betydelse i samhället och se dess värde för välfärd och tillväxt utan att för den skull ge avkall på det egenvärde som kulturen och kulturarbetarna har ger vi också en breddad arbetsmarknad.

Besöksindustrin växer, och arbetstillfällen skapas. Vi har satsat på Skapande skola. Kultur och hälsa lyfter vi fram. På detta och många andra sätt lyfter vi in kulturen på alla olika områden.

Vi har också stärkt kulturarbetarnas arbetsmarknad. Detta är det viktigt att fortsätta med.

Vi satsar även på kulturarvet och kulturmiljön. 2,2 miljarder satsar vi på museer och kulturmiljö under innevarande år – ett område satt i ständigt förändring och förbättring.

Några motioner vill jag speciellt kommentera.

En motion handlar om visning av museernas samlingar. Om detta finns det också en reservation. Avslagsyrkandet handlar mycket om att ett arbete pågår. Det finns en utredning, och i kulturpropositionen finns ett förslag om en översyn av just detta. Regeringen jobbar verkligen med frågan. Det ska bli spännande att se hur remissvar och annat kommer in.

Vidare handlar det om arkeologiska utgrävningar. Det finns en intressant motion där man försöker belysa de frågeställningar som både kommuner och enskilda berörs av när, som det ibland blir, kostnaderna blir orimligt stora. Samtidigt slås det fast att det är viktigt att bevara ansvaret för kulturmiljön och kulturarvet. Även här pågår ett arbete, och ett utredningsbetänkande är ute på remiss.

Regeringen jobbar alltså på inom dessa områden på ett mycket bra sätt.

Herr talman! Jag vill dessutom lyfta fram vårt kulturarv och vikten av att fundera både på vad som hänt och på vad som händer i Sverige. Kanske känns det märkligt att just nu lyfta fram julottan. Jag tänker ändå göra det och visa på en svensk företeelse som vi alla älskar. Jag hade också kunnat lyfta fram midsommarafton.

Julen som högtid bygger på en judisk snickares liv i Mellanöstern för 2000 år sedan och skapades sedermera av en avhoppad tysk katolsk munk på 1500-talet. Hans teser vann gehör hos Gustav Vasa.

500 år senare är detta en del av vårt kulturarv och vårt svenska kungahus som med anor från Frankrike deltar i denna högtid med vår tyska Brasilienfödda drottning på främsta parkett.

Svensk kultur, herr talman, är impulser utifrån och vår egen historia inifrån. Alla vi som värnar svensk kultur har naturligtvis anledning att lyfta in detta i det fortsatta arbetet när vi talar om vårt svenska kulturarv.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 138 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag blir halvt fascinerad när du, Anne Marie Brodén, berättar om regeringens arbete, om ansatser och sådant.

Jag är ny i kulturutskottet. Tidigare har jag suttit med i en del utskott. Då har det kommit hyfsat med propositioner. Men i kulturfrågor kommer ingenting. Kanske kan du avslöja lite grann om vad som är på gång. Utifrån din beskrivning känns det som att man gör mycket. Kan du ge lite tips?

Anf. 139 ANNE MARIE BRODÉN (M) replik:

Herr talman! Ja, jag ska absolut ge ett tips. På flera sidor i betänkandet där vi besvarar motionerna hänvisas det till kulturpropositionen, som är en av de större saker som hänt inom kulturvärlden, vilket många pekar på och trycker på. Det står också om utredningar och om det beredningsarbete som pågår inom flera områden. Till exempel gäller det visningen av museernas samlingar och samordningen av museernas verksamhet. Det tycker jag är väldigt bra.

Men samtidigt är det praxis i riksdagen att inte yrka bifall till en motion som gäller ett område där ett arbete pågår. Det är på det sättet vi hanterar de olika frågorna.

Det gäller också budgetfrågor; det handlar ju också om att satsa pengar. Därför är jag tydlig om tillkännagivandet. Just nu finns inga pengar knutna till detta, utan det handlar bara om att peka på vikten av sysselsättningsåtgärder. Där är vi överens.

Anf. 140 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Ja, det är jättebra så långt. I vissa hänseenden har ni raketfart när det gäller att fatta beslut. Men här känns det som att det verkligen är stiltje. Dock hör jag vad du säger. Vi får väl invänta den dag då något börjar ramla in.

Anf. 141 ANNE MARIE BRODÉN (M) replik:

Herr talman! Det är glädjande att du, Per Svedberg, säger så. Jag tror att det är precis så som det står i betänkandet, att här är väldigt mycket på gång.

Vad vi och regeringen väljer att göra är att ha ett remissförfarande och fråga många. Det är en bra tradition att göra så, för då får vi in synpunkter på flera av de förslag som föreligger. Det kan gälla arkeologiska utgrävningar, visning av museernas samlingar och flera andra saker som lyfts fram.

När det gäller annat som pågår kan samverkansmodellen nämnas och de spännande saker som sker regionalt. Flera av de museer som berörs i betänkandet hanteras mer lokalt och regionalt. Det är kanske där de ska hanteras.

Som sagt: 1,3 miljarder satsar regeringen på museer. Det är inte så dåligt.

Anf. 142 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP):

Herr talman! Vad är kulturarv? Jag ber att få citera från Riksantikvarieämbetets hemsida, sista stycket något sammandraget:

”Kulturarvet utgörs av vad tidigare generationer har skapat och hur vi i dag uppfattar, tolkar och för det vidare.

Överallt finns spåren av det förflutna. Kulturmiljön är i princip hela den miljö som har formats av oss människor genom tiderna. Det kan vara alltifrån en enskild plats eller byggnad till hela landskap.

Kulturarv är ett vidare begrepp än kulturmiljö. Det innefattar inte bara föremål, byggnader och fornlämningar utan också berättelser, traditioner och andra immateriella värden som vi övertar från tidigare generationer.

Kulturarv är inte något statiskt ... utan något som ständigt förändras och omformuleras. Varje tid bildar sig en egen uppfattning om vad som är kulturarv och vad det betyder.”

Vidare står det att begreppet kulturarv kan kopplas till frågor om demokrati och makt, tillhörighet och utanförskap samt kan ge perspektiv på nuet och framtiden.

För Folkpartiet liberalerna är kulturarvet en mycket viktig fråga som har rötter långt tillbaka i historien och som sträcker sig in i en oändlig framtid. Vi tycker att det är viktigt att värna kulturarvet.

För en vecka sedan dömdes fyra, enligt medierna, så kallade gravplundrare på Gotland för grovt fornminnesbrott. Det är bra att de upptäcktes och bra att deras brott fick allvarliga påföljder. Det är ju så att de arkeologiska fynd som legat fördolda i marken och som hittas tillhör alla som verkar i nutiden och är något att se och lära av.

I betänkandet behandlas flera motioner från ledamöter från olika partier och olika delar av landet som alla har gemensamt att de vill lyfta fram olika sfärer inom det svenska kulturarvet. Det handlar om Visby ringmur, Kiruna, Uppåkra, Astrid Lindgrens Näs och mycket mer. Detta visar att det finns ett starkt engagemang i riksdagen för kulturarvsfrågorna.

Denna breda politiska övertygelse märks också i utskottets hantering av en motion om stöd till läns museerna och det lokala kulturarvsarbetet. Ett enigt utskott uppmanar regeringen att beakta såväl sysselsättningsbehovet bland kulturarbetare som behovet av fortsatta insatser inom museisektorn för att vårda och bevara kulturarvet.

I detta betänkande behandlas även en proposition med förslag om att riksdagen godkänner 1995 års Unidroit-konvention om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt. Det lämnas också förslag om den lagstiftning som behövs för att Sverige ska uppfylla de åtaganden som konventionen medför. Unidroit är en förkortning av den franska benämning vars svenska betydelse är Internationella institutet för harmonisering av privaträtten.

I lagen om kulturminnen m.m. förs de nya bestämmelserna in i två nya kapitel. Eftersom olaglig handel med kulturföremål ökar behövs ett mer omfattande internationellt samarbete. Det är essentiellt att Sverige ansluter sig till konventionen för att kunna vara med och hejda denna olyckliga trend.

För övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 143 ANDERS FLANKING (C):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på de reservationer som finns.

Det är naturligtvis glädjande med det tillkännagivande som vi har gjort tillsammans i utskottet som säger att vi till regeringen ska säga att vi anser att det är viktigt att beakta sysselsättningsbehovet bland kulturarbetare när det gäller fortsatta insatser i museisektorn och för att vårda och bevara kulturarvet. Så är det naturligtvis. Vi har ett fysiskt och ett immateriellt kulturarv som vi har anledning att vara rädda om på olika sätt.

Vi tycker också att det är viktigt att Unidroit-konventionen införlivas i vår kulturminneslag, på samma sätt som vi egentligen har gjort i ett antal år, nämligen att återlämna det som inte ska vara här och möjligtvis få tillbaka till vårt land det som vi ska ha tillbaka till vårt land.

Frågan om arkeologiska utgrävningar berörs i några av motionerna. Från Centerpartiets sida har vi ganska länge efterlyst möjlighet för den som ska exploatera ett område att välja vem som gör det. Men det innebär inte att kraven inte är desamma som om det hade varit en statlig verksamhet eller en offentlig aktör som hade gjort arbetet. Det kanske kan gå snabbare i processen eftersom det finns fler att välja mellan, och man känner sig inte lika bunden som exploatör. Men självfallet är kraven desamma när det gäller att ta de arkeologiska hänsyn som man ska ta.

Det är viktigt och bra att vi har en del av vårt kulturarv klart markerat i de anslag som kommer från regeringen på närmare en halv miljard kronor för den kyrkoantikvariska ersättningen. Det har varit en fråga som har varit angelägen att fortsätta även efter Svenska kyrkans skiljande från

staten – att vi har fått möjlighet att ta vara på den kulturskatten och det kulturarvet, som också är en del av det fysiska kulturarvet.

Det har lyfts fram ett antal motioner som på olika sätt är intressanta. Jag tycker att det är vällovliga motioner i många stycken. Men de har också fått sitt svar. De uppdrag som till exempel Forum för levande historia har ligger fast och är ganska tydliga och klara. Men visst är det frågor som är viktiga oavsett om det handlar om slavhandel, islamofobi, antisemitism eller kirunasvenskarnas öde, för att ta en grupp som jag tycker att vi inte ska glömma i diskussionen men som det är lätt att glömma.

I hela den biten går det att hitta ett antal angelägna områden, precis på samma sätt som vi kan hitta ett antal angelägna museer runt om i landet som vi också vill ge anslag. Då vill jag slå ett slag för den regionala samverkansmodellen, där vi får ytterligare möjligheter att stötta museerna på den regionala nivån och göra de prioriteringar som man finner angelägna runt om i regionerna.

Anf. 144 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! När det här riksdagsåret, mitt första, börjar lida mot sitt slut kan det möjligen vara på plats med en liten stunds eftertanke. Jag tror för övrigt att en stunds eftertanke kan vara på sin plats och lämpligt också i flera andra sammanhang.

För att dra tillbaka tiden bara ett par timmar: Jag satt uppe på mitt kontor här i Sveriges riksdag och hörde hur musik – eller något som i alla fall skulle försöka likna musik – vrålades och pumpades ut från studentflak in i mitt öppna fönster här i riksdagen. Den scenen utspelar sig på olika ställen runt om i vår land de här dagarna, som ni alla känner till.

För fem år sedan var det jag som stod på ett studentflak i Jönköping. Jag hade precis sprungit ut ur de väldiga valven vid Per Brahe-gymnasiets huvudentré i Jönköping. Tillsammans med min klass sprang vi ut till Aretha Franklins ”freedom”.

Det kändes som om allt kretsade kring oss just den dagen och på den platsen. Men man ska ändå påminna sig att fötter i cirka hundra år har nött det golvet. Människor som i dag inte är så unga – om de ens lever – har tagit studenten år efter år. Det slitna golvet hade, om vi hade studerat det lite noggrannare, haft spår av den tid som har varit.

”Tidevarv komma, tidevarv försvinna, släkten följa släktens gång.”

Herr talman! Av ungdomar i samma ålder som de som jag hörde på studentflaket alldeles nyligen får jag ibland frågan: Varför är kultur så viktigt? Då brukar jag svara: Kultur är viktigt för att det ger oss rötter till vår historia, mening i nuet och visioner för framtiden.

Just rötterna till vår historia är anledningen till att bevarandet av kulturarvet är så viktigt, inte bara som ett kulturpolitiskt prioriterat mål, utan för vad det egentligen är: ett immateriellt kulturarv som ger oss en grund för den mening i nuet vi kan känna och som också ger oss en riktning för de visioner som vi kan ha för framtiden. Den ljusnande framtid borde vara vår. Då gör jag mig till tolk för den generation som jag tillhör.

Prot. 2010/11:111

8 juni

*Unidroit-konventionen
och vissa andra
kulturarvsfrågor*

Samtidigt såg vi förra fredagen i Dagens Nyheter en undersökning enligt vilken var fjärde ung människa i Sverige tycker att det skulle vara ganska bra eller till och med bra om vi hade en diktator som skulle styra vårt land.

Några av de viktigaste kulturarv vi har att förvalta i Sverige är demokratin, yttrandefriheten, religionsfriheten och synen på människan som har ett värde som är unikt, okränkbart och omätbart.

Låt mig i detta sammanhang ha sagt att demokrati inte kan stå för sig själv. Demokrati utan yttrandefrihet, religionsfrihet och mänskliga fri- och rättigheter och den syn på människan som jag talade om är inte så mycket värd. Det är ingen demokrati. Demokrati kan på ett sätt liknas vid ett glas som är tomt. Vi måste fylla det med ett gott innehåll.

Här inne i riksdagen skulle vi kunna komma överens om beslut som inte skulle vara särskilt bra utifrån de fri- och rättigheter som vi människor har. Vi skulle kunna fatta beslut om att vissa människor kanske inte ens ska få leva, att vissa människor inte ska få sjukvård, att andra människor ska åsidosättas på andra sätt. Sådana beslut kan fattas med demokrati, så därför är synen på människan, yttrande- och religionsfrihet så viktigt.

Om vi inte fyller vårt demokratiglas med det innehållet tror jag att vi kommer att vakna upp till en mycket värre baksmälla än vad många av de studenter på flaket jag hörde tyvärr kommer att vakna upp till i morgon, kan man anta.

Idén om den neutrala staten blir mot den här bakgrunden ihållig. Lag som stiftas är normativ. Därför är det viktigt att lagstiftningen och den svenska demokratin grundar sig på kristen etik och västerländsk humanism.

Vi måste ta varningssignalerna på allvar. Demokrati är värd att kämpa för. Det är många som dör för de mänskliga fri- och rättigheterna i dag runt omkring i vår värld.

Därför är Forum för levande historia, som berörs i betänkandet, viktigt. Deras verksamhet är viktig. I mars fick Forum för levande historia ett uppdrag att arbeta med förebyggande av antisemitism och islamofobi. Därmed tycker jag att den motion som Socialdemokraterna har skrivit borde vara tillgodosedd, med tanke på det beslut som redan är taget.

Någon motion lyfter upp att Forum för levande historia inte ägnar sig åt egen forskning utan beställer den forskning som de tycker sig behöva. Det klargörandet är nyttigt, men jag tror inte att saken gynnas om ansvaret för Forum för levande historia skulle flyttas till utbildningsdepartementet, som motionären anför.

Herr talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till propositionen och avslag på motionerna. Jag vill också – i händelse av att detta är det sista jag anför under mitt första riksdagsår – tacka kulturutskottets ledamöter för ett gott samarbete under det år som har varit. Det har varit spännande, och jag ser fram emot fortsättningen.

Jag önskar er en glad sommar. Och glöm inte att det är kulturen som ger oss rötter till vår historia, mening i nuet och visioner för framtiden!

Herr talman! Den ljusnande framtid är vår!
(Applåder)

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till kulturutskottets förslag.

Att värnandet av det svenska kulturarvet utgör Sverigedemokraternas främsta prioritering inom det kulturpolitiska området torde vid det här laget stå tämligen klart. Under mitt anförande i samband med budgetdebatten redogjorde jag tämligen detaljerat för den principiella, vetenskapliga och ideologiska bakgrunden till denna prioritering. Jag ska inte upprepa alltför mycket av detta i dag, men jag vill ändå återknyta till några av de saker som jag då tog upp.

Jag pratade då om behovet av att värna våra kulturskatter från de kriminella element som vill stjäla dem ifrån oss. Mot bakgrund av detta välkomnar Sverigedemokraterna den nu föreliggande propositionen om en svensk anslutning till Unidroit-konventionen, som vi anser vara ett viktigt steg i denna riktning.

Jag talade också om behovet av att införa en svensk kulturarvsfond till stöd för sådana kulturarvsbefrämjande åtgärder som i dag riskerar att falla utanför de ordinarie bidragsramarna. Precis som vi framhåller i vårt särskilda yttrande bekräftar flera av de förslag som behandlas i detta betänkande att ett sådant behov föreligger.

En annan sak som stärkt min uppfattning kring behovet av en statlig kulturarvsfond är att jag tycker mig se en oroande tendens till att det allt oftare spelas svartepetter med behjärtansvärda kulturarvsprojekt mellan kommun, landsting och stat. Sverigedemokraterna har, efter en viss inledande tvekan, det ska erkännas, varit försiktigt positiva till införandet av samverkansmodellen, men denna får inte reduceras till ett verktyg som regeringen använder för att i orimligt hög grad skyffla över ansvaret för vårdandet av kulturarvet på andra.

Vidare talade jag om nödvändigheten av att anpassa och tillgängliggöra kulturarvet för nya grupper, nya generationer och ny teknik. Med nya grupper avsåg jag bland annat funktionshindrade, som länge varit utestängda från stora delar av kulturarvet. Tyvärr tvingas jag konstatera att oerhört mycket fortfarande återstår att göra på detta område. Som ett exempel kan jag nämna att jag för en tid sedan bad riksdagens utredningstjänst att utreda hur stor del av Sveriges fornminnen som har gjorts tillgängliga för funktionshindrade och till vilken typ av funktionshinder de i så fall har anpassats. Det nedslående svaret blev att ingen i dag vet svaret på denna fråga men att Riksantikvarieämbetet har börjat titta på frågan och att de, med lite tur, kan tänkas ha en överblick av läget år 2016. När man faktiskt kommer att börja jobba med själva tillgängliggörandet på ett samordnat och strukturerat sätt framgick inte, men det kommer troligen att dröja eftersom varken Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelserna beräknas få några särskilda medel av regeringen för att genomföra detta arbete.

I sitt anförande i den förra debatten tog Andreas Carlson upp exemplet med Riksantikvarieämbetets Forsök där man kan få information i mobiltelefonen om vilka fornminnen som ligger nära. Det är bra, men det hjälper föga om man inte kan ta sig fram till platsen.

*Unidroit-konventionen
och vissa andra
kulturarvsfrågor*

Med ”ny teknik” menade jag bland annat det stora behovet av att genom digitalisering göra en större del av kulturarvet tillgänglig för fler människor. Fram tills relativt nyligen fanns det en verksamhet som bidrog till att förverkliga detta. Trots dokumenterade framgångar valde dock regeringen tyvärr att avsluta Accessprojektet. För mig framstår detta beslut som svårbegripligt då utvärderingen visade att verksamheten varit framgångsrik både som sysselsättningsskapande och som kulturarvsbefrämjande åtgärd. Utvärderingen visade också att behovet av verksamheten var fortsatt stort och då särskilt när det gällde digitalisering och tillgängliggörande.

Mot bakgrund av detta är det särskilt glädjande att ett enigt utskott valt att tillstyrka motion 262 om stöd till läns museernas arbete med kulturarvet. Ännu mer glädjande hade det dock varit om jag hade kunnat känna mig helt övertygad om att de borgerliga partiernas senkomna stöd för förslaget faktiskt handlade om ett genuint engagemang i frågan och inte bara var en del i en allmän mediestrategi som går ut på vika ned sig i alla frågor man uppfattar som ”mindre viktiga” så fort man hamnar i minoritet i något av utskotten i riksdagen för att därigenom undvika medialt uppmärksammas nederlag i kammaren.

Som avslutning vill jag återigen klargöra att det för oss sverigedemokrater inte spelar någon roll varifrån ett visst förslag kommer. Som just nu tyvärr enda parti i riksdagen är vi, oavsett avsändare, villiga att beakta och stödja alla väl avvägda förslag om vi tror att det kan gagna Sveriges medborgare, eller som i det här fallet den svenska kulturen.

I just det här fallet var det Socialdemokraterna som hade framgång med sitt förslag, och det gratulerar jag er socialdemokrater till. Jag hoppas också att ni återkommer med fler konstruktiva förslag i samma anda, som till exempel det av er tidigare framförda förslaget om ett särskilt och generöst ROT-avdrag för bevarande av kulturhistoriskt viktiga byggnader, vilket vi sverigedemokrater redan har uttalat vårt principiella stöd för.

I likhet med Andreas Carlson vill jag passa på att tacka för många intressanta debatter och för ett trevligt mottagande.

Anf. 146 AGNETA GILLE (S):

Fru talman! Vi har alltid några hjärtefrågor, och en av dem är att bevara vår kulturbygd och byggnadsminnen. Under punkt 7 i betänkandet, Förvaltning av vissa byggnadsminnen, hänvisas till den interpellationsdebatt som jag hade med kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth om Österbybruks herrgård och förvaltning av denna. Det finns med i betänkandet. I interpellationsdebatten inbjöd jag kulturministern till att besöka Österbybruk, och jag har dessutom lyckats göra besök tillsammans med hela S-gruppen i kulturutskottet för att titta på denna fantastiska kulturbygd.

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth besökte Österbybruks herrgård den 21 maj, och det var ett mycket bra mottagande som kulturministern och jag fick av kommunen och av Bruno Liljefors stiftelse. Det var en bra genomgång som gjordes av situationen.

Jag vill för kammaren berätta om att kulturministern var välvilligt inställd till att sådana här byggnadsminnen ska få ett stöd för framtiden. Naturligtvis gavs inga direkta löften, men vi påvisade att en sådan här kulturbygd med byggnadsminnen måste få möjlighet att överleva för framtiden.

Med det känner jag mig tillfreds med att fortsätta att bevaka frågan. I min motion KrU293 står det om bevarandet av Österbybruk. Kulturministerns svar gäller bidraget till kulturmiljövården. Det vill jag kommentera. De 3 ½ miljoner som Bruno Liljefors stiftelse har fått får inte gå till underhåll. Men det är just inom underhållet som behovet finns, och det är det som är problemet. Det ville jag tala om för kammaren. Det är fortfarande en svår situation, men kulturministern och övriga har visat intresse för frågan, och jag är tacksam för det.

Anf. 147 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Vad är Sverige känt för – Björn Borg eller ”Foppa” Forsberg, ABBA, Ingmar Bergman, i dessa dagar Zlatan möjligen, Anders Celsius i forntiden, Strindberg, Olof Palme, Carl Fredrik Reuterswärd, Raoul Wallenberg eller Carl von Linné?

Enligt min mening finns det en enda svensk som är internationellt mycket känd. Vi uppmärksammar hans dödsdag varje år den 10 december, nämligen Alfred Nobel. Jag har för nionde året i år skrivit en motion om Alfred Nobel, men jag yrkar inte heller i år bifall till den. Den kommer att avslås. Den har annorlunda karaktär, fru talman, än de andra i det här betänkandet och borde därför kanske lyftas ut. Den handlar om framtiden trots att det är en historisk företeelse.

När alla vi som nu sitter i kammaren är döda kommer fortfarande Alfred Nobel att vara den mest kända svensken, det är jag helt övertygad om. Att få ett Nobelpris är någonting som är så otroligt stort att vi i Sverige nästan har svårt att förstå detta. Jag menar att vi har förblindats av att vi själva råkar bo i Sverige. Men en dag om året sänder nästan alla tv-stationer runt om i hela världen från Nobelprisfirandet.

Nobels testamente var väldigt framsynt. Det betonade självständigheten från staten, både från den svenska staten och från den norska staten, och den måste vi bevara och se till att staten inte blandas in.

Trots att vi har stora svenska företag som Ikea, Hennes & Mauritz, Ericsson, Volvo och till och med Astra, om det nu är svenskt fortfarande, tror jag att Alfred Nobels pris i den vetenskapliga världen, fredspriset i Oslo i den fredsälskande världen och ekonomipriset kommer att inta en särställning.

Det som jag och nu Barbro Westerholm, när Karin Pilsäter och Tobias Krantz har lämnat riksdagen, efterlyser är ett starkt initiativ från Sverige och Norge. Vi har föreslagit som en möjlighet att riksdagens talman och Stortingets president skulle ställa sig i spetsen för en internationell insamling för att på något sätt manifesteras den framtid som ligger i särskilt de vetenskapliga priserna, som ju är oerhört eftertraktade.

Fru talman! När man kommer till olika platser i världen är det väldigt lätt att se var man är. När man kommer till New York ser man FN-byggnaden. Ingen har varit i Australien och Sydney utan att ha lagt märke till Sydneyoperan.

Prot. 2010/11:111
8 juni

*Unidroit-konventionen
och vissa andra
kulturarvsfrågor*

Det som jag lite grann föreställer mig är att vi någon gång i framtiden i Stockholm och i Oslo skulle få inte museer utan framtidsinriktade institutioner som skulle kunna minna om att man varit i Stockholm respektive Oslo, och då också få någon kännedom om att detta Nobelpris är något mycket speciellt som inte tillhör bara Sverige och Norge utan hela världen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
EU-dokument
KOM(2011)225 Rapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet Utvärderingsrapport om direktiv 2006/24/EG
KOM(2011)290 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredje länder vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredje länder vars medborgare är undantagna från detta krav

Trafikuskottets betänkande
2010/11:TU28 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftligt svar framställdes

den 1 juni

2010/11:570 Länsstyrelsernas bilinköp
av *Agneta Gille* (S)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)

den 3 juni

2010/11:571 Kunskap om barnsexhandel inom utlandsstyrkorna
av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)
till försvarsminister Sten Tolgfors (M)
2010/11:572 Arbetslöshet bland unga vuxna med utländsk bakgrund
av *Maria Stenberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)
2010/11:573 Försörjning av läkemedel till sjukvårdsinrättningar
av *Phia Andersson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2010/11:574 Åtgärder mot brister i producentansvaret

av Jennie Nilsson (S)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

Fråga 2010/11:574 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 juni.

Övriga frågor redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 7 juni.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 juni

2010/11:560 Styrelsekörkort i staten

av Ulla Andersson (V)

till statsrådet Peter Norman (M)

2010/11:561 GMO-potatisen amflora

av Jens Holm (V)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:563 Partiklar i Förbifart Stockholms tunnlar

av Johan Löfstrand (S)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:564 Oseriösa arbetsgivare inom fas 3

av Lars Mejern Larsson (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:565 Arbetslöshet bland unga som är födda utomlands

av Esabelle Dingizian (MP)

till statsrådet Erik Ullenhag (FP)

2010/11:566 Villkoren för lönebidrag

av Ylva Johansson (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:567 EHEC-smittan och livsmedelskontrollen

av Pyy Niemi (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:571 Kunskap om barnsexhandel inom utlandsstyrkorna

av Helene Petersson i Stockaryd (S)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 juni.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 39 (delvis),
av talmannen därefter till och med 11 § anf. 78 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 108,
av talmannen därefter till och med 15 § anf. 145 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott	1
3 § Anmälan om inkommen faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Nya regler för elektroniska pengar	2
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU39.....	2
(Beslut fattades under 14 §.).....	2
7 § Apoteksomregleringen.....	2
Socialutskottets betänkande 2010/11:SoU14	2
Anf. 1 ROLAND UTBULT (KD)	2
Anf. 2 LENNART AXELSSON (S).....	2
Anf. 3 AGNETA LUTTROPP (MP).....	4
Anf. 4 EVA OLOFSSON (V).....	5
Anf. 5 ISABELLA JERNBECK (M)	8
Anf. 6 LENNART AXELSSON (S) replik	9
Anf. 7 ISABELLA JERNBECK (M) replik	10
Anf. 8 LENNART AXELSSON (S) replik	10
Anf. 9 ISABELLA JERNBECK (M) replik	11
Anf. 10 EVA OLOFSSON (V) replik	11
Anf. 11 ISABELLA JERNBECK (M) replik	11
Anf. 12 EVA OLOFSSON (V) replik	12
Anf. 13 ISABELLA JERNBECK (M) replik	12
Anf. 14 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	12
Anf. 15 ISABELLA JERNBECK (M) replik	13
Anf. 16 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	13
Anf. 17 ISABELLA JERNBECK (M) replik	13
Anf. 18 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	13
Anf. 19 LENNART AXELSSON (S) replik	15
Anf. 20 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	15
Anf. 21 LENNART AXELSSON (S) replik	16
Anf. 22 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	16
Anf. 23 EVA OLOFSSON (V) replik	16
Anf. 24 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	17
Anf. 25 EVA OLOFSSON (V) replik	17
Anf. 26 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP) replik.....	18
Anf. 27 ANDERS W JONSSON (C)	18
Anf. 28 LENNART AXELSSON (S) replik	20
Anf. 29 ANDERS W JONSSON (C) replik	21
Anf. 30 LENNART AXELSSON (S) replik	21
Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C) replik	22
Anf. 32 PER RAMHORN (SD)	22
Anf. 33 ANDERS ANDERSSON (KD).....	23
(Beslut fattades under 14 §.).....	25

8 § En EU-agenda för barns rättigheter	25
Socialutskottets utlåtande 2010/11:SoU17	25
Anf. 34 CATHARINA BRÅKENHJELM (S)	25
Anf. 35 METIN ATASEVEN (M)	27
Anf. 36 MAGNUS EHRENCRONA (MP)	29
Anf. 37 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP)	30
Anf. 38 ANDERS W JONSSON (C)	30
Anf. 39 EVA OLOFSSON (V)	32
Anf. 40 ROLAND UTBULT (KD)	33
Anf. 41 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	35
Anf. 42 ROLAND UTBULT (KD) replik	35
Anf. 43 MAGNUS EHRENCRONA (MP) replik	36
Anf. 44 ROLAND UTBULT (KD) replik	36
(Beslut fattades under 14 §.)	36
9 § Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft	37
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU23	37
Anf. 45 JOHAN LÖFSTRAND (S)	37
Anf. 46 KEW NORDQVIST (MP)	38
Anf. 47 JENS HOLM (V)	39
Anf. 48 CHRISTER AKEJ (M)	40
Anf. 49 JENS HOLM (V) replik	41
Anf. 50 CHRISTER AKEJ (M) replik	41
Anf. 51 JENS HOLM (V) replik	42
Anf. 52 CHRISTER AKEJ (M) replik	42
Anf. 53 NINA LUNDSTRÖM (FP)	43
Anf. 54 ROGER TIEFENSEE (C)	44
Anf. 55 JENS HOLM (V) replik	45
Anf. 56 ROGER TIEFENSEE (C) replik	46
Anf. 57 JENS HOLM (V) replik	46
Anf. 58 ROGER TIEFENSEE (C) replik	46
Anf. 59 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	47
Anf. 60 ROGER TIEFENSEE (C) replik	47
Anf. 61 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	48
Anf. 62 ROGER TIEFENSEE (C) replik	48
Anf. 63 OTTO VON ARNOLD (KD)	49
Anf. 64 JENS HOLM (V) replik	50
Anf. 65 OTTO VON ARNOLD (KD) replik	51
Anf. 66 JENS HOLM (V) replik	51
Anf. 67 OTTO VON ARNOLD (KD) replik	52
(Beslut fattades under 14 §.)	52
10 § Postservice och grundläggande betaltjänster	52
Trafikutskottets betänkande 2010/11: TU25	52
Anf. 68 MARIANNE ÅHMAN (FP)	52
Anf. 69 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	53
Anf. 70 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M)	55
Anf. 71 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	57
Anf. 72 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik	57

Anf. 73 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	
replik.....	57
Anf. 74 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik.....	58
Anf. 75 ANDERS ÅKESSON (C)	58
Anf. 76 STINA BERGSTRÖM (MP)	60
(Beslut fattades under 14 §.).....	60
11 § Godkännande av den reviderade STCW-konventionen.....	61
Trafikutskottets betänkande 2010/11:TU26	61
Anf. 77 ANDERS ÅKESSON (C)	61
Anf. 78 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	61
Anf. 79 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M)	63
Anf. 80 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	
replik.....	64
Anf. 81 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik.....	65
Anf. 82 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	
replik.....	65
Anf. 83 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik.....	66
(Beslut fattades under 14 §.).....	66
12 § Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård	66
Justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU25	66
Anf. 84 ARHE HAMEDNACA (S)	66
Anf. 85 MEHMET KAPLAN (MP)	69
Anf. 86 MARIANNE BERG (V)	71
Anf. 87 JOHAN LINANDER (C)	72
Anf. 88 MARIANNE BERG (V) replik.....	74
Anf. 89 JOHAN LINANDER (C) replik.....	75
Anf. 90 MARIANNE BERG (V) replik.....	75
Anf. 91 JOHAN LINANDER (C) replik.....	75
Anf. 92 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	76
Anf. 93 JOHAN LINANDER (C) replik.....	76
Anf. 94 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	77
Anf. 95 JOHAN LINANDER (C) replik.....	77
Anf. 96 HELENA BOUVENG (M)	78
Anf. 97 JOHAN PEHRSON (FP).....	79
Anf. 98 CAROLINE SZYBER (KD)	81
Anf. 99 KENT EKEROTH (SD)	83
Anf. 100 JOHAN PEHRSON (FP) replik	84
Anf. 101 KENT EKEROTH (SD) replik.....	84
(Beslut fattades under 14 §.).....	85
13 § Insatser för läsfrämjande och digitalisering.....	85
Kulturutskottets betänkande 2010/11:KrU8	85
Anf. 102 KERSTIN ENGLE (S)	85
Anf. 103 TINA EHN (MP).....	87
Anf. 104 MATTIAS KARLSSON (SD)	88
Anf. 105 KERSTIN ENGLE (S) replik.....	91
Anf. 106 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	91
Anf. 107 KERSTIN ENGLE (S) replik.....	91
Anf. 108 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	92

Anf. 109	BENGT BERG (V)	92
Anf. 110	GUSTAF HOFFSTEDT (M)	94
Anf. 111	KERSTIN ENGLE (S) replik	95
Anf. 112	GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	95
Anf. 113	KERSTIN ENGLE (S) replik	95
Anf. 114	GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	95
Anf. 115	CHRISTER NYLANDER (FP)	96
Anf. 116	BENGT BERG (V) replik	97
Anf. 117	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	98
Anf. 118	BENGT BERG (V) replik	99
Anf. 119	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	99
Anf. 120	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	99
Anf. 121	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	99
Anf. 122	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	100
Anf. 123	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	100
Anf. 124	KERSTIN ENGLE (S) replik	100
Anf. 125	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	101
Anf. 126	KERSTIN ENGLE (S) replik	101
Anf. 127	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	101
Anf. 128	ANDERS FLANKING (C)	102
Anf. 129	BENGT BERG (V) replik	103
Anf. 130	ANDERS FLANKING (C) replik	103
Anf. 131	BENGT BERG (V) replik	104
Anf. 132	ANDERS FLANKING (C) replik	104
Anf. 133	ANDREAS CARLSON (KD)	105
	(Beslut fattades under 14 §.)	106
	Ajournering	106
	Återupptagna förhandlingar	106
	14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	106
	FiU39 Nya regler för elektroniska pengar	106
	SoU14 Apoteksomregleringen	106
	SoU17 En EU-agenda för barns rättigheter	107
	MJU23 Miljöledning, miljörevision och prövning av vindkraft	107
	TU25 Postservice och grundläggande betaltjänster	107
	TU26 Godkännande av den reviderade STCW-konventionen	108
	JuU25 Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård	108
	KrU8 Insatser för läsfrämjande och digitalisering	110
	15 § Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor	112
	Kulturutskottets betänkande 2010/11:KrU10	112
Anf. 134	PER SVEDBERG (S)	112
Anf. 135	TINA EHN (MP)	113
Anf. 136	BENGT BERG (V)	115
Anf. 137	ANNE MARIE BRODÉN (M)	115
Anf. 138	PER SVEDBERG (S) replik	117
Anf. 139	ANNE MARIE BRODÉN (M) replik	117

Anf. 140 PER SVEDBERG (S) replik	118	Prot. 2010/11:111
Anf. 141 ANNE MARIE BRODÉN (M) replik	118	8 juni
Anf. 142 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP)	118	
Anf. 143 ANDERS FLANKING (C)	119	
Anf. 144 ANDREAS CARLSON (KD)	120	
Anf. 145 MATTIAS KARLSSON (SD)	122	
Anf. 146 AGNETA GILLE (S)	123	
Anf. 147 GUNNAR ANDRÉN (FP)	124	
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	125	
16 § Bordläggning.....	125	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	125	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	126	
19 § Kammaren åtskildes kl. 17.11.....	127	

Tryck: Elanders, Vällingby 2011